

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 780139, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com Reg.
com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTP191000280255RO01, OTP Bank-Timi oara

pr. nr. **UAG 203/20**

ANCHETE SOCIALE. ANALIZA FACTORILOR INTERESAȚI

Studiu de fundamentare pentru
P.U.G. Municipiul Arad

PROIECT

Prezentul proiect este proprietatea intelectuală a SC ICEBERG SRL, este interzisă publicarea sub orice formă, a informațiilor din acest proiect, și din anexele sale, fără acordul prealabil scris al autorului/autorilor pe specialități.

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 780139, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com Reg.
com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTP191000280255RO01, OTP Bank-Timi oara

pr. nr. **UAG 203/20**

FOAIE DE GARD

Denumirea proiectului	ACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL AL MUNICIPIULUI ARAD
Beneficiar	PRIMARIA MUNICIPIULUI ARAD 310130, Arad B-dul Revolutiei, nr.75 Jud. Arad
Faza de proiectare	STUDII DE FUNDAMENTARE P.U.G. ANCHETE SOCIALE. ANALIZA FACTORILOR INTERESAȚI
Proiectant general	s.c. ICEBERG s.r.l. str. Petuniei, nr. 7 300700, Timi oara jud. Timi
Contract nr.	81137/2020
Data	februarie 2022, Rev1

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 780139, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com Reg.
com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTP191000280255RO01, OTP Bank-Timi oara

pr. nr. **UAG 203/20**

LISTA MEMBRILOR SI ACTIVITATILOR PROIECTANTILOR

ef proiect

arh. Constantin J. HANCHE

Proiectant general

s.c. ICEBERG s.r.l.

300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
jud. Timi

) Urbanism

arh. Constantin J. HANCHE

) Proiectant de
specialitate

**s.c. D&B Advanced Sociological Research and
Consulting s.r.l.**

300209, Timi oara, str.Cozia, nr.20, ap.6
Jud. Timi

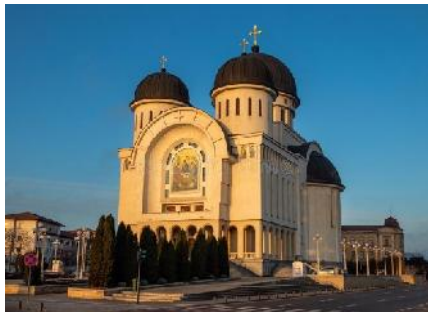
) Sociologie si
demografie

conf. dr. Bogdan NADOLU

Întocmit,
conf.dr. Bogdan NADOLU

PLAN URBANISTIC GENERAL
Municipiul ARAD,
Jud. Arad

ANCHETE SOCIALE.
FACTORI INTERESAȚI
Studiu de fundamentare

S.C. D&B ADVANCED SOCIOLOGICAL
RESEARCH AND CONSULTING S.R.L.
Sociolog:
conf.univ.dr. Bogdan NADOLU

iulie-septembrie 2021

Cuprins

Listă figuri	6
Listă tabele	7
1. Aspecte metodologice	8
2. Prezentare rezultate anchetă sociologică	10
3. Prezentare rezultate focus-grupuri.....	54
4. Concluzii	89
Bibliografie	98
Anexe	99

Listă figuri

Figura 1 . Aprecierea evoluției localității în ultimii 10 ani	10
Figura 2 . Aprecierea evoluției localității în ultimii 10 ani – grupare pe 3 clase de răspunsuri	12
Figura 3 Predictorii pentru aprecierea evoluției Municipiului Arad în ultimul deceniu	15
Figura 4. Predictorii pentru aprecierea evoluției Municipiului Arad în ultimul deceniu (răspunsuri grupate pe clase)	16
Figura 5. Evaluarea zonei de domiciliu – răspunsuri grupate pe clase	17
Figura 6. Evaluarea zonei de domiciliu pe clase de răspunsuri în funcție de percepția evoluției localității (Q1)	18
Figura 7. Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane – răspunsuri grupate pe clase	21
Figura 8. Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane pe clase de răspunsuri în funcție de percepția evoluției localității	23
Figura 9 – Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane – valori însumate	24
Figura 10 – Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane – valori însumate grupate pe clase de răspunsuri	24
Figura 11 – Mobilitate urbană – valori însumate	28
Figura 12 – Mobilitate urbană – clase de răspunsuri	29
Figura 13 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate – clase de răspunsuri	31
Figura 14 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate pe clase de răspunsuri în funcție de percepția evoluției localității (Q1)	32
Figura 15 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate – valori însumate exprimate procentual	34
Figura 16. Gradul de mulțumire pentru propria locuință	37
Figura 17. Gradul de mulțumire pentru locuirea la bloc – clase de răspunsuri	39
Figura 18. Opinia populației privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%) – clase de răspunsuri	41
Figura 19. Vârsta medie pe clase de răspunsuri privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%)	41
Figura 20. Nivelul de pregătire pe clase de răspunsuri privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%)	42
Figura 21. Nivelul veniturilor pe clase de răspunsuri privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%)	42
Figura 22. Evaluarea calității– medii ponderate	43
Figura 23. Evaluarea localității – medii ponderate	44
Figura 24. Evaluarea riscurilor percepute – medii ponderate	46
Figura 25. Accesul locuitorilor la resursele urbane – medii ponderate	47
Figura 26. Evaluarea satisfacerii propriilor nevoi existențiale – medii ponderate	49
Figura 27. Autoevaluarea nivelului de bunăstare subiectivă	50
Figura 28. Diagrama Cercurilor sustenabilității	97

Listă tabele

Tabelul 1. Structura eșantionului.....	8
Tabelul 2. Descrierea socio-demografică a subiecților grupați în funcție de aprecierea evoluției Municipiului Arad în ultimii 10 ani.....	12
Tabelul 3. Evaluarea zonei de domiciliu.....	17
Tabelul 4. Cele mai presante probleme resimțite de locuitorii Municipiului Arad.....	19
Tabelul 5. Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane.....	20
Tabelul 6. Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane – valori însumate pe cartiere.....	27
Tabelul 7. Mobilitatea urbană – accesibilitatea principalelor puncte de interes.....	28
Tabelul 8 – Mobilitatea urbană – valori însumate pe cartiere.....	30
Tabelul 9 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate.....	31
Tabelul 10 - Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate – media valorilor însumate.....	35
Tabelul 11. Cele mai importante evenimente locale în ultimii 2 ani, din perspectiva populației.....	36
Tabelul 12. Gradul de mulțumire pentru propria locuință pe cartiere.....	38
Tabelul 13. Gradul de mulțumire pentru locuirea la bloc.....	39
Tabelul 14. Primele trei lucruri care ar trebui îmbunătățite în Municipiul Arad.....	40
Tabelul 15. Activitățile și funcțiile urbane dorite de către populație pentru Cetatea Aradului.....	41
Tabelul 16. Evaluarea calității vieții.....	42
Tabelul 17. Evaluarea localității.....	44
Tabelul 18. Evaluarea riscurilor percepute.....	45
Tabelul 19. Accesul locuitorilor la resursele urbane.....	47
Tabelul 20. Evaluarea satisfacerii propriilor nevoi existențiale.....	48
Tabelul 21. Media ponderată a bunăstării subiective pe intervale de vârstă.....	50
Tabelul 22. Media ponderată a bunăstării subiective pe nivelul de pregătire.....	50
Tabelul 23. Media ponderată a bunăstării subiective în funcție de nivelul veniturilor.....	51
Tabelul 24. Media ponderată a bunăstării subiective pe cartiere.....	51
Tabelul 25. Structura socio-demografică a eșantionului investigat.....	52
Tabelul 26. Cercurile sustenabilității – valorile indicatorilor.....	96

1. ASPECTE METODOLOGICE

Pentru analiza profilului psiho-social al Municipiului Arad în vederea elaborării Planului Urbanistic General a fost proiectată și aplicată o cercetare sociologică mixtă, incluzând o anchetă sociologică pe bază de chestionar și un interviu calitativ. Opțiunea pentru un design metodologic mixt, de factură cantitativă și calitativă a fost determinată de intenția obținerii unui grad ridicat de fidelitate și de consistență a datelor, precum și de fundamentarea calitativă a acestora. În acest sens, a fost realizată o eșantionare multifazică, vizând aplicarea unui chestionar sociologic anonim la un prim nivel al populației de bază și a unui ghid de interviu calitativ la nivelul secundar, al liderilor de opinie (atât formali cât și informal).

Ancheta sociologică a fost aplicată pe un eșantion de 384 de subiecți din localitate, cu o marjă de eroare de +/- 5%, reprezentativ pentru populația Municipiului Arad de 174.244 locuitori (la 1 ianuarie 2021), fiind realizată o eșantionare pe 2 cote interconexate, gen și vârstă în conformitate cu profilul demografic al localității pentru populația de peste 16 ani:

Tabelul 1. Structura eșantionului

n=384	sub 30 de ani	între 30 și 59 de ani	peste 60 de ani	Total
masculin	27	104	46	177
feminin	27	111	69	207
Total	54	215	115	384

În selectarea subiecților pentru completarea chestionarelor s-a urmărit respectarea strictă a încadrării în cotele primite de fiecare operator. Suplimentar, au fost fixate niște zone de selecție pentru acoperirea întregului Municipiu Arad și restricții de aplicare: o singură persoană dintr-o familie, maxim 2 persoane de pe o scară de bloc, maxim 5 persoane dintr-un bloc. Reproducerea profilului populației asigură o mai bună fidelitate a opiniilor înregistrate. Chestionarele au fost aplicate pe teren în perioada 1-25 iulie 2021 cu o echipă de operatori instruiți în acest sens. În elaborarea chestionarului sociologic aplicat am pornit de la operaționalizarea noțiunii de *profil psiho-social al localității* analizat din perspectiva metodologiei Cercurilor sustenabilității, cu identificare unor factori locali, naționali și globali care pot influența bunăstarea comunității, cu efecte directe în prezent sau în viitorul imediat apropiat. Astfel, au fost delimitate următoarele dimensiuni:

- **problemele localității** și direcțiile dezirabile de dezvoltare – evaluarea principalelor servicii și funcțiuni urbane (drumuri, trotuare, iluminat, curățenie, transport, educație, sănătate, cultură, spații verzi, loisir, siguranță etc.)
- **modelul socio-cultural** – definit prin relații sociale, vecinătate, tradiții, religie, relația cu mediul natural, toate contribuind la conturarea unui profil comunitar specific.
- **comunitatea în contextul global** – impactul fenomenelor și tendințelor globale asupra evoluției comunității: atragerea de investitori străini, integrarea imigranților, schimbări economice globale, schimbări climatice etc..
- **condițiile locative și nevoile personale** – autoevaluarea gradului de satisfacere a unor nevoi personale în condițiile de locuire din prezent, în cadrul comunității de rezidență.

Pe baza acestor dimensiuni a fost elaborat un chestionar cu 19 de întrebări (închise, deschise, cu răspuns unic, cu răspuns tabelar) care a permis înregistrarea a 124 de răspunsuri distincte pentru fiecare subiect în parte și o bază de date cu un conținut maxim de 47.616 de date primare distincte.

Complementar acestui demers cantitativ a fost elaborat și un ghid de interviu, pornind de la structura chestionarului sociologic și vizând detalierea unor aspecte măsurate în cadrul său. Ghidul de interviu calitativ a fost aplicat în cadrul a două focus-grup-uri cu 22 de lideri locali, formali și informali (stakeholderi), cu o experiență de viață relevantă privind evoluției comunității. Din considerente deontologice se va păstra integral anonimatul atât pentru respondenții de la chestionarele aplicate cât și pentru subiecții de la interviul calitativ.

În continuarea acestor rânduri introductive se regăsește prezentarea descriptivă a rezultatelor obținute în urma prelucrării chestionarelor sociologice și analizele statistice secundare efectuate. În capitolul al treilea sunt prezentate într-o manieră hermeneutică răspunsurile de la interviurile calitative realizate. Un capitol distinct de concluzii conține interpretarea celor trei serii de date într-o manieră integrativă și comparativă, sintetizată în diagrama cercurilor sustenabilității.

2. PREZENTARE REZULTATE ANCHETĂ SOCIOLOGICĂ

În continuare prezentăm rezultatele obținute la chestionarele aplicate în Municipiul Arad în perioada 1-25 iulie 2021, păstrând ordinea de apariție a itemilor în chestionar. Pentru fiecare întrebare se vor prezenta atât distribuția răspunsurilor înregistrate, cât și o serie de analize secundare care se pot realiza pe marginea lor, urmărindu-se dimensiunile pe baza cărora a fost construit instrumentul de cercetare: problemele localității, modelul socio-cultural, comunitatea în contextul global, condițiile locative și nevoile personale.

Un prim item al chestionarului aplicat a vizat aprecierea evoluției localității în ultimii 10 ani:

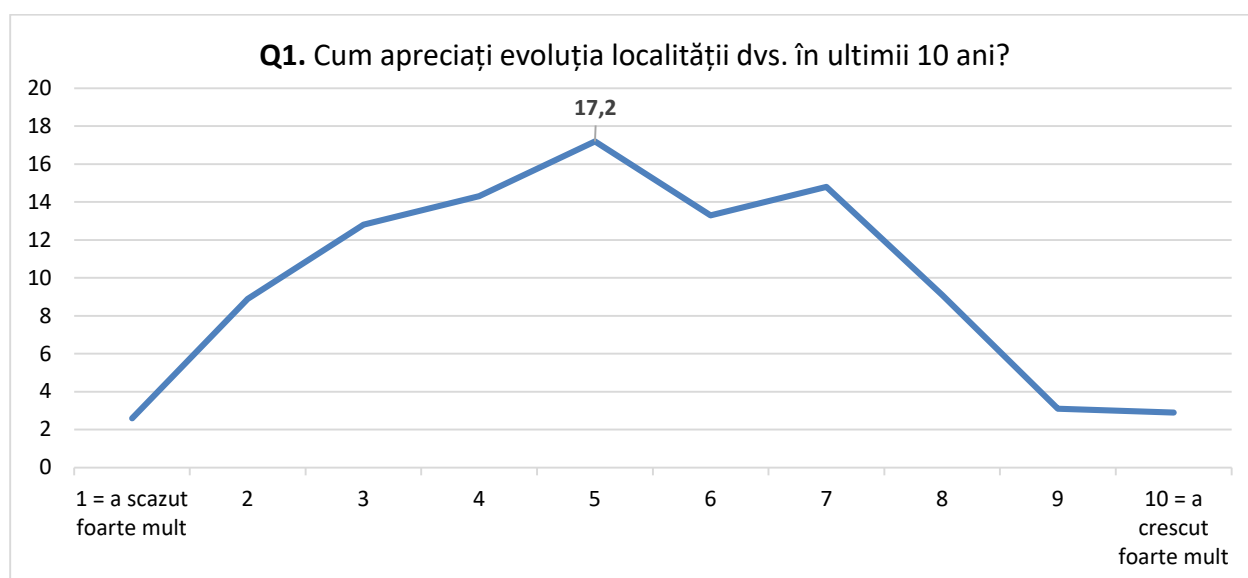

Figura 1 . Aprecierea evoluției localității în ultimii 10 ani

Cu o valoare a medianei egală cu 5, această distribuție reflectă percepția unei stagnări în evoluția Aradului pe parcursul ultimului deceniu. Această percepție a fost determinată de o serie de probleme specifice, prezentate mai jos așa cum se regăsesc în chestionar. În paranteză sunt trecute valorile corelațiilor semnificative statistic pentru $\text{sig} < 0,01$ dintre Q1 și itemii respectivi, cu cât valoarea coeficientului de corelație este mai mare, cu atât asocierea dintre cele două întrebări este mai intensă:

➤ evaluarea zonei în care locuiesc (Q2): aspectul estetic al cartierului ($r=0,449$), poluarea fonică în cartier ($r=0,185$) și locurile de parcare de pe lângă locuință ($0,184$).

➤ evaluarea Aradului ca întreg (Q4): aspectul general al oraşului ($r=0,639$), serviciile medicale ($r=0,455$), investitori, locuri de muncă ($r=0,453$), terenuri de sport, locuri de joacă pentru copii ($r=0,449$), facilităţi recreative culturale ($r=0,430$), starea trotuarelor ($r=0,427$), întreţinerea şcolilor şi grădiniţelor ($r=0,421$), reţeaua de canalizare ($r=0,417$), pieţe şi centre comerciale ($r=0,398$), starea drumurilor ($r=0,389$), curăţenia localităţii şi poluarea ($r=0,384$), ordinea şi liniştea publică ($r=0,363$), locurile de parcare ($r=0,344$), traficul ($r=0,319$), reţeaua de apă ($r=0,292$), servicii financiar bancare ($r=0,283$), iluminatul public ($r=0,272$), transportul în comun ($r=0,267$), serviciile de colectare a gunoierului ($r=0,260$), reţeaua de gaze naturale ($r=0,198$), parcuri, spaţii verzi ($r=0,144$).

➤ relaţii de vecinătate (Q6): buna înţelegere dintre arădeni ($r=0,336$), sprijinul oferit de vecini ($r=0,242$), cunoaşterea vecinilor ($r=0,214$) şi intenţia de mutare în suburbii ($r=-0,104$). Astfel, cei care apreciază că oraşul a crescut foarte mult în ultimul deceniu, consideră că arădenii se înţeleg bine între ei, că se pot baza pe sprijinul vecinilor şi că îşi cunosc vecinii foarte bine, şi că ar dori să se mute în suburbii.

➤ Alte corelaţii semnificative statistic au mai fost înregistrate cu evaluarea condiţiilor de locuire ($r=0,200$), siguranţa şi vecinătatea locuinţei ($r=0,232$), întreţinerea spaţiilor comune de la bloc ($r=0,239$), costurile de întreţinere ($r=0,264$) şi facilităţile din jurul blocurilor ($r=0,160$). De asemenea, evoluţia Municipiului Arad în ultimul deceniu mai este asociabilă (semnificativ statistic) cu aprecierea comunităţii ($r=0,389$), a mediului natural ($r=0,268$), a timpului liber disponibil ($r=0,189$), cu sentimentul de siguranţă în spaţiul public ($r=0,352$) şi cu aprecierea propriei vieţi în general ($r=0,243$).

Deşi distribuţia subiecţilor pe cartiere nu este echilibrată şi nici nu urmăreşte profilul populaţiei, doar cu titlul orientativ prezentăm în continuare scorurile medii privind evoluţia oraşului în ultimul deceniu pentru fiecare cartier în parte:

Tabelul 2. Distribuţia subiecţilor pe cartiere

Cartier	Medie Q1	N
13 Pârneava	7.08	12
9 Piaţa Gării	6.60	5
12 Podgoria	6.11	9
11 Sănnicolau Mic	6.00	4
18 Funcţionarilor	5.75	4
3 Micalaca	5.49	91
15 Westfield	5.25	8
1 Centru	5.11	38
8 Bujac	5.00	19

Cartier	Medie Q1	N
10 Gai	4.92	13
5 Vlaicu	4.91	45
4 Grădişte	4.87	68
6 Alfa	4.76	17
7 Aradul Nou	4.55	20
14 Subcetate	4.50	2
17 Intim	4.50	2
2 Bou Roşu	4.38	8
16 Polivalentă	4.33	3

Pentru a face o analiză și mai detaliată am delimitat răspunsurile de la Q1 în trei clase distincte: involuție (1-4), stagnare (5-6), dezvoltare (7-10).

**Q1. Cum apreciați evoluția Aradului în ultimul deceniu?
(procente din total eșantion)**

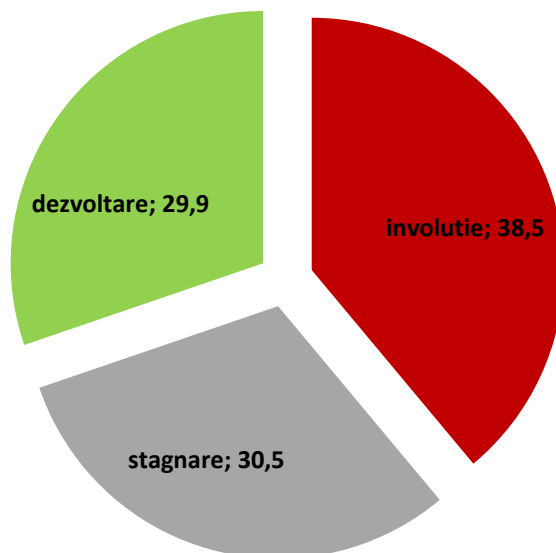

Figura 2 . Aprecierea evoluției localității în ultimii 10 ani – grupare pe 3 clase de răspunsuri

Descrierea socio-demografică a celor 3 categorii de respondenți se prezintă astfel:

Tabelul 2. Descrierea socio-demografică a subiecților grupați în funcție de aprecierea evoluției Municipiului Arad în ultimii 10 ani:

	INVOLUȚIE 38,5%	STAGNARE 30,5%	DEZVOLTARE 29,9%
GEN	M=20,5% F=18,4%	M=13,7% F=17,1%	M=12,4% F=17,9%
VÂRSTĂ MEDIE	<i>49,6 ani</i>	<i>46 ani</i>	<i>49,3 ani</i>
VÂRSTĂ (%)			
sub 30 de ani	3,7	5,5	4,7
30-59 ani	23,7	17,6	15,3
peste 60 de ani	11,6	7,6	10,3
EDUCAȚIE (%)			
1. până la 10 clase	1,7	0,6	1,9
2. profesională	0,6	0,6	1,4
3. liceu	16	12,9	12,1
4. postliceală	2,8	0,6	1,1
5. superioare	18,5	15,7	13,8

OCUPAȚIE (%)

1 șomer, casnic, pensionar	11,3	7,5	9,8
2 elev, student	2	2,6	1,7
3 muncitor, tehnician	5,8	2,9	4,9
4 inginer	4,6	2,6	1,2
5 medic, personal medical	2	2	2
6 economist, gestionar, contabil	6,4	2,9	5,2
7 cadru didactic	1,4	3,5	2,9
8 funcționar public	2	2	0,6
9 IT	0,9	0,9	0,9
10 manager, director	2	0,9	1,4
11 jurnalist, artist	1,7	1,4	

SITUAȚIA FINANCIARĂ (%) – diferențe semnificative statistic ($\chi^2 = 23,397$, sig<0,003)

1. foarte bună	1,7	2	4,2
2. confortabilă	20,9	18,1	18,6
3. cu anumite neajunsuri	14,4	9	5,9
4. săracă	2,5		1,7
5. foarte săracă		0,6	0,3
<i>Medie ponderată venit</i>	<i>3,55</i>	<i>3,60</i>	<i>3,70</i>

NUMĂR MEMBRI FAMILIE (%) – diferențe semnificative statistic ($\chi^2 = 22,373$, sig<0,034)

1	4,7	2,5	5,8
2	12,8	11,1	8,3
3	14,4	7,5	11,1
4 sau mai mulți	7,8	9	5,1

INVOLU

➤ Cei care consideră că în ultimul deceniu Aradul a **involuat** sunt egal distribuiți pe variabila gen (bărbați 20,5%, femei 18,4%) și au o vârstă medie de 49,6 ani.

➤ Această opinie a fost prima opțiune pentru persoanele adulte (23,7%) și vârstnice (11,6%) din eșantion, pentru cele cu studii liceale (16%), postliceale (2,8%) și superioare (18,5%) precum și pentru cei care au ocupațiile de: șomer, casnic, pensionar (11,3%), muncitor, tehnician (5,8%), inginer (4,6%), economist (6,4%), manager (2%) și jurnalist, artist (1,7%).

➤ A fost înregistrată și o diferențiere semnificativă statistic între percepția evoluției Aradului în ultimul deceniu și (i) situația financiară și (ii) numărul membrilor familiei. Astfel, cei care au exprimat o involuție a orașului dețin o situație financiară de nivel mediu, dar mai bună decât cei care au estimat stagnarea sau dezvoltarea orașului (fiind prima opțiune pentru cei din categoriile confortabilă = 20,9%, cu anumite neajunsuri = 14,4% și săracă = 2,5%), iar familiile lor sunt compuse din 2 sau din 3 persoane (12,8%, respectiv 14,4%).

➤ Cei nemulțumiți de evoluția Aradului în ultimul deceniu consideră că principalele probleme ale orașului sunt *locurile de parcare* (81,7% nemulțumiți și foarte nemulțumiți), *traficul* (75%), *curățenia, poluarea* (74,3%) și *aspectul general al orașului* (70%).

STAGNARE

- Cei care consideră că în ultimul deceniu Aradul a stagnat sunt preponderent de gen feminin 17,1% (comparativ cu masculin 13,7%) și au o vârstă medie de 46 ani.
- Această opinie este prima opțiune pentru persoanele tinere, sub 30 de ani (5,5%), precum și pentru elevi, studenți (2,6%) și cadre didactice (3,5%). Cei care apreciază o stagnare a Aradului în ultimul deceniu dețin o situație financiară de nivel mediu, mai slabă decât cei care au estimat involuția și mai bună decât cei care au estimat dezvoltarea, iar familiile lor sunt compuse din 4 sau mai multe persoane (9%).
- Cei care consideră că Aradul a stagnat în ultimul deceniu au semnalat ca principale probleme *locurile de parcare* (72,7% nemulțumiți și foarte nemulțumiți), *facilitățile recreative culturale* (59%) și *traficul* (58,9%).

STAGNATION

DEZVOLTARE

- Cei care consideră că în ultimul deceniu Aradul s-a **dezvoltat** sunt preponderent de gen feminin 17,9% (masculin 12,4%) și au o vârstă medie de 49,3 ani.
- Această opinie este prima opțiune pentru persoanele cu până la 10 clase (1,9%) și școală profesională (1,4%). De asemenea, cei care apreciază o dezvoltare a municipiului dețin mai degrabă o situație financiară ridicată (foarte bună = 5,8%) și trăiesc singuri (5,8%).
- Cei care consideră că Aradul s-a dezvoltat în ultimul deceniu au semnalat ca principale probleme *locurile de parcare* (53,9% nemulțumiți și foarte nemulțumiți), *traficul* (41,7%) și *starea drumurilor* (37,4%), fiind foarte mulțumiți de rețeaua de gaze naturale (73,1%), de cea de apă (70,5%) și de serviciile financiar-bancare (63,5%).

Dacă urmărim structura itemilor incluși în chestionar, putem estima faptul că opiniile respondenților privind evoluția Municipiului Arad în ultimul deceniu au fost determinate de următorii factori: aprecierea localității în general (Q2), serviciile și facilitățile urbane disponibile (Q4), mobilitatea urbană (Q5), calitatea relațiilor de vecinătate (Q6) și eficiența administrației publice locale (Q14.1 și Q15.8). Toate aceste variabile se află în relații de corelații statistice puternic semnificative ($\text{sig} < 0,01$) cu itemul privind evoluția orașului în ultimul deceniu (Q1), putând fi astfel considerați predictorii pentru cristalizarea acestor opinii (valorile corelațiilor se regăsesc în anexă). Dacă includem toate aceste variabile cauze într-un model de regresie liniară obținem însă următoarea situație (acuratețe 40,3%):

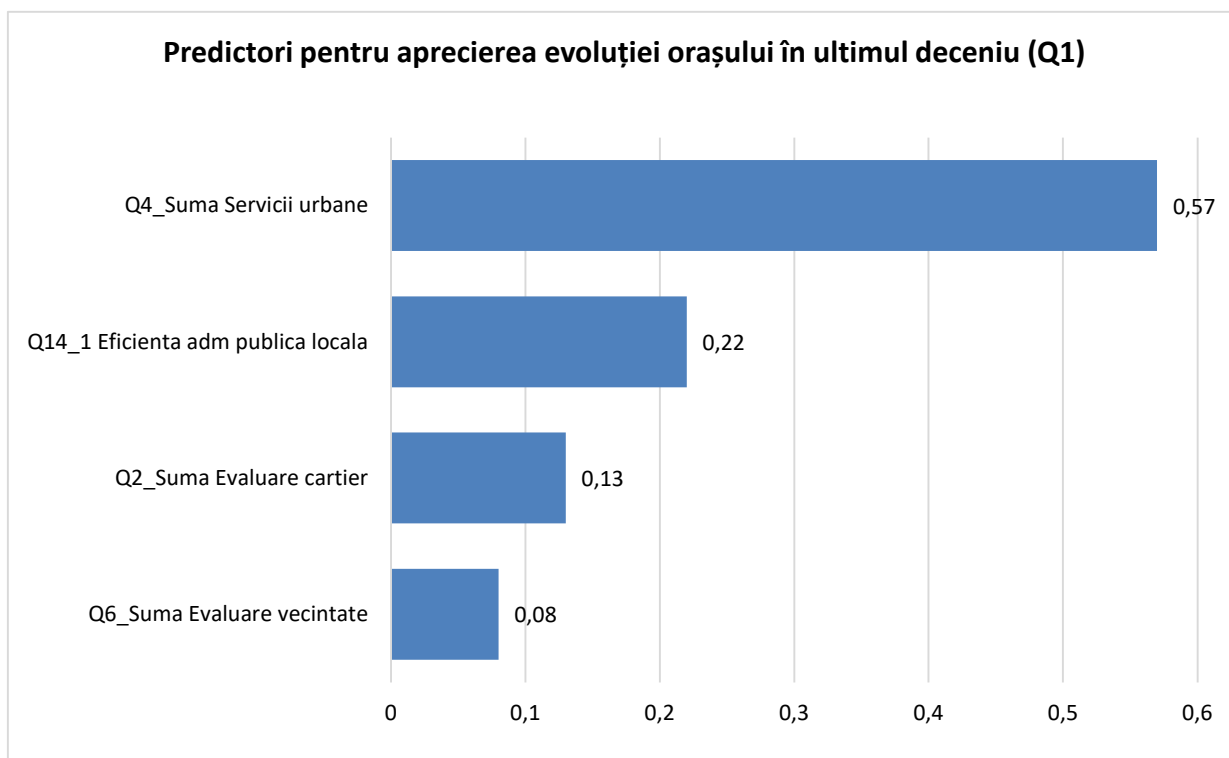

Figura 3. Predictori pentru aprecierea evoluției Municipiului Arad în ultimul deceniu

Conform acestui model de regresie, principala cauză a evaluării direcției în care a evoluat Municipiul Arad în ultimul deceniu (Q1) este practic *calitatea serviciilor și facilităților urbane existente* (cele 21 de repere incluse la Q4), aceasta explicând 57% din răspunsurile înregistrate la acest item. O a doua cauză importantă o reprezintă și eficiența administrației publice locale (Q14.1), aceasta contribuind însă doar cu 22% în cristalizarea opiniilor privind evoluția orașului. De remarcat este și faptul că mobilitatea urbană Q5 – *Cât de ușor ajungeți la...* precum și Q15.8 *Corupția din administrația publică locală* nu sunt prezente în acest model de regresie, acestea având un impact mult mai mic asupra opiniei privind evoluția orașului. Cu alte cuvinte, în ultimul deceniu nu au apărut modificări semnificative în bine sau în rău în modul de deplasare al arădenilor în oraș și nici suspiciuni de corupție în activitatea administrației publice locale, astfel încât să apară fluctuații ale modului în care a fost percepută evoluția orașului.

Dacă mergem și mai în detaliu cu un model de regresie liniară în care includem ca predictor toți cei 21 de itemi privind serviciile și facilitățile urbane de la Q4, considerați cauze pentru cele trei tipuri de opinii privind evoluția orașului (creștere, stagnare sau descreștere) obținem următoarea situație (acuratețe 43%):

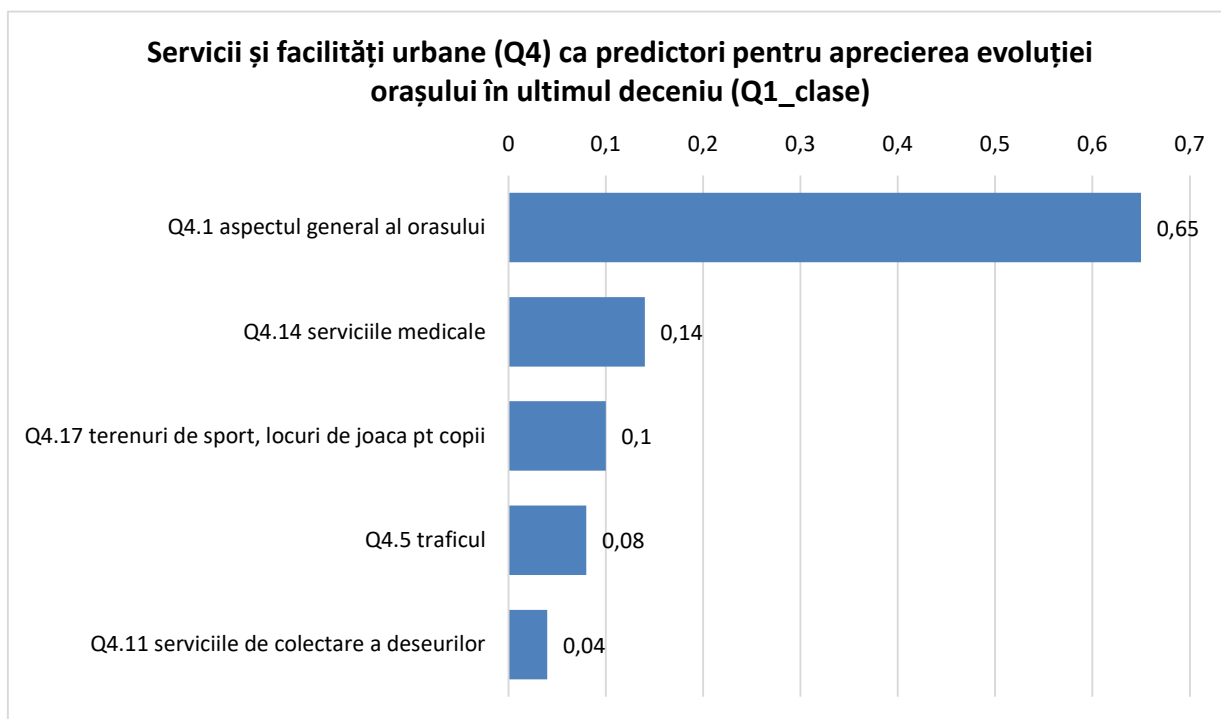

Figura 4. Predictorii pentru aprecierea evoluției Municipiului Arad în ultimul deceniu (răspunsuri grupate pe clase)

Conform acestei analize, factorii care determină opinia populației privind evoluția orașului (creștere, stagnare sau descreștere) sunt *aspectul general al orașului* (influențează în proporție de 65%), *serviciile medicale* (14%), terenurile de sport și locurile de joacă pentru copii (10%), *traficul* (8%) și *serviciile de colectare a gunoiului* (4%). Orice inițiativă pe unul dintre aceste domenii va determina o modificare corespunzătoare a percepției populației privind Municipiul Arad (intervențiile de estetică urbană vor avea un impact semnificativ mai mare decât îmbunătățirea colectării deșeurilor).

În legătură directă cu aceste aspecte, un al doilea item al chestionarului aplicat a vizat evaluarea zonei rezidențiale din perspectiva următoarelor afirmații (ordonate descrescător după valoarea ponderată, 5 = foarte mare măsură):

Tabelul 3. Evaluarea zonei de domiciliu

Q2. În ce măsură considerați că zona în care locuiți...	1. foarte mică măsură	2. mică măsură	3. măsură potrivită	4. mare măsură	5. foarte mare măsură	Valoare ponderată
1. este foarte frumoasă	4,4	18,2	36,7	27,3	11,5	3,24
3. este foarte poluată	7,6	19,3	37	22,4	12,5	3,13
2. este foarte zgomotoasă	11,2	21,4	27,6	23,2	14,6	3,09
4. are probleme de siguranță publică	16,1	25,8	31,5	17,7	7	2,73
5. are suficiente locuri de parcare	35,9	20,3	19,8	16,9	5,7	2,35

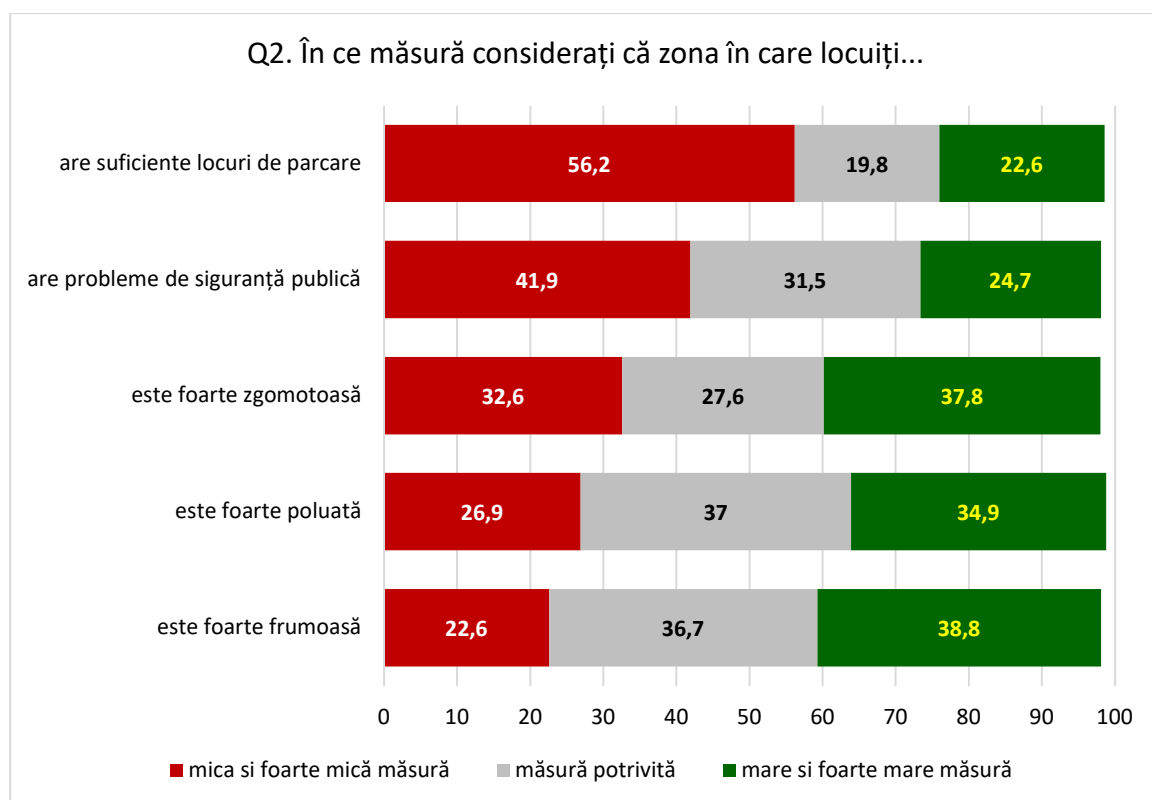

Figura 5. Evaluarea zonei de domiciliu – răspunsuri grupate pe clase

La nivelul întregului eșantion investigat, 38,8% dintre respondenți consideră că trăiesc într-o zonă foarte frumoasă, dar care nu are suficiente locuri de parcare (56,2%), este zgomotoasă (37,8%) și poluată (34,9%).

Analiza diferențiată a răspunsurilor pentru cele 3 categorii de respondenți de la prima întrebare (cei care consideră că în ultimul deceniu Municipiul Arad s-a dezvoltat, a stagnat sau a involuat) se prezintă astfel:

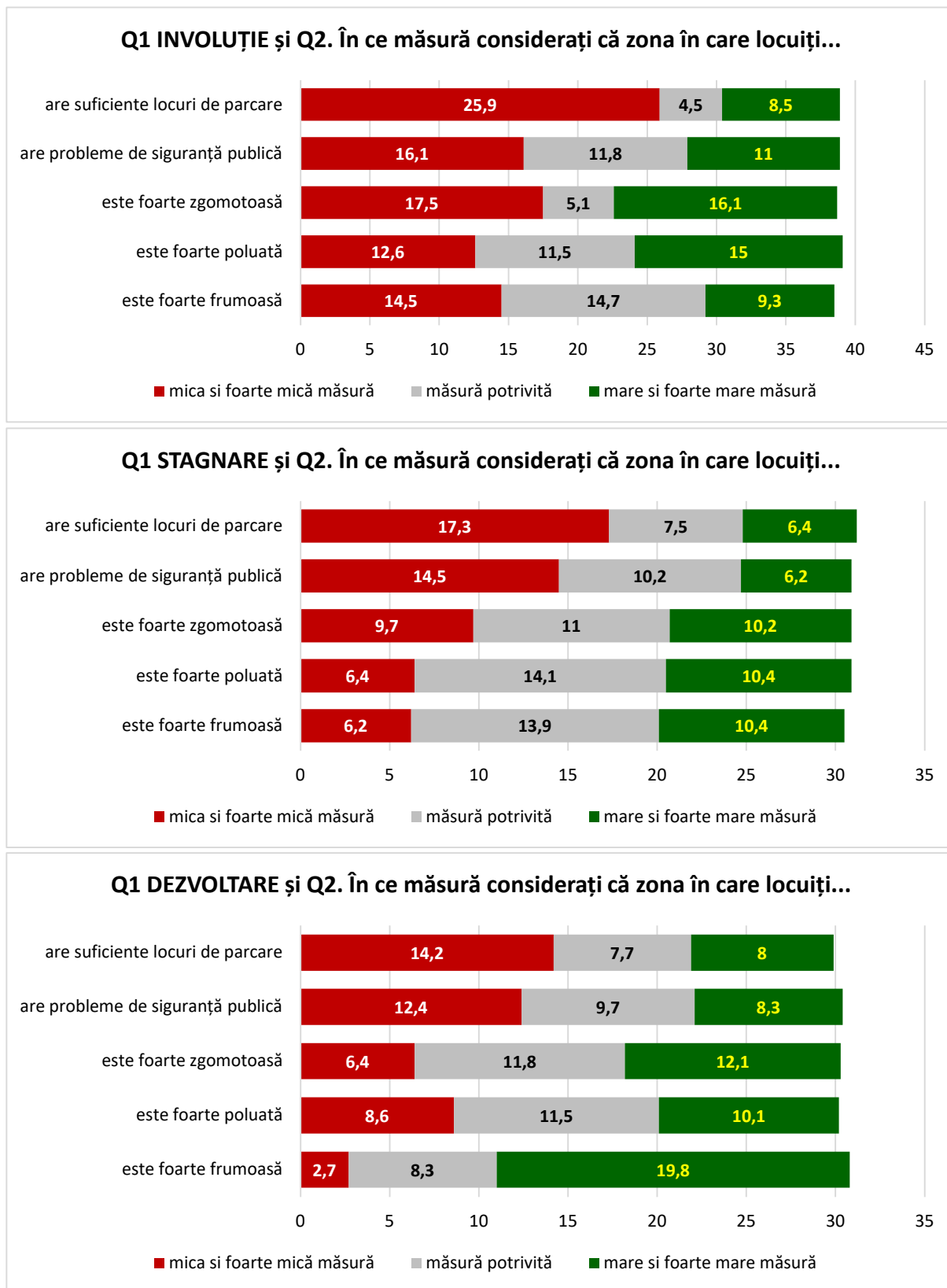

Figura 6. Evaluarea zonei de domiciliu pe clase de răspunsuri în funcție de percepția evoluției localității (Q1)

Conform acestor distribuții, există diferențe semnificative statistic între cele trei tipuri de opinii privind evoluția Municipiului Arad în ultimul deceniu sub aspectul esteticii urbane ($\chi^2=59,559$, $\text{sig}<0,001$), al poluării fonice ($\chi^2=38,006$, $\text{sig}<0,001$) și al locurilor de parcare disponibile ($\chi^2=17,995$, $\text{sig}<0,021$). Practic, cei care au estimat o involuție a orașului apreciază mai puțin estetica zonei în care locuiesc, comparativ cu cei care au estimat o dezvoltare a Aradului (9,3% mare și foarte mare măsură, față de 19,8%) și reclamă mai accentuat lipsa locurilor de parcare (25,9% față de 14,2%) și poluarea fonică (17,5% față de 6,4%). Acești trei factori reprezintă cauze directe ale mulțumirii sau nemulțumirii privind evoluția Municipiului Arad în ultimul deceniu.

O primă întrebare deschisă, Q3. *Dacă ați dispune de toate resursele necesare, care ar fi prima problemă pe care ați rezolva-o în Arad?* a vizat identificarea celei mai stringente probleme a localității pe care respondenții ar rezolva-o dacă ar avea la îndemână toate resursele necesare:

Tabelul 4. Cele mai presante probleme resimțite de locuitorii Municipiului Arad

PROBLEME DE REZOLVAT	%	PROBLEME DE REZOLVAT	%
locuri de parcare	15,4	servicii sociale, case de copii, scoaterea serviciilor sociale din centru	1,3
parcuri, locuri de agrement	11,2	trotuare	1,0
drumuri	8,1	o zona pietonala reala	1,0
trafic	7,3	intubare canal Mureșul mort	1,0
curățenia localității	6,5	corupția din administrație	1,0
servicii medicale	4,9	activități culturale	,8
transportul public	4,4	izolarea blocurilor	,5
infrastructura	3,1	relațiile dintre oameni	,5
investitori, locuri de munca	2,6	dezvoltarea turismului	,5
reabilitarea clădirilor istorice	2,3	dezinsecție, deparazitare	,5
siguranța publică	2,1	deschiderea cetății pentru turism	,5
regândirea pistelor de biciclete	2,1	facilități pentru sport	,8
dezvoltarea urbana, îmbunătățirea mobilității	1,8	școli, grădinițe	,3
ștrand Neptun	1,8	un viaduct CFR pe drumul spre Deva	,3
canalizarea	1,6	rampe pentru persoanele cu dizabilități	,3
reducerea poluării	1,6	nu știu / nu răspund	11,5
scoaterea centurii din Gai	1,3	<i>Total</i>	<i>100</i>

Dacă ar avea toate resursele necesare, respondenții la chestionar ar rezolva în primul rând problema *locurilor de parcare* (15,4%), ar amenaja *parcuri și locuri de agrement* (11,2%), al fluidiza *traficul* (7,3%) și s-ar ocupa de problema *curățeniei* (6,5%). Alte probleme concrete

semnalate au mai fost: reabilitarea/modernizarea Ștrandului Neptun (1,8%), scoaterea centurii din cartierul Gai (1,3%) intubarea canalului Mureșul Mort (1%) și un viaduct peste liniile CFR la ieșirea spre Deva (0,3%).

Complementar, evaluarea directă a principalelor servicii și funcțiuni urbane a înregistrat următoarele răspunsuri:

Tabelul 5. Evaluarea serviciilor și funcțiunilor urbane

Q4. Vă rugăm să evaluați următoarele aspecte din localitatea dvs.:	1. foarte nemulțumit	2. nemulțumit	3. oarecum mulțumit	4. mulțumit	5. foarte mulțumit	Valoare ponderată
rețeaua de gaze naturale	2,3	6	27,3	53,6	10,2	3,64
rețeaua de apă	3,9	9,6	29,4	48,4	8,3	3,48
iluminatul public	1,3	8,3	42,4	39,6	7,3	3,44
servicii financiar-bancare	4,4	10,4	40,6	35,9	8,6	3,34
rețeaua de canalizare	7,8	18,8	33,3	34,4	5,7	3,11
piețe și centre comerciale	4,9	19,3	47,9	21,6	6	3,05
întreținerea școlilor și grădinițelor	2,9	21,9	47,4	23,2	3,4	3,02
investitori, locuri de munca	9,6	22,1	42,2	21,1	4,9	2,90
transportul în comun	11,2	22,9	38,5	19,5	4,4	2,82
serviciile medicale	12,2	23,4	38	22,7	3,1	2,81
terenuri de sport, locurile de joacă pentru copii	8,9	32	33,9	20,6	4,4	2,80
aspectul general al orașului	7,6	30,5	42,7	15,9	3,4	2,77
parcuri, spații verzi,	10,4	31,5	35,2	18,2	4,4	2,75
ordinea și liniștea publică	9,6	23,7	49	13,5	2,6	2,75
serviciile de colectare a gunoiului	12	31,5	31,8	21,1	3,6	2,73
starea trotuarelor	11,7	27,9	43	15,6	1,6	2,67
facilități recreative culturale	13,3	36,5	33,1	14,3	2,1	2,55
curățenia localității, poluarea	15,1	38,3	33,3	10,9	1,6	2,45
starea drumurilor	16,9	35,7	35,7	10,7	0,5	2,42
traficul	20,1	40,4	31,5	6,3	1,3	2,28
locurile de parcare	38,5	32	18,8	8,6	1,6	2,02

*Valoare ponderată = (foarte nemulțumit x1 + nemulțumit x2 + ... + foarte mulțumit x5) / suma răspunsurilor

Cele mai apreciate servicii și funcțiuni urbane au fost rețeaua de gaze naturale (63,8% mulțumiți și foarte mulțumiți), rețeaua de apă (56,7%), iluminatul public (46,9%) și serviciile financiar-bancare (44,5%). La polul opus, cele mai puțin apreciate au fost locurile de parcare (70,5% nemulțumit și foarte nemulțumit), traficul (60,5%), starea drumurilor (52,6%) și curățenia localității (53,4%). Distribuția completă a acestor evaluări se regăsește și în graficul de mai jos:

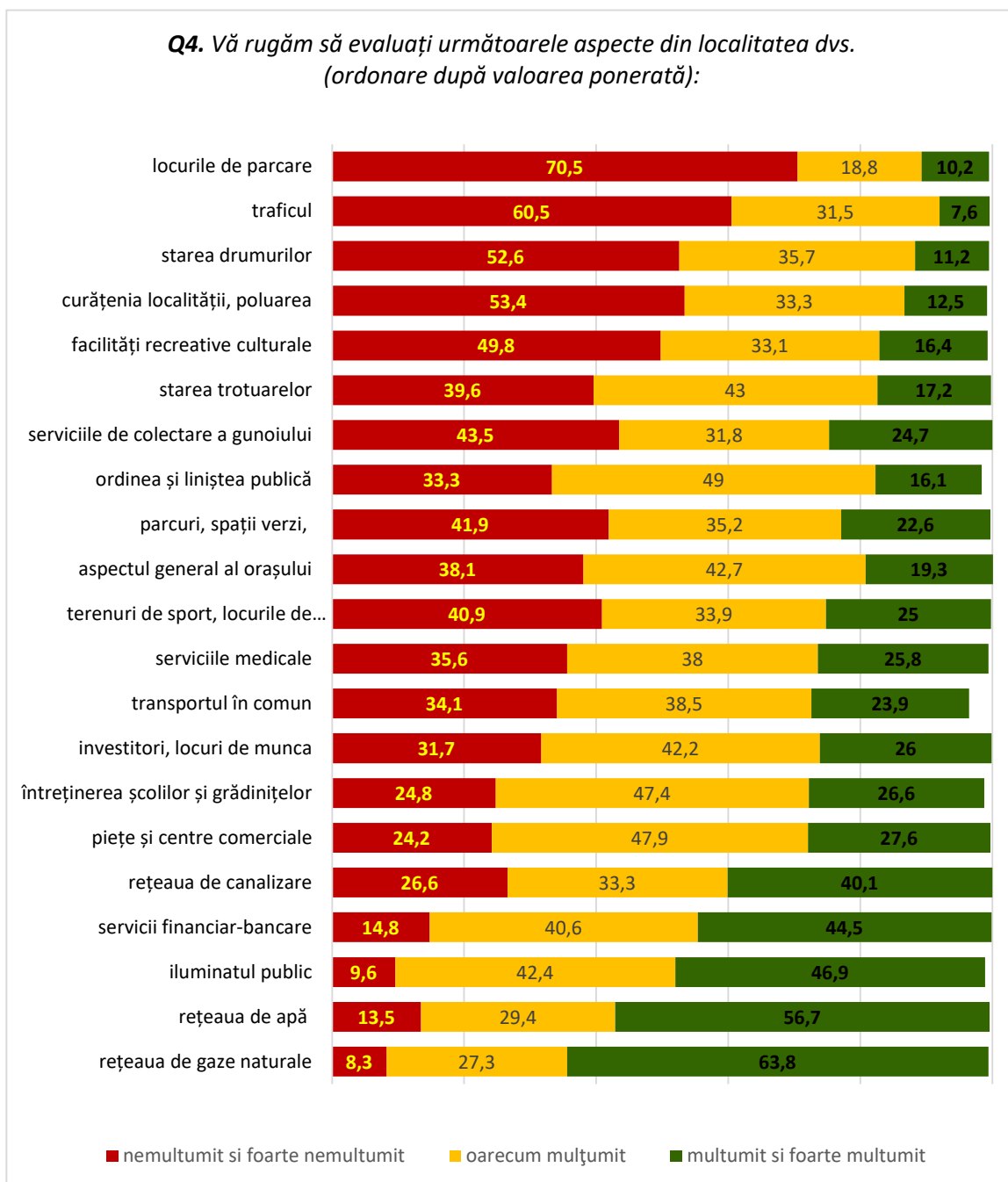
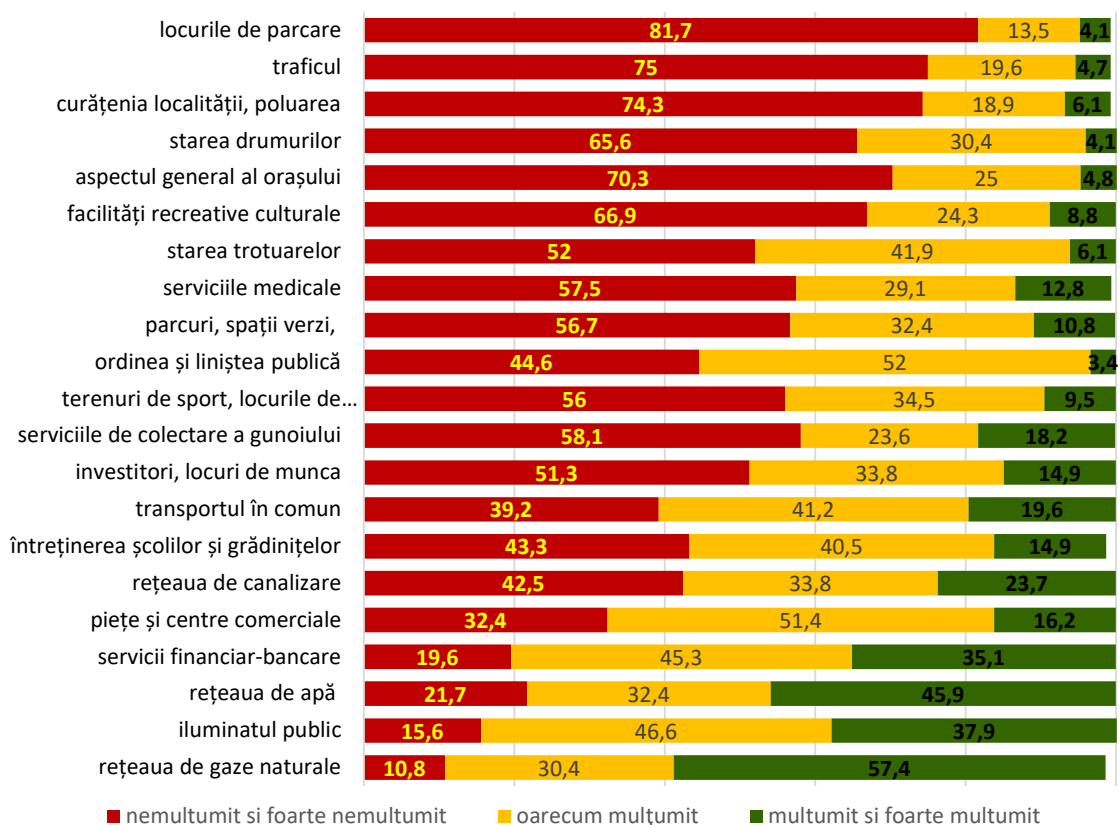

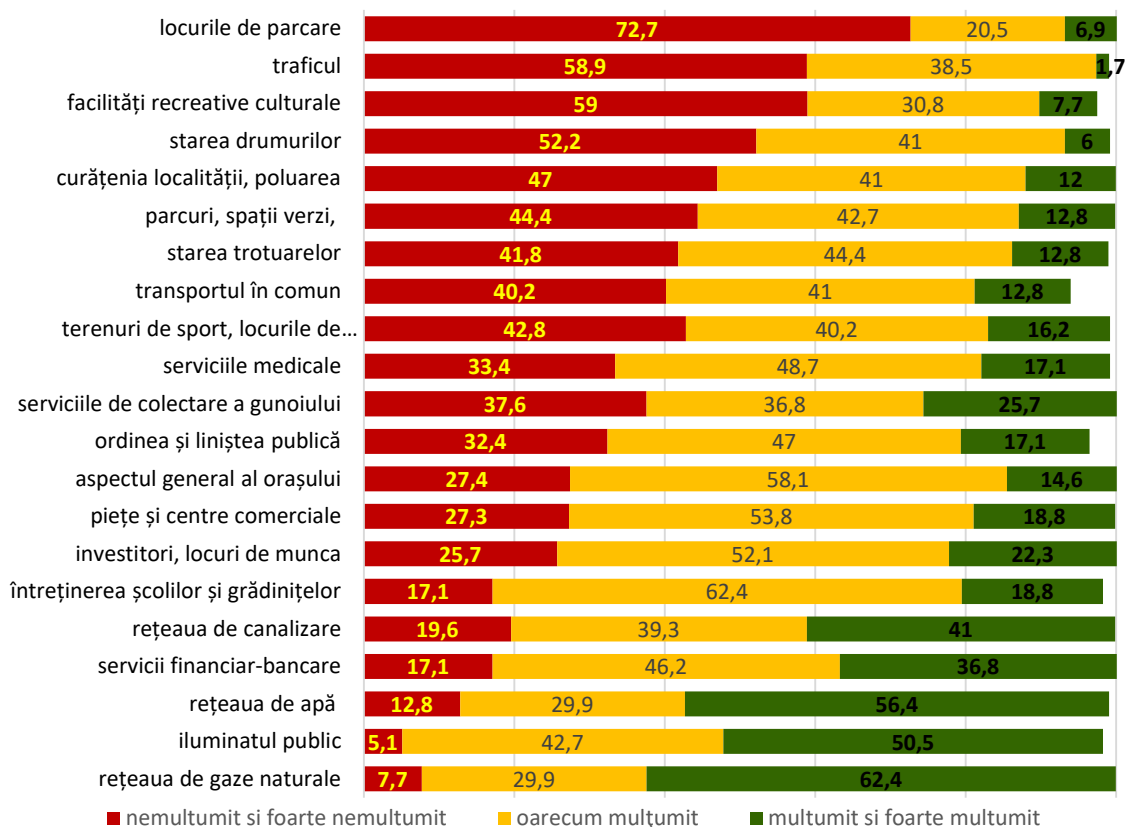
Figura 7. Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane – răspunsuri grupate pe clase

Dacă facem o analiză diferențiată pe cele 3 tipuri de respondenți – cei care consideră că în ultimii 10 ani Municipiul Arad a *involuat*, cei care consideră că a *stagnat* și cei care consideră că s-a *dezvoltat* -, se observă o serie de diferențe semnificative între aceștia. Distribuțiile din următoarele trei grafice sunt re-ordonate crescător după valorile ponderate obținute pentru fiecare sub-eșantion în parte (în partea superioară a graficului sunt aspectele cele mai problematice pentru sub-eșantionul respectiv):

Q1. INVOLUȚIA Aradului vs. Q4. Vă rugăm să evaluați următoarele aspecte din localitatea dvs. (ordonare după valoarea ponerată):

Q1. STAGNAREA Aradului vs. Q4. Vă rugăm să evaluați următoarele aspecte din localitatea dvs. (ordonare după valoarea ponerată):

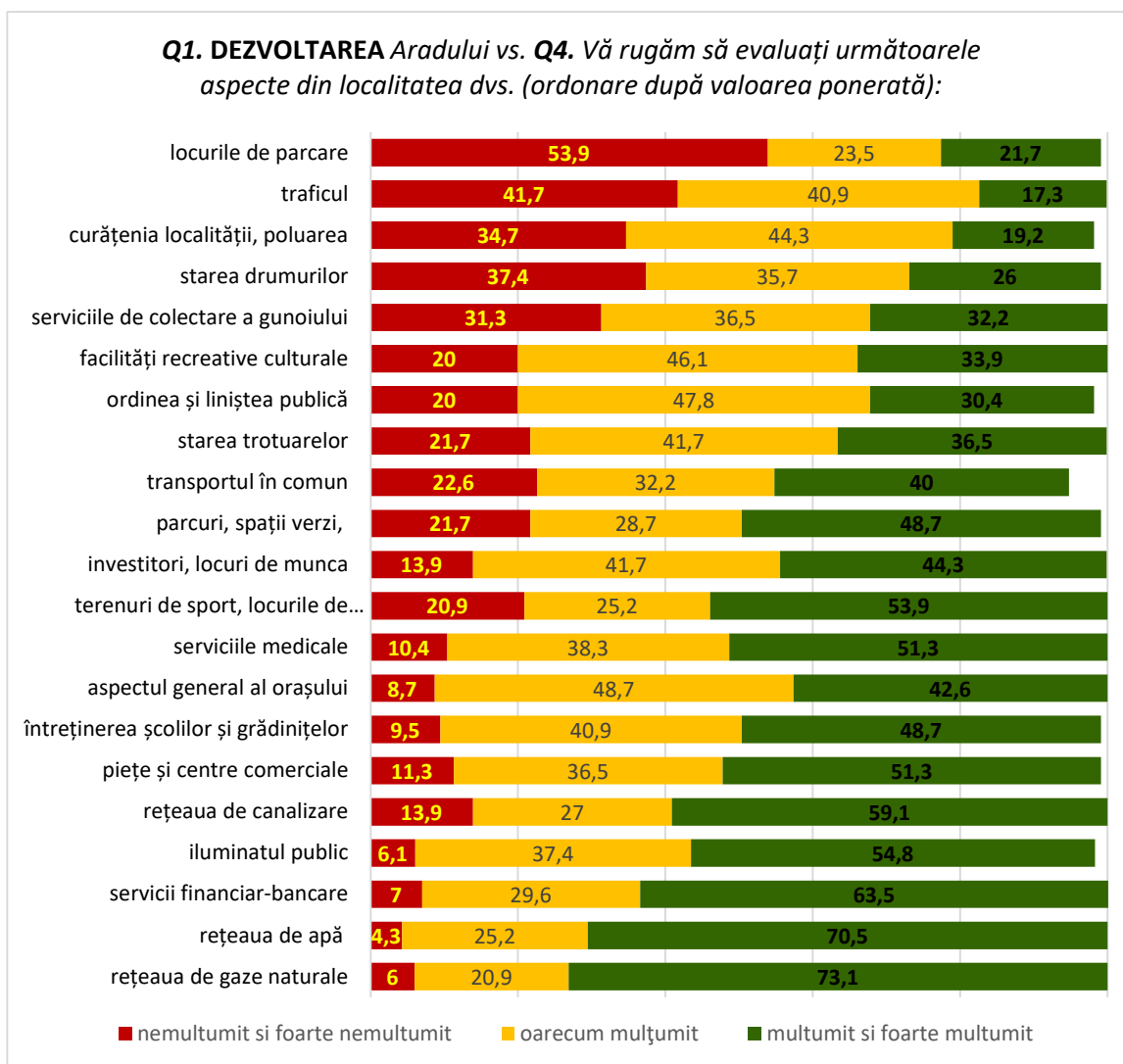

Figura 8. Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane pe clase de răspunsuri în funcție de percepția evoluției localității

Cele mai stringente probleme pentru cei care consideră că în ultimul deceniu Municipiul Arad a involuat sunt locurile de parcare (81,7% nemulțumiți și foarte nemulțumiți), traficul (75%) și curățenia localității (74,3%). Situația este relativ similară și pentru cei care consideră că în ultimul deceniu Municipiu Arad a stagnat: locurile de parcare (72,7%), traficul (58,9%) și facilitățile recreative culturale (59%), precum și pentru cei care apreciază o dezvoltare a orașului în ultimul deceniu: locurile de parcare (53,9%), traficul (41,7%), starea drumurilor (37,4%) și curățenia (34,7%).

Pentru cele 21 servicii și funcțiuni urbane incluse în Q4 se poate calcula și o variabilă cumulativă sub forma unei sume a acestor evaluări, care va prezenta o distribuție între un minim = 21 (echivalent cu varianta foarte nemulțumit pentru toate cele 21 de elemente) și un maxim de 105 (echivalent cu varianta foarte mulțumit pentru toate elementele evaluate).

Pentru eșantionul investigat suma gradului de mulțumire al respondenților pentru cele 21 de servicii și funcțiuni urbane are mediana = 59, adică un pic peste valoarea de mijloc a seriei (52,5):

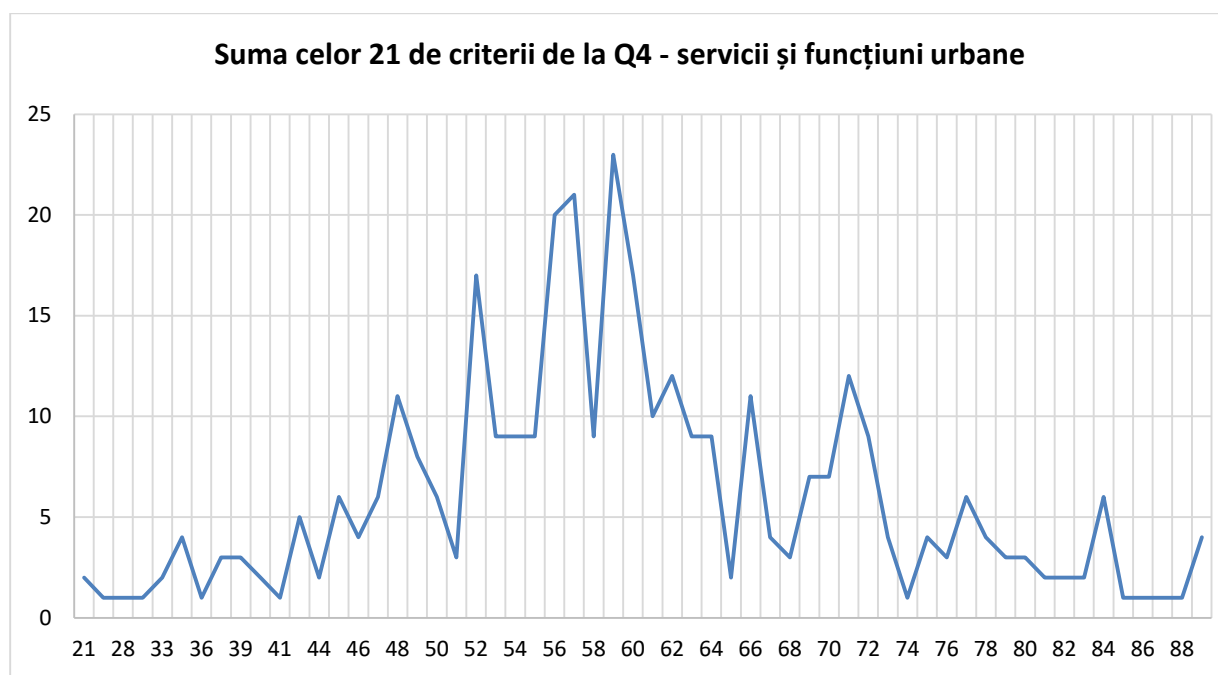

Figura 9 – Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane – valori însumate

Această distribuție poate fi structurată în 4 clase egale (minim = 21, maxim = 105): foarte nemulțumit (21-42), nemulțumit (43-63), mulțumit (64-84), foarte mulțumit (85-105)

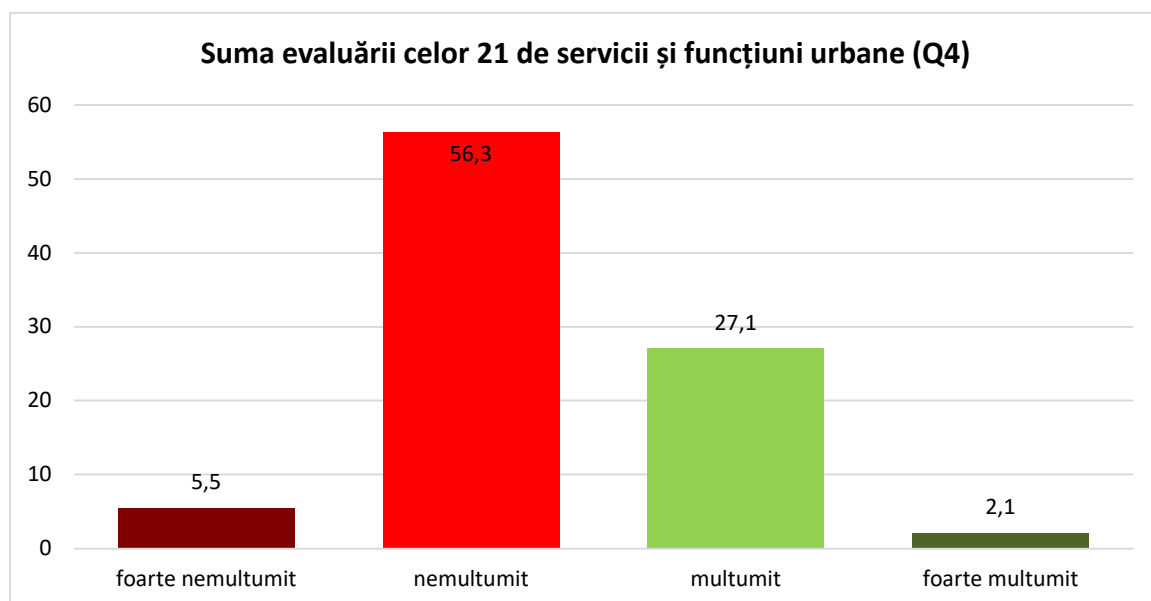

Figura 10 – Evaluarea serviciilor și funcțiilor urbane – valori însumate grupate pe clase de răspunsuri

Conform acestui grafic, mai mult de jumătate dintre respondenți au cumulat o sumă între 43 și 63 de puncte la evaluarea celor 21 de servicii și funcțiuni urbane analizate la Q4, ceea ce corespunde unui nivel destul de ridicat de nemulțumire.

Această variabilă se află în corelații semnificative statistice ($\text{sig} < 0,001$) cu mai mulți itemi din chestionar, după cum urmează:

➤ Q13 integral – gradul de mulțumire privind propria existență, delimitat pe următoarele dimensiuni: Q13.1 *mulțumirea față de propria comunitate* ($r=0,454$), Q13.2 *mulțumirea față de mediul natural în care trăiește* ($r=0,472$), Q13.3 *mulțumirea față de propriul timp liber* ($r=0,279$), Q13.4 *sentimentul de siguranță* ($r=0,397$) și Q13.5 *mulțumirea față de propria viață în general* ($r=0,267$). Așa cum era de așteptat, gradul de satisfacție privind serviciile și facilitățile urbane disponibile în Municipiul Arad au un impact direct asupra satisfacției locuitorilor privind propria existență, și implicit, nemulțumirea față de aceste servicii afectează într-o măsură corespunzătoare bunăstarea subiectivă a localnicilor. Cu alte cuvinte, aspectele problematice semnalate, dacă nu vor fi rezolvate într-un timp rezonabil, vor produce mai degrabă o agravare a tensiunilor existențiale și mai puțin o adaptare a locuitorilor la situația respectivă.

➤ Q14.1-6, 8 – evaluarea localității: cei care sunt mulțumiți de serviciile și funcțiunile urbane existente în Arad consideră că deciziile administrației publice locale sunt în folosul întregii comunități ($r=0,539$), că oamenii locului știu cel mai bine cum trebuie rezolvate problemele locale ($r=0,341$), că se poate avea încredere în majoritatea oamenilor din Arad ($r=0,445$), se simt legați de mediul natural din zona în care trăiesc ($r=0,380$), consideră că toți oamenii au un nivel de trai îndestulător ($r=0,475$), că nivelul actual al consumului din Arad nu afectează mediul natural ($r=0,314$) și că în Arad există suficiente parcuri și spații verzi ($r=0,512$). În mod corespunzător, cei care nu sunt mulțumiți de calitatea serviciilor și funcțiunilor urbane din Municipiul Arad au o perspectivă opusă asupra tuturor acestor aspecte (consideră că deciziile administrației publice nu sunt în folosul întregii comunități, problemele locale nu ar trebui rezolvate neapărat de oamenii locului, nu au încredere în majoritatea locuitorilor șamd).

➤ Două corelații inverse au fost înregistrate între aprecierea serviciilor și funcțiunilor urbane și declinul vieții culturale din localitate (Q15.7, $r=-0,133$) pe de o parte, și corupția din administrația publică locală (Q15.8, $r=-0,210$) pe de altă parte. Astfel, cei care sunt mulțumiți de calitatea serviciilor urbane evaluate la Q4 consideră că nu există un declin

al vieții culturale în localitate și că nu există corupție în administrația publică locală. La polul opus, cei care sunt nemulțumiți de calitatea serviciilor urbane din localitate semnalează și un declin al vieții culturale locale precum și un anumit nivel de corupție în administrația publică locală.

➤ Q16.1-7 – cei care sunt mulțumiți de serviciile și facilitățile urbane existente consideră că *școlile* ($r=0,293$), *unitățile medicale* ($r=0,362$) și *locurile recreative* ($r=0,490$) sunt egal împărțite în cadrul localității, *că dezvoltarea economică a localității nu degradează mediul natural* ($r=0,341$), *că locuitorii din Arad tolerează sărbătorile religioase indiferent de cultul și etnia lor* ($r=0,161$), *că cei din afara Aradului se pot stabili în oraș fără nicio problemă* ($r=0,233$) și *că în general corporațiile internaționale pot contribui la întărirea economiei locale* ($r=0,214$). Și pentru aceste aspecte, corelațiile funcționează în ambele direcții, cei care nu sunt nemulțumiți de serviciile și facilitățile urbane (Q4) neagreând niciuna dintre cele de mai sus. La acest nivel mai dorim să punctăm faptul că singura corelație neașteptată, cea dintre calitatea serviciilor urbane (Q4) și toleranța etnică și religioasă (Q16.5), poate fi interpretată în sensul că nemulțumirea față de serviciile și facilitățile urbane poate activa sentimente și comportamente etnocentrice, xenofobe și intolerante. Cu toate acestea, valoarea corelației este totuși foarte mică (0,161).

➤ Q17 – nevoi personale (integral) – toate cele 12 nevoi incluse în itemul Q17 se află în corelații statistice puternic semnificative și pozitive cu suma evaluărilor celor 21 de servicii și funcțiuni urbane de la Q4. Astfel, pe măsură ce gradul de mulțumire al locuitorilor pentru aceste facilități urbane crește sunt satisfăcute implicit și nevoile lor specifice, atât cele de bază cât și cele mai elevate (sănătate, mișcare, lumină, spațiu, somn, siguranță, identitate, relaționare, spiritualitate etc.).

➤ Q18 – gradul de fericire personală se află într-o corelație semnificativă statistic cu gradul de mulțumire pentru serviciile și funcțiunile urbane existente ($r=0,188$), acestea fiind un factor causal important (dar nu singurul) al fericirii/nefericirii locuitorilor, alături și de alte aspecte personale.

➤ Dintre toate datele factuale, doar venitul se află într-o corelație semnificativă cu aprecierea serviciilor și funcțiunilor urbane ($r=-0,177$, dar la venit scara este inversă 1 = foarte bine, 5=foarte săracă). Astfel, cei care au un venit mai mare tind să aprecieze mai bine calitatea serviciilor și funcțiunilor urbane existente în Arad.

Analiza însumării evaluărilor celor 21 de servicii și funcțiuni urbane incluse în itemul Q4 pentru cei care vor să rămână și cei care vor să plece din localitate reflectă existența unei diferențe semnificative statistice între aceștia ($t=4,995$, $df=342$, $sig<0,001$), media celor care vor să rămână fiind de 62 puncte iar a celor care vor să plece de 55 de puncte. Se poate considera astfel că motivația celor care doresc să părăsească Aradul se leagă și de calitatea scăzută a anumitor servicii și funcțiuni urbane (neputând fi însă redusă la acestea).

Doar orientativ, media pentru valorile însumate la cele 21 de criterii pentru fiecare cartier în parte se prezintă astfel:

Tabelul 6. Evaluarea serviciilor și funcțiunilor urbane – valori însumate pe cartiere

	Nr subiecți	Medie Q4-sumă
Piața Gării	5	73,40
Pârneava	12	69,91
Polivalentă	3	67,00
Sânnicolau Mic	4	65,00
Podgoria	9	64,67
Westfield	8	62,75
Micalaca	91	62,32
Bujac	19	61,37
Gai	13	61,17
Alfa	17	60,33
Centru	38	59,56
Vlaicu	48	57,52
Funcționarilor	4	56,75
Aradul Nou	20	55,25
Bou Roșu	8	54,86
Grădiște	69	54,49
Intim	2	51,50
Subcetate	2	47,50

Un alt item inclus în chestionarul aplicat a vizat evaluarea mobilității urbane și a accesibilității principalelor puncte de interes:

Tabelul 7. Mobilitatea urbană – accesibilitatea principalelor puncte de interes

Q5. De la locuința dvs., cât de ușor puteți ajunge la următoarele destinații?	foarte greu	greu	potrivit	u	foarte u	Valoare ponderată (1=foarte greu)	Cum vă deplasați de obicei? (o singură variantă)				Cu aproximație câte minute faceți? (valori medii)
							pe jos	cu bicicleta	transport în comun	mașină personală sau taxi	
farmacie	1	2,3	21,4	37	29,9	4,01	44,3	4,7	4,9	29,7	9
magazin alimentar, piață	1,6	2,1	24,2	40,4	24,5	3,91	43	4,7	3,9	31,3	10
școală, grădiniță (dacă aveți copii)	0,8	4,2	16,4	21,6	8,3	3,63	10,7	0,5	4,7	28,6	12
parc, loc de joacă, teren/sală de sport	3,6	5,7	30,5	33,6	16,1	3,59	34	2,6	4,9	36,5	13
centru comercial	3,9	3,6	33,6	37,8	12,8	3,57	10,9	2,3	13	56,3	14
cabinet medical, spital	3,1	8,3	34,4	33,1	13	3,49	16	1,3	10	54,7	16
locul de muncă	1,3	10,4	30,2	20,1	14,3	3,47	11,2	4,4	6,8	49,5	17
centrul orașului	3,1	9,6	40,1	25,8	13,5	3,40	14,3	1,6	14,8	52,1	17

Conform acestor distribuții, arădenii ajung cel mai ușor la farmacii și la magazine, spre care se deplasează preponderent pe jos și fac în medie 9, respectiv 10 minute, iar cel mai greu ajung în centrul orașului, la locul de muncă și la cabinetele medicale sau la spitale, spre care se deplasează preponderent cu mașina personală sau cu taxi și fac în medie 16-17 minute.

Dacă grupăm toate răspunsurile de la prima parte a întrebării (*Cât de ușor...*) într-o variabilă nouă definită ca medie a acestora obținem următoarea distribuție (8=foarte greu, 40=foarte ușor):

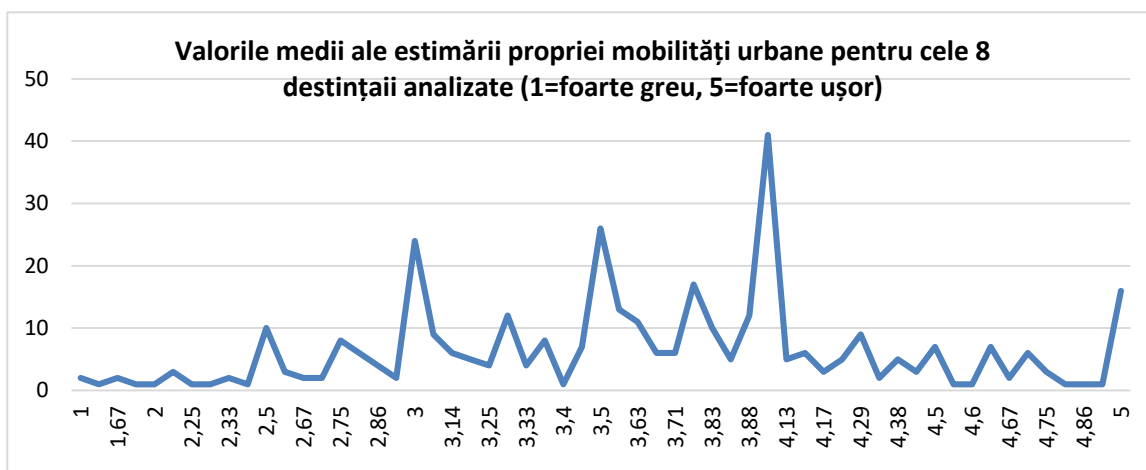

Figura 11 – Mobilitate urbană – valori însumate

Cu o valoare a mediane de 3,62 (3 însemnând *potrivit*), putem constata că în general, arădenii percep o accesibilitate relativ ridicată a principalelor puncte de interes din localitate (la această întrebare au fost înregistrate și 5,5% non-răspunsuri):

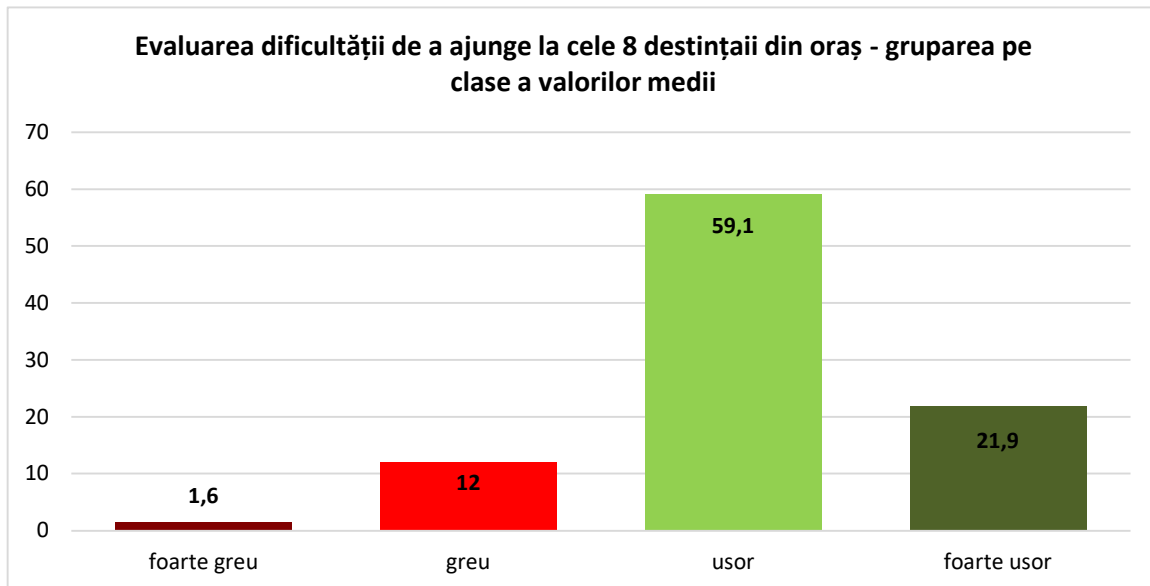

Figura 12 – Mobilitate urbană – clase de răspunsuri

Această autoevaluare a accesibilității principalelor puncte de interes din localitate (ca variabilă calculată ca medie a răspunsurilor de la Q5, prima parte a întrebării) se află într-o corelație semnificativă statistic ($\text{sig} < 0,001$) cu următorii itemi:

- Q1 – cei care estimează că dețin o mobilitate urbană facilă sunt mulțumiți de *evoluția Municipiului Arad în ultimul deceniu* ($r=0,219$);
- Q4.3, Q4.5 și Q4.10 – servicii și funcțiuni urbane – cei care consideră că în general dețin o mobilitate urbană facilă, apreciază *starea trotuarelor* ($r=0,160$), *traficul* ($r=0,183$) și *transportul în comun* ($r=0,194$).
- Q16.1-3 – cei care estimează că pot ajunge mai ușor la destinațiile urbane evaluate, consideră că în Arad *unitățile medicale* ($r=0,131$, dar o legătură statistică mai slabă, cu $\text{sig} < 0,005$) și *locurile recreative* ($r=0,304$) sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele, dar nu și școlile.
- Cei care estimează că dețin o mobilitate urbană mai bună, au un nivel de fericire mai ridicat ($r=0,143$), o vârstă mai mică ($r=0,249$), o educație mai ridicată ($r=0,275$), un nivel al veniturilor mai ridicat ($r=-0,356$, scala de la venituri este inversată) și au o familie cu o talie mai mică ($r=-0,179$).

Tot doar orientativ (numărul de respondenți per cartiere nu este semnificativ și nici nu permite comparații), media valorii însumate a dificultății de a ajunge la cele 8 destinații analizate pentru fiecare cartier în parte se prezintă astfel (1= foarte greu, 5 = foarte ușor):

Tabelul 8 – Mobilitatea urbană – valori însumate pe cartiere

	Număr subiecți	Valoare însumată mobilitate urbană
Sânnicolau Mic	4	4,4375
Funcționarilor	4	4,3929
Podgoria	9	4,0119
Centru	38	3,9084
Micălaca	91	3,8768
Polivalentă	3	3,8750
Piața Gării	5	3,8321
Intim	2	3,7857
Vlaicu	48	3,7493
Pârneava	12	3,7004
Alfa	17	3,6685
Bou Roșu	8	3,5595
Subcetate	2	3,5000
Westfield	8	3,4063
Aradul Nou	20	3,4000
Grădiște	69	3,2679
Bujac	19	3,2000
Gai	13	2,9583

Fără a postula reprezentativitatea acestei distribuții și luând în calcul doar cartierele cu o reprezentare mai mare, valorile cele mai bune ale mobilității urbane au fost înregistrate în Centru și în Micălaca, iar cele mai slabe în Grădiște, Bujac și Gai (locuitorii acestora ajungând mai greu la destinațiile urbane analizate).

Tot în legătură cu evaluarea comunității a mai fost formulat și itemul următor compus din 4 afirmații dedicate:

Tabelul 9 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate

Q6. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:	1. foarte mică măsură	2. mică măsură	3. măsură potrivită	4. mare măsură	5. foarte mare măsură	VP*
1. Îmi cunosc foarte bine vecinii	9,6	22,4	40,1	17,2	10,7	2,97
3. Mă pot baza oricând pe sprijinul vecinilor	10,7	26,6	31,5	21,1	9,6	2,92
2. Toți locuitorii din localitate se înțeleg foarte bine între ei	6,8	28,9	44,5	13,5	5,5	2,82
4. Aș vrea să mă mut în altă parte a localității	45,1	22,9	14,6	8,9	7,8	2,11

*Valoare ponderată = (foarte mică măsură x1 + mică măsurăx2 + ... + foarte mare măsură x5)/suma răspunsurilor

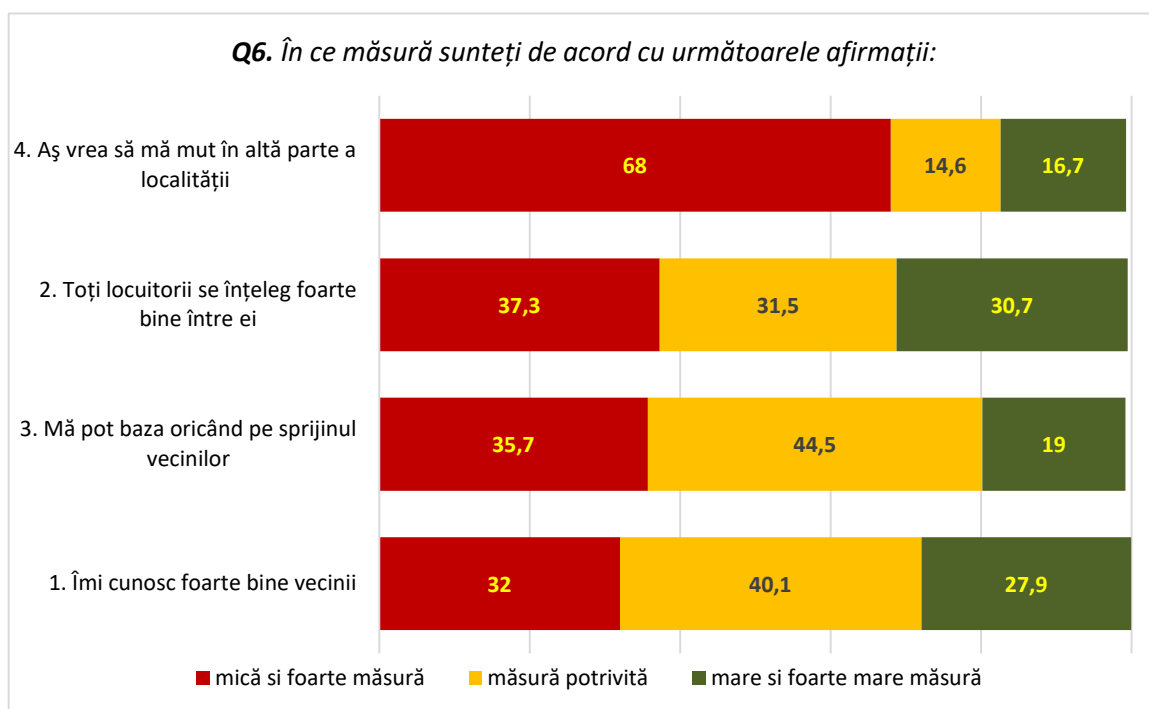

Figura 13 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate – clase de răspunsuri

Conform acestor distribuții relațiile de vecinătate și spiritul comunitar în Municipiul Arad sunt la un nivel mediu, specific marilor orașe (valori mediane apropiate de cele medii). Complementar, respondenții la chestionar sunt prea puțin interesați să se mute în altă parte a localității (68% în mică și foarte mică măsură). Analiza acestor răspunsuri în funcție de percepția evoluției Municipiului Arad în ultimul deceniu se prezintă astfel:

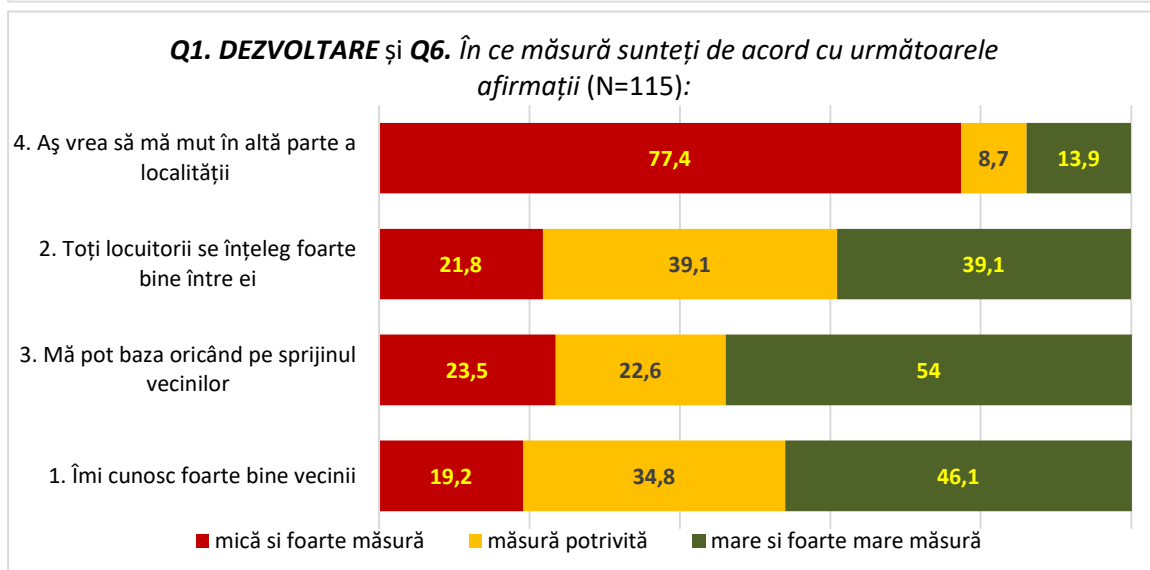
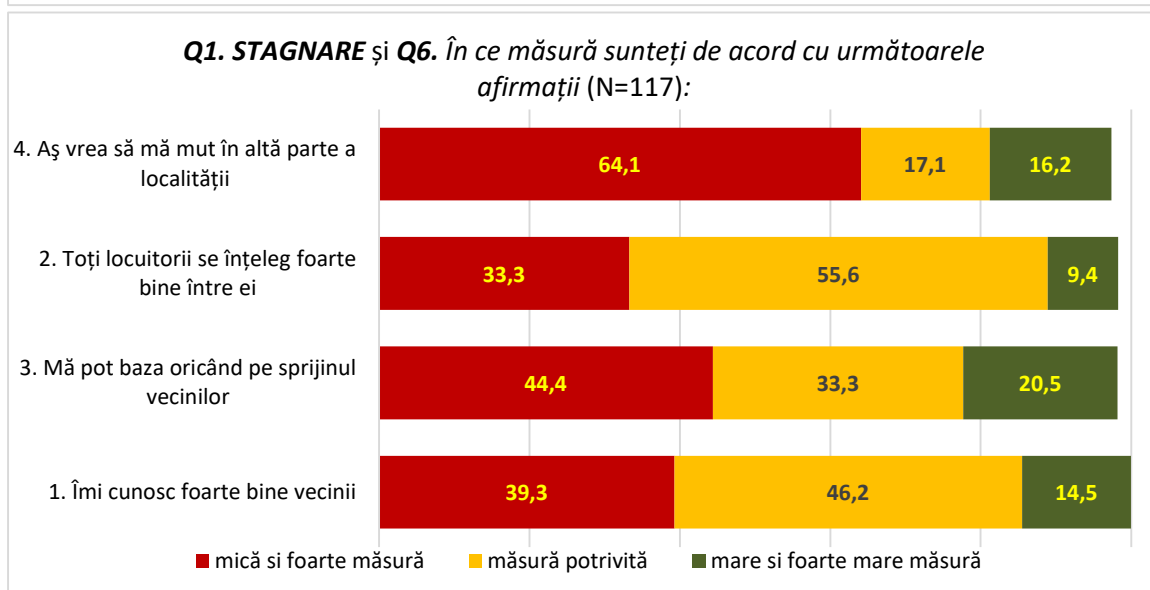
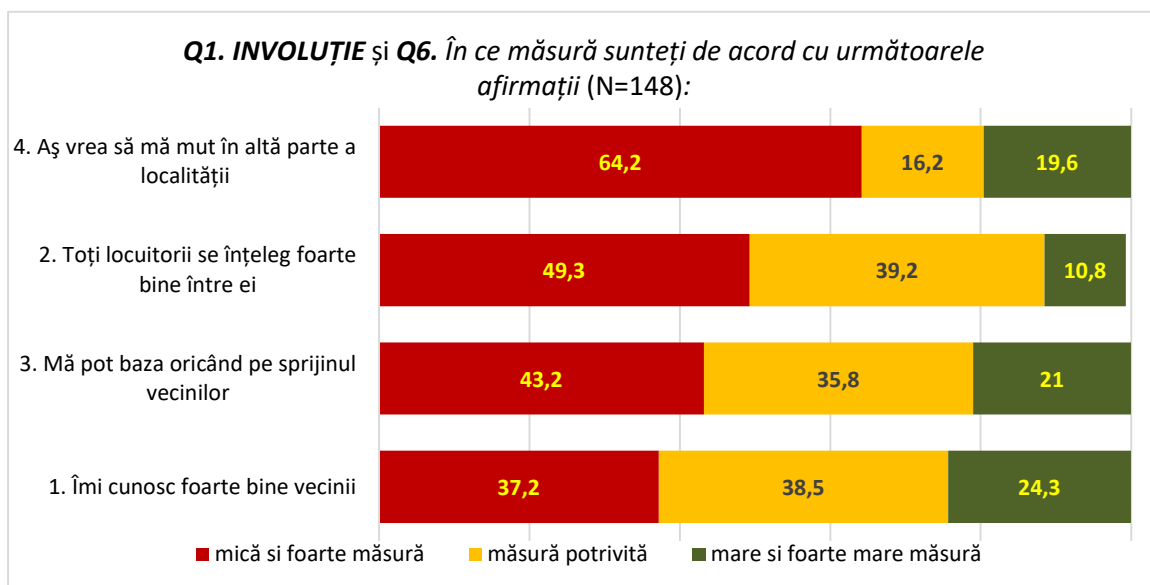

Figura 14 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate pe clase de răspunsuri în funcție de percepția evoluției localității (Q1)

Conform acestor distribuții există diferențe semnificative între percepția evoluției Municipiului Arad în ultimul deceniu și evaluarea calității relațiilor umane din comunitate. Remarcăm faptul că subiecții care au estimat o dezvoltare a orașului în ultimii 10 ani sunt foarte mulțumiți de propriile relații de vecinătate și nu intenționează să se mute în altă parte a orașului, în timp ce cei care au estimat o stagnare sau o involuție (adică două treimi dintre respondenți) nu se pot baza pe sprijinul vecinilor și consideră că spiritul comunitar în Arad este semnificativ mai slab.

Alte corelații semnificative statistic între cele patru dimensiuni de la acest item au mai fost înregistrate pentru următoarele întrebări:

➤ cei care consideră că *își cunosc foarte bine vecinii* (Q6.1), sunt *mulțumiți de evoluția orașului în ultimul deceniu* (Q1, $r=0,214$), sunt *mulțumiți de propria comunitate* (Q13.1, $r=0,340$), *de mediul natural în care trăiesc* (Q13.2, $r=0,258$), *de timpul liber disponibil* (Q13.3, $r=0,208$) și *se simt în siguranță în propria localitate* (Q13.4, $r=0,202$). De asemenea, consideră că *se poate avea încredere în majoritatea arădenilor* (Q14.3, $r=0,188$), au un nivel ridicat de satisfacere a nevoii de spațiu locativ (Q17.4, $r=0,147$), nevoii de libertate (Q17.8, $r=0,193$) și a nevoii de credință în Dumnezeu (Q17.12, $r=0,173$), sunt mai în vârstă ($r=0,147$) și au o educație mai scăzută ($r=-0,188$).

➤ cei care consideră că *arădenii se înțeleg foarte bine între ei* (Q6.2.), sunt *mulțumiți de evoluția orașului în ultimul deceniu* (Q1, $r=0,336$), sunt *mulțumiți de propria comunitate* (Q13.1, $r=0,508$), *de mediul natural în care trăiesc* (Q13.2, $r=0,386$), *de timpul liber disponibil* (Q13.3, $r=0,322$), *se simt în siguranță în propria localitate* (Q13.4, $r=0,434$) și *sunt mulțumiți de viața lor în general* (Q13.5, $r=0,260$). De asemenea, consideră că *se poate avea încredere în majoritatea arădenilor* (Q14.3, $r=0,434$), au un grad de toleranță ridicat (Q16.5 sărbători religioase alte culte, $r=0,209$, Q16.6 stabilirea în Arad a persoanelor din afara orașului, $r=0,216$), au un nivel ridicat de satisfacere a tuturor nevoilor analizate la Q17, se simt mai fericiți (Q18, $r=0,215$) și sunt mai în vârstă ($r=0,171$).

➤ cei care *se pot baza oricând pe sprijinul vecinilor* (Q6.3.) sunt *mulțumiți de evoluția orașului în ultimul deceniu* (Q1, $r=0,242$), sunt *mulțumiți de propria comunitate* (Q13.1, $r=0,475$), *de mediul natural în care trăiesc* (Q13.2, $r=0,353$), *de timpul liber disponibil* (Q13.3, $r=0,264$), *se simt în siguranță în propria localitate* (Q13.4, $r=0,310$) și *sunt mulțumiți de viața lor în general* (Q13.5, $r=0,206$). De asemenea, consideră că *se poate avea încredere în majoritatea arădenilor* (Q14.3, $r=0,307$), au un grad de toleranță ridicat (Q16.5 sărbători religioase alte culte, $r=0,202$, Q16.6 stabilirea în Arad a persoanelor din afara orașului,

$r=0,205$), au un nivel ridicat de satisfacere a tuturor nevoilor analizate la Q17, se simt mai fericiți (Q18, $r=0,164$) și sunt mai în vârstă ($r=0,193$).

➤ în fine, *cei care ar dori să se mute în altă parte a orașului* (Q6.4), consideră că *arădenii nu se înțeleg bine între ei* (Q6.2, $r=-0,205$), *nu sunt mulțumiți de mediul natural în care trăiesc* ($r=-0,225$), consideră că *nu se poate avea încredere în majoritatea arădenilor* (Q14.3, $r=-0,117$), *nu au satisfăcute nevoile de lumină naturală* (Q17.3, $r=-0,197$), *de spațiu* (Q17.4, $r=-0,206$), *de identitate* (Q17.7, $r=-0,153$) și cea *de relații cu familia* (Q17.10, $r=-0,151$) și în prezent au *un număr mai mic de membri în propria familie* ($r=-0,195$).

Conform acestor asocieri statistice, percepția spiritului comunitar și calitatea relațiilor de vecinătate sunt puternic marcate de experiențele subiective, trăite în mod personal de către fiecare subiect în parte. Relația dintre viața personală și cea socială este una de supraordonare, gradul de mulțumire față de propria comunitate fiind condiționat de satisfacția cu propria existență. Astfel, pentru a ajunge la un spirit comunitar consolidat și rezilient, bazat pe relații de bună vecinătate și încredere în ceilalți membri ai comunității ar trebui ca în primă fază locuitorii să fie mulțumiți de propria lor existență, sub toate aspectele materiale, psihologice și simbolice.

Dacă generăm o nouă variabilă cu media răspunsurilor la primele 3 dimensiuni ale acestui item (cele legate de vecinătate și buna înțelegere în oraș) obținem următoarea distribuție:

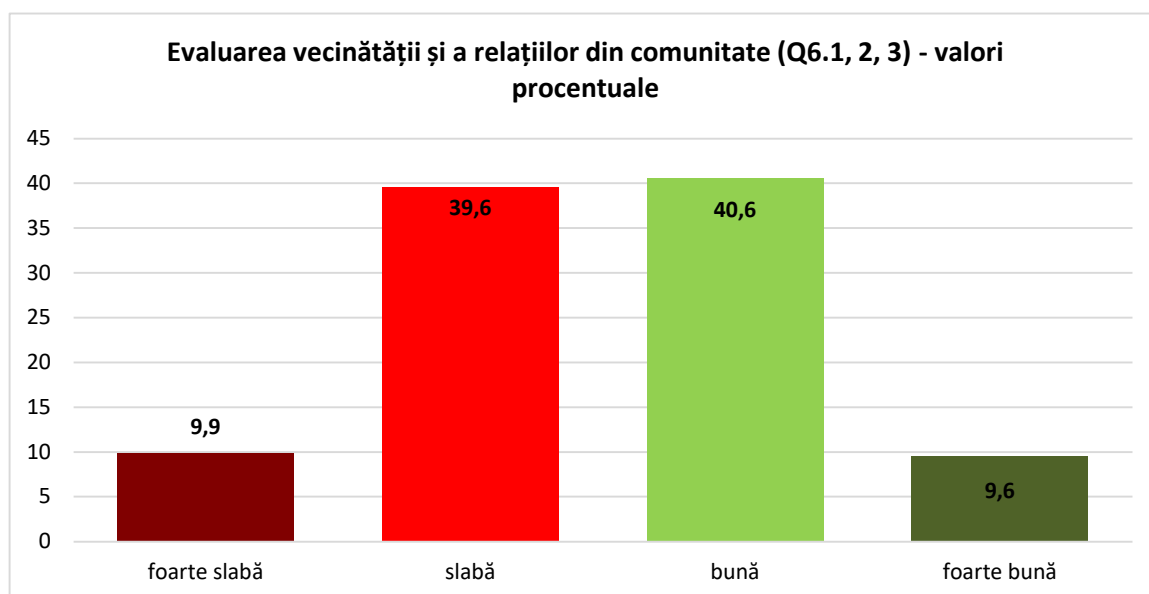

Figura 15 – Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate – valori însumate exprimate procentual

Aceste valori reflectă un spirit comunitar de nivel mediu, fără probleme grave dar și fără un suport consistent din partea vecinilor. Această situație are impact și asupra evaluării evoluției orașului în ultimul deceniu (Anova $F=10,932$, $df=3$, $sig<0,001$), cei care au semnalat o dezvoltare a orașului considerând că relațiile comunitare sunt bune și foarte bune, în timp ce cei care au semnalat o stagnare sau un regres considerând că aceste relații de vecinătate sunt slabe și foarte slabe ($r=0,307$, $sig<0,001$).

Doar orientativ (numărul de respondenți per cartiere nu este semnificativ și nici nu permite comparații), media valorii însumate privind aprecierea relațiilor de vecinătate și a comunității pentru fiecare cartier în parte se prezintă astfel (1= foarte slab, 5 = foarte bine):

Tabelul 10 - Evaluarea vecinătății și a relațiilor din comunitate – media valorilor însumate

	Număr subiecți	Medie vecinătate
Bou Roșu	8	3,8333
Polivalentă	3	3,6667
Sânnicolau Mic	4	3,5833
Pârneava	12	3,2500
Westfield	8	3,1667
Intim	2	3,1667
Gai	13	3,1538
Grădiște	69	3,0145
Centru	38	2,9825
Aradul Nou	20	2,8833
Piața Gării	5	2,8000
Micalaca	91	2,7967
Podgoria	9	2,7407
Alfa	17	2,7255
Vlaicu	48	2,6944
Funcționarilor	4	2,5000
Bujac	19	2,3860
Subcetate	2	1,5000

Păstrând aceeași rezervă a ne-reprezentativității datelor, cartierele cu cele mai bune relații de vecinătate sunt Pârneava și Gai, iar cele cu cele mai slabe relații de vecinătate Vlaicu și Bujac.

Un alt item al chestionarului aplicat a vizat identificarea celor mai importante evenimente locale, așa cum s-au păstrat ele în memoria comunității: **Q7. Din punctul dvs. de vedere care a fost cel mai important eveniment în localitate în ultimii 2 ani?**

Tabelul 11. Cele mai importante evenimente locale în ultimii 2 ani, din perspectiva populației

Arad Open Air Festival	8,9
târgul de sărbători	4,9
Zilele Aradului pe cartiere	4,9
finalizarea stadionului Francisc Neuman	2,9
teatrul de vară	2,9
festivalul florilor	2,9
iesirea din lockdown	2,1
vaccinarea covid	1,8
alegerile locale	1,6
street food festival	1,6
lucrări de infrastructură	1,3
crosul aradului	1,3
concert caritabil filarmonică	,8
explozia mașinii lui Crișan	,8
manifestările de 1 iunie	,8
promovare UTA în A	,5
Protest distrugere parc	,3
nu au fost evenimente importante	10,4
nu știu / nu răspund	49,5
Total	100

Deși pandemia Covid-19 a îngreunat semnificativ activitățile desfășurate în spații publice, participanții la acest studiu au punctat câteva evenimente memorabile desfășurate în Municipiul Arad în ultimii 2 ani: AOA (Arad Open Air Festival) 8,9%, târgurile de sărbători 4,9% și Zilele Aradului pe cartiere 4,9%. De remarcat este și faptul că 10,4% dintre respondenți au afirmat că în ultimii doi ani *nu au fost evenimente importante*.

Un alt set de itemi incluși în chestionar a vizat evaluarea condițiilor de locuire.

Q8. În general, cât de mulțumit sunteți în prezent de locuința (casa, apartamentul) dvs. (nr. de camere, starea construcției, dotări, spațiu etc.)?

Deloc mulțumit	2	3	4	5	6	7	8	9	Foarte mulțumit
2,3	0,8	1,3	4,2	5,7	9,6	10,7	24,7	24,5	15,9

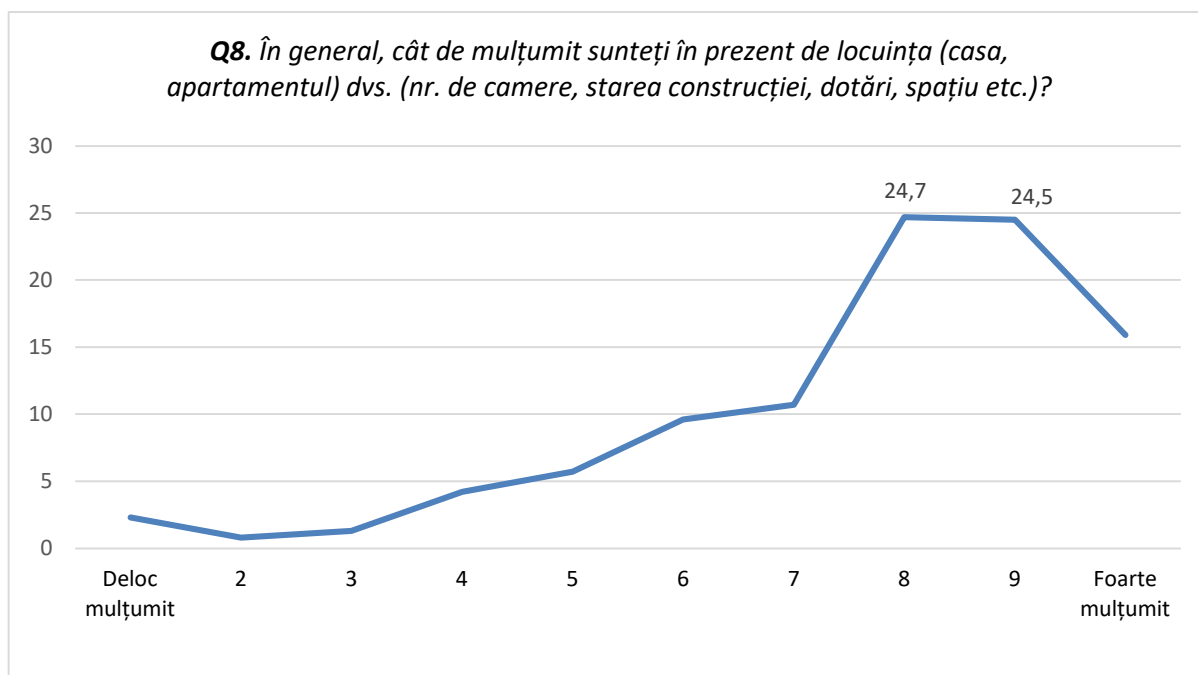

Figura 16. Gradul de mulțumire pentru propria locuință

Cu o valoare a mediane de 8 se remarcă un grad ridicat de mulțumire a arădenilor pentru propriile condiții de locuire, extinderea orașului spre suburbii contribuind în mod direct la scăderea densității locative și implicit la creșterea confortului locuinței. Măsurile de izolare la domiciliu din perioada pandemiei au contribuit și ele la intervenții pentru îmbunătățirea acestui confort domestic prin renovări, reamenajări și dotări specifice.

Mulțumirea pentru propria locuință se află într-o corelație semnificativă statistic ($\text{sig} < 0,001$) cu gradul de fericire ($r = 0,519$) și cu venitul ($r = -0,359$). De asemenea, au fost înregistrate asocieri pozitive semnificative statistic cu toate nevoile incluse la Q17, cele mai intense fiind pentru nevoia de spațiu (Q17.4, $r = 0,425$), nevoia de relații de familie (Q17.10, $r = 0,381$) și nevoie de lumină naturală (Q17.3, $r = 0,378$).

Distribuția orientativă a gradului de mulțumire pentru propria locuință pe cartiere se prezintă astfel:

Tabelul 12. Gradul de mulțumire pentru propria locuință pe cartiere

CARTIER	Număr subiecți	Scor (10 = foarte mulțumit)
Funcționarilor	4	8,75
Gai	13	8,54
Aradul Nou	20	8,30
Grădiște	69	8,25
Westfield	8	8,25
Alfa	17	8,24
Piața Gării	5	8,20
Bujac	19	7,89
Sănnicolau Mic	4	7,75
Micalaca	91	7,73
Podgoria	9	7,67
Polivalentă	3	7,67
Bou Roșu	8	7,38
Centru	38	7,34
Subcetate	2	7,00
Vlaicu	48	6,33
Pârneava	12	6,17
Intim	2	4,50

Deși nu sunt reprezentative, respondenții din Gai, Aradul Nou și Grădiște sunt cei mai mulțumiți de propriile locuințe, în timp ce respondenții din Pârneava, Vlaicu și Centru sunt cei mai puțin mulțumiți.

Tot în legătură cu condițiile locative, cei care locuiesc la bloc au evaluat și următoarele aspecte:

Tabelul 13. Gradul de mulțumire pentru locuirea la bloc

Q9. Dacă locuiți la bloc, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte:	1. foarte mică măsură	2. mică măsură	3. măsură potrivită	4. mare măsură	5. foarte mare măsură	Val Ponderată
Întreținerea spațiilor comune (casa scării)	2,1	6,3	25,3	19,3	4,7	3,32
Siguranță și vecinătate	1,8	9,6	25,3	17,2	3,6	3,19
Facilitățile din apropiere (parcare, loc de joacă etc.)	6,8	7,3	13	10,9	4,4	2,97
Costurile de întreținere	5,5	11,2	27,1	10,2	3,1	2,90
Izolația termică externă (anveloparea)	14,6	12,8	18,5	7,3	3,6	2,52

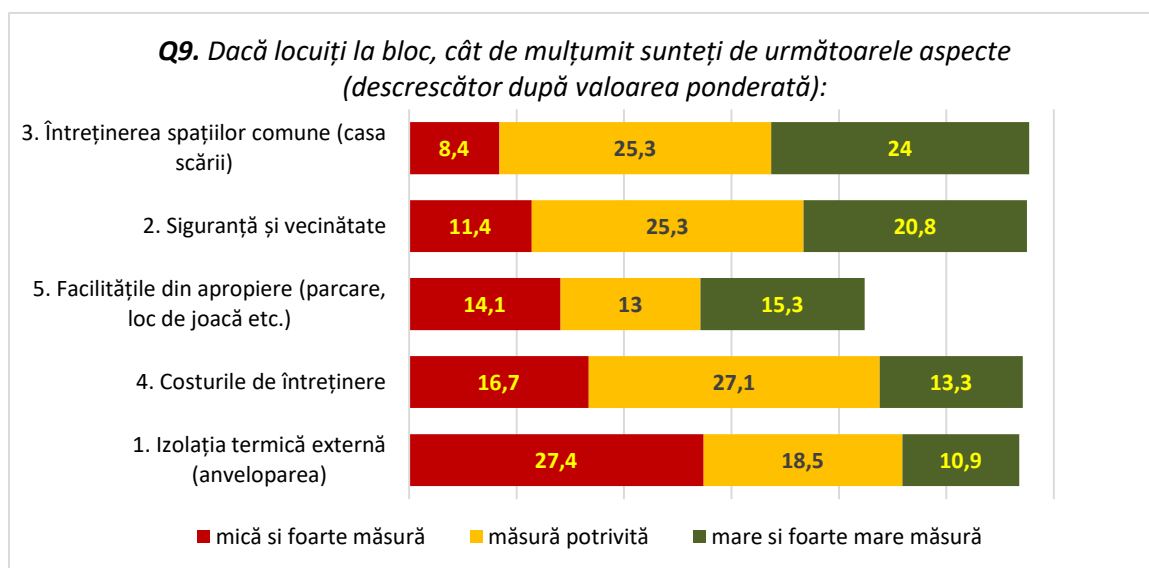

Figura 17. Gradul de mulțumire pentru locuirea la bloc – clase de răspunsuri

Cele mai apreciate aspecte ale locuirii la bloc au fost *întreținerea spațiilor comune* (24% mulțumiți și foarte mulțumiți) și *siguranța și vecinătatea* (20,8%) iar cele mai puțin apreciate *izolația termică externă* (27,4% nemulțumiți și foarte nemulțumiți) și *costurile de întreținere* (16,7%). Toți acești itemi se află într-o corelație puternic semnificativă cu gradul de mulțumire pentru propria locuință (Q8), valorile cele mai ridicate fiind înregistrate pentru *facilitățile din apropiere* ($r=0,476$) și pentru *siguranță și vecinătate* ($r=0,475$).

Un alt item al chestionarului aplicat a vizat identificarea principalelor aspecte ce ar trebui îmbunătățite în localitate, subiecții putând să indice 3 intervenții ordonate ca importanță, dintr-o listă predefinită la care mai puteau adăuga și alte aspecte:

Tabelul 14. Primele trei lucruri care ar trebui îmbunătățite în Municipiul Arad

	I	II	III	VP
drumuri	25,5	5,7	2,3	15,03
locuri de parcare	12	15,4	4,2	11,83
curățenia localității	5,2	8,3	8,3	6,75
trafic	7,3	6,3	3,9	6,40
servicii medicale	6,5	4,2	7	5,82
reabilitare clădiri istorice	3,1	5,5	12,2	5,42
siguranța publică	2,9	8,3	6	5,22
transportul public	6,3	2,1	6,3	4,90
parcuri, locuri de agrement	4,7	3,9	6	4,65
reducerea poluării	4,4	5,2	2,9	4,42
rețeaua de canalizare	2,9	4,2	3,4	3,42
activități culturale	3,4	2,9	4,4	3,40
investitori, locuri de muncă	2,3	2,6	5,7	2,97
școli, grădinițe	0,8	4,4	4,2	2,57
izolarea blocurilor	0,5	2,9	3,9	1,87
relațiile dintre oameni	1,3	0,8	3,4	1,48
trotuare		3,4	0,8	1,27
facilități pentru sport	0,5	1,6	2,1	1,13
Altceva: transparență la licitațiile publice	0,5	0,5	0,3	0,47
noi cartiere de locuințe		0,8	0,8	0,40
centre comerciale		0,5	1,3	0,38
iluminat stradal		0,3	0,5	0,18
rețeaua de apă		0,3		0,10
Altceva: reabilitarea Cetății		0,3		0,10

În concordanță cu evaluările de la întrebările anterioare, primele aspecte de îmbunătățit în Municipiul Arad vizează *drumurile* (33,5% dintre respondenți, valoare cumulată pentru toate aparițiile din răspunsuri, indiferent dacă a fost pe primul, pe al doilea sau pe al treilea loc), *locurile de parcare* (31,6%) și *curățenia localității* (21,8%). Alte aspecte precizate de către respondenți au mai fost *reabilitarea cetății* și *transparența la licitațiile publice*.

În chestionarul aplicat a fost inclusă și problema redeschiderii accesului public la Cetatea Aradului, un simbol reprezentativ al orașului:

Tabelul 15. Opinia populației privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%)

1. în foarte mică măsură	1,8
2. în mică măsură	5,7
3. într-o măsură potrivită	23,4
4. în mare măsură	27,3
5. în foarte mare măsură	41,4

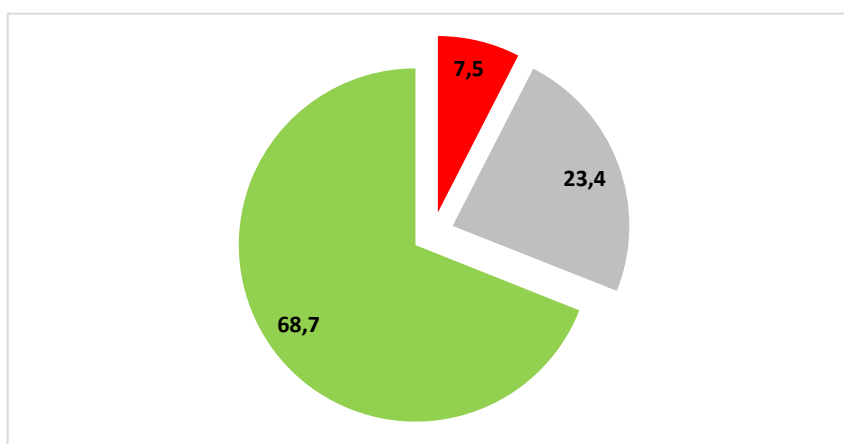

Figura 18. Opinia populației privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%) – clase de răspunsuri

Cu o valoare a mediane egală cu 4 și cu 68,7% dintre respondenți interesați în mare și foarte mare măsură de redeschiderea Cetății, este evident că un astfel de demers se va bucura de un impact pozitiv semnificat asupra comunității. Menționăm faptul că interesul pentru redeschiderea Cetății a fost manifestat în principal de către tineri ($r=-0,148$), cu studii superioare ($r=0,184$) și cu venituri ridicate ($r=-0,331$):

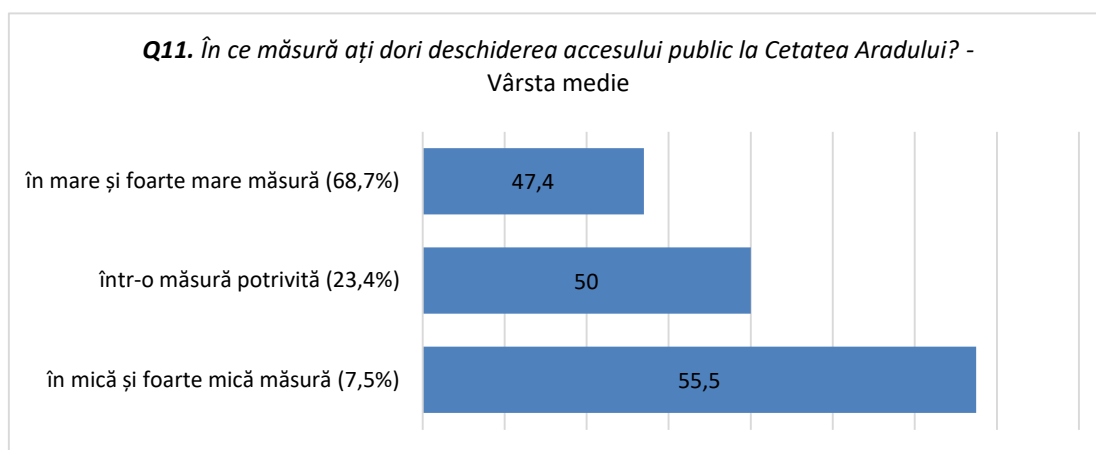

Figura 19. Vârsta medie pe clase de răspunsuri privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%)

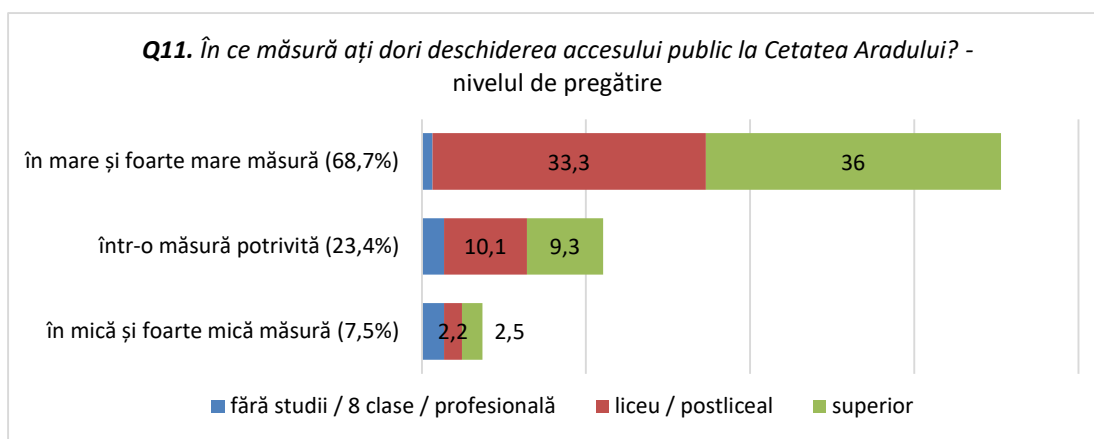

Figura 20. Nivelul de pregătire pe clase de răspunsuri privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%)

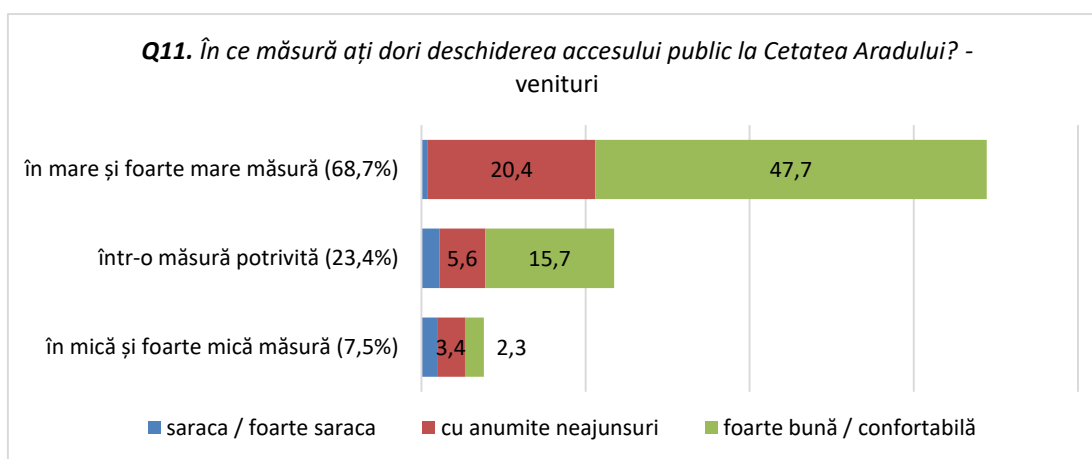

Figura 21. Nivelul veniturilor pe clase de răspunsuri privind redeschiderea accesului public la Cetatea Aradului (%)

Principalele activități și funcțiuni urbane dorite de către comunitate pentru Cetatea Aradului sunt cele legate de loisir, educaționale și HORECA:

Tabelul 15. Activitățile și funcțiunile urbane dorite de către populație pentru Cetatea Aradului

	I	II	III	VP
concerte, spectacole	34,4	16,9	16,1	25,52
muzee, spații educaționale	27,6	16,4	19,0	22,43
loc de promenadă	12,2	21,1	19,3	16,35
restaurante, terase	9,6	24,0	14,8	15,27
loc de joacă	3,1	4,4	10,9	4,83
magazine	1,0	3,4	5,5	2,55
spații de cazare	1,3	3,9	2,1	2,30
pistă de biciclete	1,6		,8	0,93
parc de distracții	,3			0,15
cluburi	,3			0,15
teren sport	,3			0,15

Următorii 4 itemi ai chestionarului aplicat au fost preluați din metodologia cercurilor sustenabilității și vizează gradul de mulțumire față de principalele dimensiuni ale propriei existențe, evaluarea sustenabilității propriei comunități, percepția unor riscuri interne și externe ale acesteia și relația propriei comunități cu contextul socio-economic. Cele 4 întrebări tabelare au fost adaptate la specificul unei comunități urbane de tip european (metodologia respectivă fiind de factură australiană):

Tabelul 16. Evaluarea calității vieții

Q13. Gândindu-vă la viața dvs., vă rugăm să evaluați următoarele afirmații:	1. foarte nemulțumit	2. nemulțumit	3. oarecum mulțumit	4. mulțumit	5. foarte mulțumit	VP
Cât de mulțumit sunteți de viața dvs. în general?		6,8	26,3	53,9	12,8	3,73
Cât de mulțumit sunteți de timpul dvs. liber?	3,6	14,1	36,5	32,8	12,5	3,37
Cât de mulțumit sunteți de comunitatea dvs.?	2,3	10,7	49,5	30,7	6,5	3,28
Cât de mulțumit sunteți de mediul natural în care trăiți?	2,9	18,5	46,1	27,1	5,2	3,13
În ce măsură vă simțiți în siguranță în localitatea dvs.?	4,9	16,7	45,6	25,3	6,8	3,12

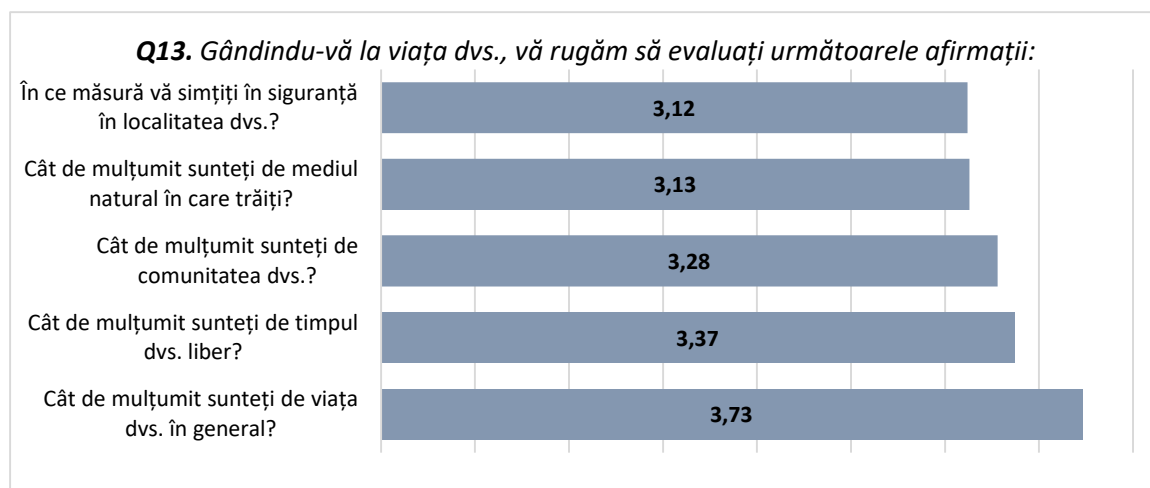

Figura 22. Evaluarea calității– medii ponderate

Conform acestor distribuții, arădenii sunt în general mulțumiți de propria lor viață (66,7% în mare și foarte mare măsură) și de timpul liber disponibil (45,3% în mare și foarte mare măsură), oarecum mulțumiți de propria comunitate (49,5%) și mai puțin mulțumiți de mediul natural în care trăiesc și de siguranța din propria comunitate (21,4%, respectiv 21,6% în mică și foarte mică măsură).

Următorul item a vizat tocmai evaluarea performanței administrației publice locale sub următoarele aspecte:

Tabelul 17. Evaluarea localității

Q14. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:	1. Cu totul dezacord	2. Dezacord	3. Parțial de acord	4. De acord	5. Cu totul de acord	VP
7. Dezvoltarea economică ar trebui interzisă în anumite zone pentru conservarea diversității naturale.	2,3	8,6	33,9	32,6	21,9	3,6
2. Oamenii locului știu cel mai bine cum trebuie rezolvate problemele locale.	4,2	15,1	34,9	31,3	14,1	3,4
4. Mă simt legat de mediul natural înconjurător din zona în care trăiesc.	4,4	14,8	36,5	35,2	8,3	3,3
3. Se poate avea încredere în majoritatea oamenilor din Arad.	7,8	28,9	47,4	14,1	1,3	2,7
1. Deciziile administrației publice locale sunt în folosul întregii comunități.	14,1	26,6	46,4	10,2	2,6	2,6
6. Nivelul actual al consumului în localitatea noastră nu afectează mediul natural.	9,6	35,9	38,3	13,5	1	2,6
8. În localitatea noastră există suficiente parcuri și spații verzi.	18,5	38	27,9	12	3,4	2,4
5. În localitatea noastră, toți oamenii au un nivel de trai îndestulător.	19	39,6	36,2	4,4	0,3	2,3

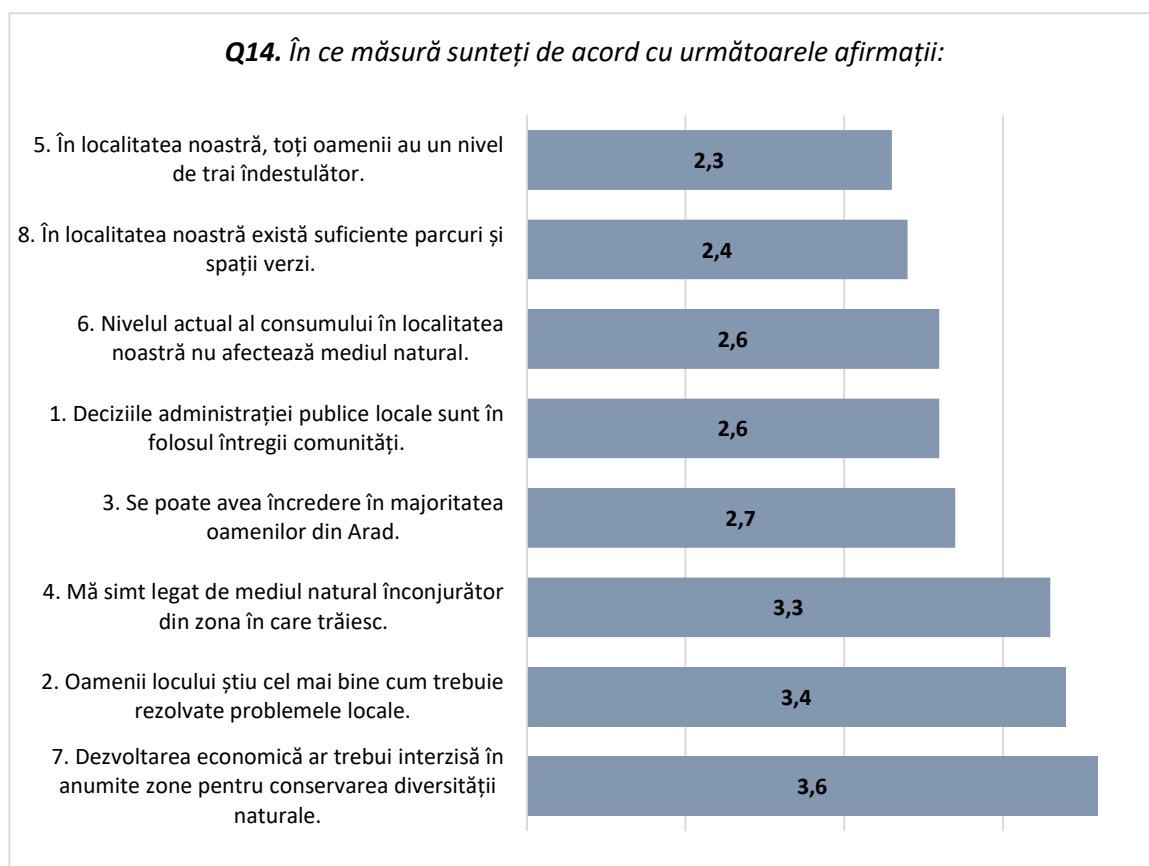

Figura 23. Evaluarea localității – medii ponderate

Enunțurile cele mai puternic confirmate de către respondenți au fost *dezvoltarea economică ar trebui interzisă în anumite zone pentru conservarea diversității naturale* (54,5% de acord în mare și foarte mare măsură) și *oamenii locului știu cel mai bine cum trebuie rezolvate problemele locale* (45,4% de acord în mare și foarte mare măsură). Primul enunț vizează evident o dezvoltare urbană sustenabilă cu evitarea distrugerii resurselor naturale de care dispune orașul. Al doilea enunț reflectă însă o ușoară contradicție cu spiritul multicultural și multietnic specific Aradului, fiind probabil generat de o încredere mai mare în reprezentanții comunității pentru înțelegerea și gestionarea optimă a propriilor probleme.

La polul opus, enunțurile cele mai respinse de către respondenți au fost *în localitatea noastră există suficiente parcuri și spații verzi* (56,5% dezacord în mare și foarte mare măsură) și *în localitatea noastră toți oamenii au un nivel de trai îndestulător* (58,6% dezacord în mare și foarte mare măsură). În privința parcurilor și a spațiilor verzi se păstrează un grad ridicat de nemulțumire pentru numărul și calitatea acestora, similar cu distribuția înregistrată la itemul despre facilități și servicii urbane (Q4), unde 41,9% dintre respondenți s-au declarat nemulțumiți și foarte nemulțumiți de starea acestora. În ceea ce privește nivelul de trai al arădenilor, există evident o stratificare socială însemnată, pe clase de venit, situație confirmată și întreținută și de volumul mare de locuri de muncă plătite la nivelul minim pe economie.

În privința percepției riscurilor interne și externe, au fost înregistrate următoarele rezultate:

Tabelul 18. Evaluarea riscurilor percepute

Q15. În ce măsură considerați că următoarele probleme ar putea avea în viitor un impact negativ asupra vieții oamenilor din localitatea dvs.?	1. în foarte mică măsură	2. în mică măsură	3. într-o măsură potrivită	4. în mare măsură	5. în foarte mare măsură	VP
8. Corupția din administrația publică locală	0,5	3,6	17,2	19,3	58,3	4,3
5. O criză a economiei locale	1,3	6,5	15,6	39,8	35,9	4
2. Schimbările climatice globale	1	8,1	16,1	47,4	26,6	3,9
6. Incapacitatea orașului de a asigura serviciile și resursele de bază (curent, apă etc)	1,6	11,2	23,7	24,7	38,5	3,9
1. Schimbările economice globale	2,3	8,6	23,4	41,9	22,9	3,8
4. Globalizarea și consumerismul	1,3	11,2	29,9	35,2	21,6	3,7
7. Declinul vieții culturale în localitate	1,3	16,9	32,6	29,2	19,5	3,5
3. Mișcările politice violente și protestele de la nivel global	3,9	16,7	27,9	32,6	18	3,4

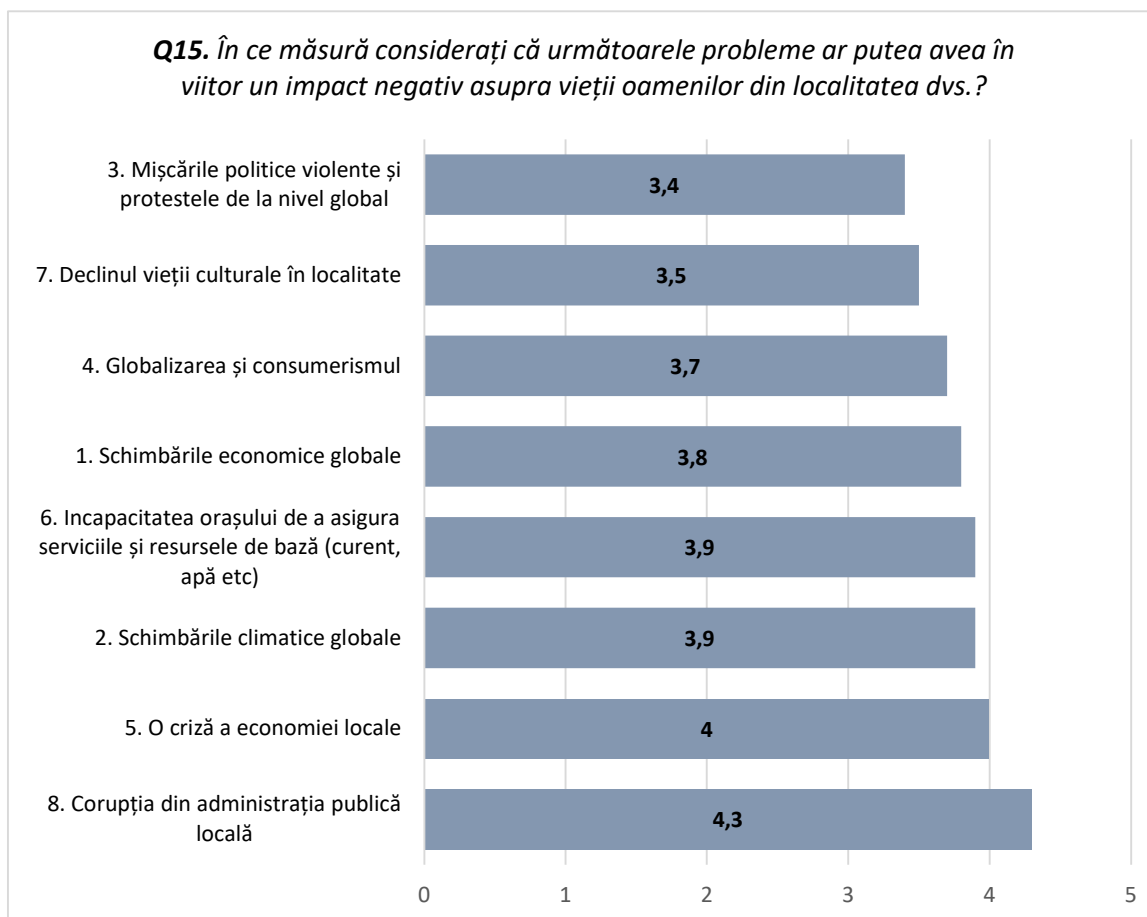

Figura 24. Evaluarea riscurilor percepute – medii ponderate

La nivelul eșantionului investigat, cele mai mari riscuri pentru Municipiul Arad sunt reprezentate de către *corupția din administrația publică locală* (77,6% în mare și foarte mare măsură), *o criză a economiei locale* (75,7% în mare și foarte mare măsură) și *schimbările climatice globale* (74% în mare și foarte mare măsură). Aceste elemente constituie factori cu impact semnificativ asupra calității vieții unei comunități, care pot afecta pe termen mediu și lung nivelul de trai al locuitorilor. O atenție ridicată a fost acordată și capacității orașului de a asigura serviciile de bază (curent, apă, gaz etc.), considerată un risc ridicat și foarte ridicat pentru comunitate de către 63,2% dintre respondenți.

Remarcăm faptul că declinul vieții culturale în localitate sau mișcările politice violente la nivel global reprezintă factorii considerați a avea impactul cel mai redus asupra bunăstării comunității. A fost înregistrată o singură corelație puternic semnificativă statistic ($\text{sig} < 0.001$) între Q15.2 schimbările climatice globale și vârstă, persoanele adulte și vârstnice acordând o mai mare importanță problemelor de mediu și o corelație semnificativă statistic ($\text{sig} < 0.005$) între venit și corupția din administrația publică locală, cei care au nivel mai scăzut al veniturilor personale considerând acest fenomen ca fiind mai periculos pentru calitatea vieții locuitorilor.

Un al patrulea item din această serie vizează o serie de repere privind accesul echitabil al locuitorilor la diverse servicii și resurse urbane

Tabelul 19. Accesul locuitorilor la resursele urbane

Q16. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:	1. Cu totul dezacord	2. Dezacord	3. Parțial de acord	4. De acord	5. Cu totul de acord	VP
8. Există suficiente lăcașuri de cult (biserici, case de rugăciuni, etc.)	0,8	1	9,6	38	49,7	4,4
7. Corporațiile internaționale pot contribui la întărirea economiei locale	1,3	3,1	20,8	40,1	32,6	4
5. Locuitorii din Arad tolerează sărbătorile religioase indiferent de cultul și etnia lor	1,8	4,2	22,4	48,2	22,7	3,9
6. Cei din afara Aradului se pot stabili în oraș fără nicio problemă	1,8	6,5	24,7	50,3	16,1	3,7
1. Școlile sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele.	3,9	9,6	35,2	39,6	11,2	3,4
2. Unitățile medicale sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele.	7,3	16,9	36,2	33,3	6	3,1
4. Dezvoltarea economică a localității nu degradează mediul natural	7,6	23,7	47,4	16,4	3,1	2,8
3. Locurile recreative sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele.	11,2	24,5	36,7	22,7	4,2	2,8

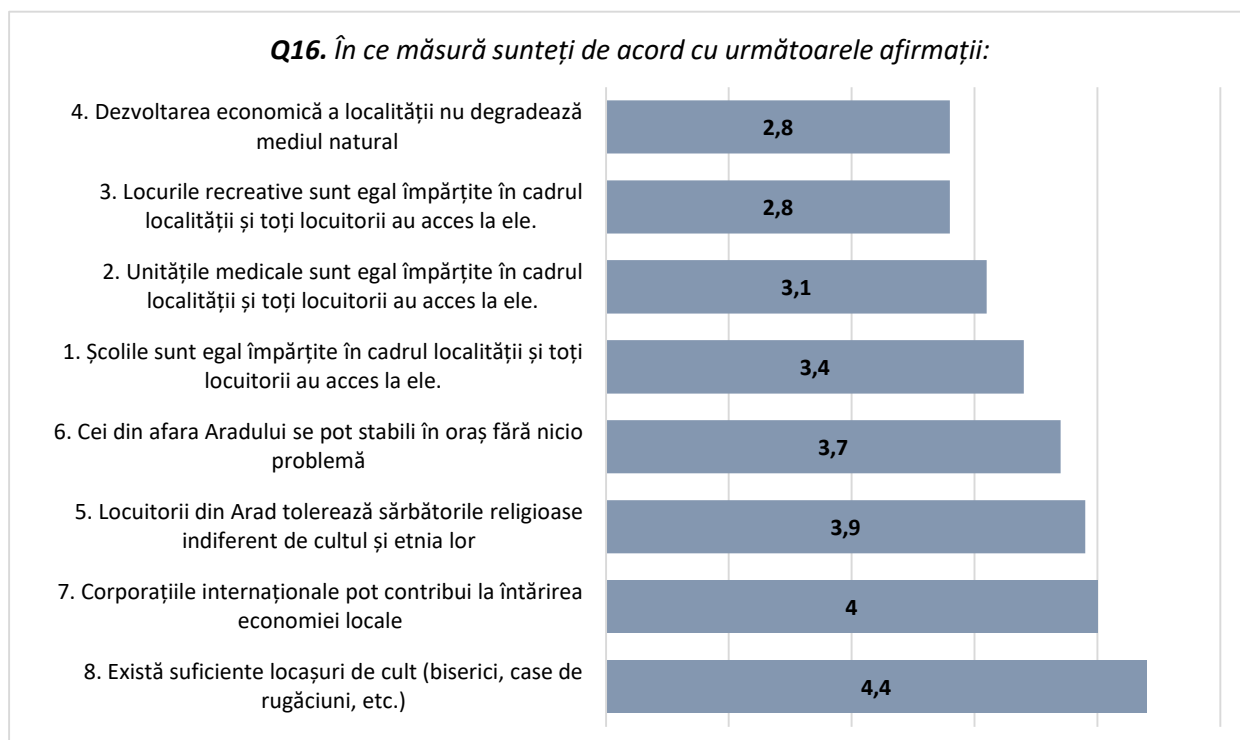

Figura 25. Accesul locuitorilor la resursele urbane – medii ponderate

Conform acestor distribuții, arădenii consideră că în oraș există suficiente lăcașuri de cult (87,7% de acord în mare și foarte mare măsură) și că firmele internaționale pot contribui la întărirea economiei locale (72,7% de acord în mare și foarte mare măsură). La polul opus,

există o serie de îngrijorări privind impactul dezvoltării economice a oraşului asupra mediului natural (31,3%) și nu consideră că locurile recreative sunt egal împărțite în cadrul oraşului (35,7%).

Ultimul item al chestionarului a vizat o autoevaluare a gradului de satisfacere a 12 nevoi strict delimitabile. Precizăm faptul că este vorba de o evaluare subiectivă a modului în care subiecții își percep realizate sau nerealizate aceste nevoi (și nu de o evaluare obiectivă a gradului de îndeplinire pentru fiecare în parte):

Tabelul 20. Evaluarea satisfacerii propriilor nevoi existențiale

Q17. Gândindu-vă la viața dvs. în ultimul an, în ce măsură considerați că vă sunt satisfăcute următoarele nevoi:	1. în foarte mică măsură	2. în mică măsură	3. într-o măsură potrivită	4. în mare măsură	5. în foarte mare măsură	VP
12. Nevoia de credință în Dumnezeu (de rugăciune)	1	2,9	29,2	27,3	37,8	4,00
10. Nevoia de relații de familie (părinți, partener/ă, copii)	0,8	3,4	28,9	31,3	34,1	3,96
4. Nevoia de spațiu (acasă sau la serviciu)	1	6,8	24,7	41,4	25	3,84
11. Nevoia de armonie sufletească	0,8	7,8	26,8	34,6	29,2	3,84
3. Nevoia de lumină naturală (în locuință sau la serviciu)	2,3	4,9	29,9	38	23,4	3,76
1. Nevoia de sănătate și de igienă a trupului	2,1	8,1	29,2	33,9	26	3,74
5. Nevoia de somn	1,6	8,3	32	33,9	22,7	3,69
7. Nevoia de identitate (păstrarea tradițiilor)	3,4	7,8	34,6	34,6	18,5	3,58
8. Nevoia de libertate (de exprimare, de circulație etc.)	2,9	8,1	36,2	34,1	17,7	3,56
9. Nevoia de interacțiune cu semenii	1,8	8,9	37,5	35,7	15,1	3,54
6. Nevoia de siguranță fizică	1,3	9,6	40,6	29,7	17,7	3,53
2. Nevoia de mișcare (activitate fizică, plimbare)	2,3	16,4	31	32,6	16,7	3,45

Conform acestor distribuții se constată un grad relativ ridicat de satisfacere a nevoilor de bază, psihologice, sociale și spirituale analizate în cadrul acestui item pentru comunitatea arădeană, toate obținând valori ponderate peste media intervalului (3= într-o măsură potrivită). În contextul restricțiilor sanitare impuse de pandemia Covid-19, nevoile cele mai puțin satisfăcute la nivelul eșantionului investigat sunt cele de *siguranță fizică* (47,4% în mare și foarte mare măsură) și cea de mișcare, activitate fizică, plimbare (49,3%). La polul opus, nevoile cele mai bine împlinite sunt *nevoia de credință în Dumnezeu* (65,1%) și *nevoia de relații cu familia* (65,4%).

Distribuția nevoilor analizate, ordonate crescător după valoarea ponderată a răspunsurilor înregistrate (1 = în foarte mică măsură / 5 = în foarte mare măsură):

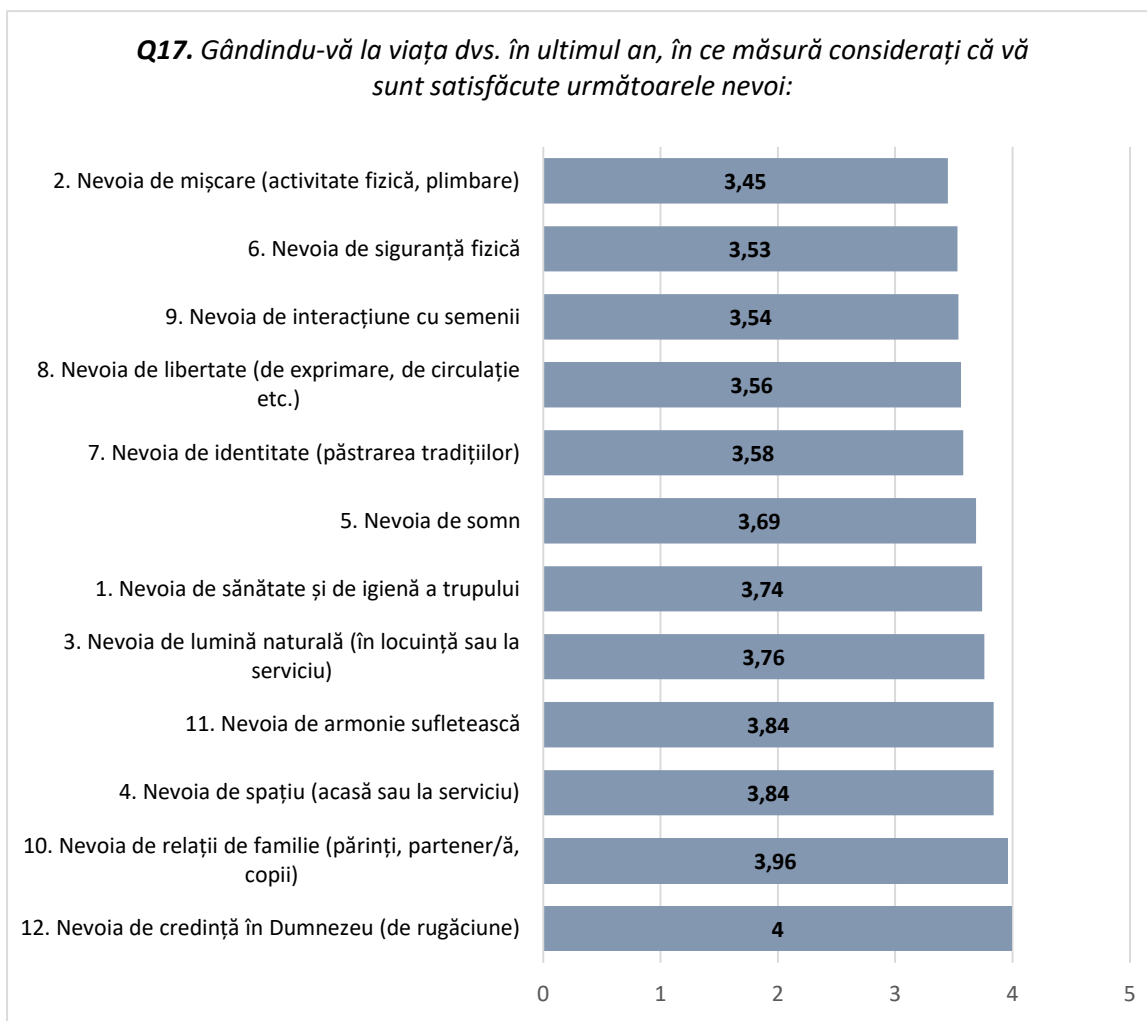

Figura 26. Evaluarea satisfacerii propriilor nevoi existențiale – medii ponderate

Un ultim item inclus în chestionarul aplicat a vizat evaluarea directă a nivelului de fericire (sau de bunăstare subiectivă):

Q18. Dintr-o perspectivă generală, dvs. cât de fericit sunteți în prezent?

1 = Deloc	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = În totalitate
	0,8	1	3,4	9,1	6,8	16,4	30,2	19,3	11,7

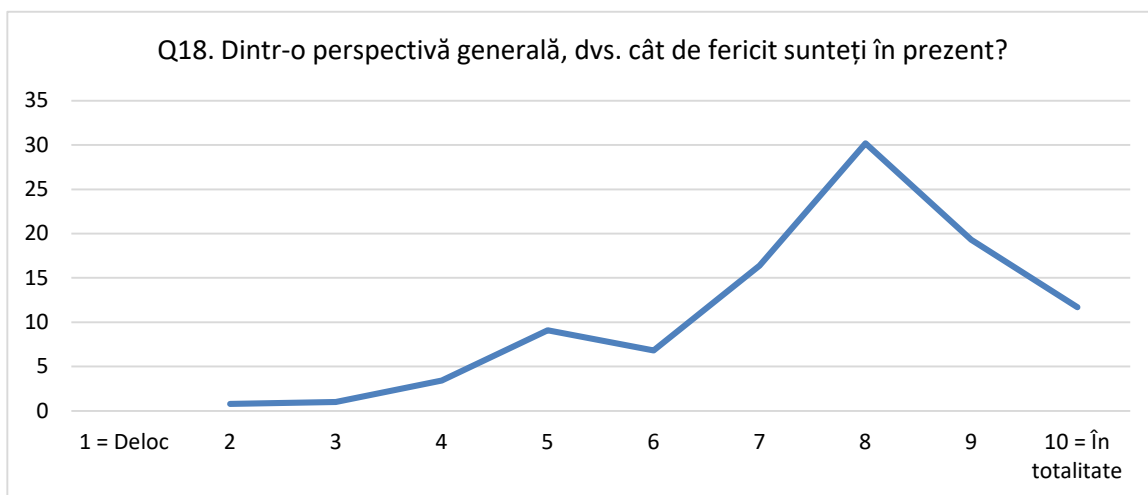

Figura 27. Autoevaluarea nivelului de bunăstare subiectivă

Cu o valoare a mediane de 8, putem constata un nivel relativ ridicat de bunăstare subiectivă (de fericire) în rândul locuitorilor din Municipiul Arad. Acest item se află într-o corelație inversă semnificativă statistic cu următorii itemi:

Tabelul 21. Media ponderată a bunăstării subiective pe intervale de vârstă

- vârsta, persoanele mai tinere fiind mai fericite ($r=-0,140$)

vârstă	scor mediu
tineri sub 30 de ani	7,96
adulți 30-59 de ani	7,73
vârstnici, peste 60 de ani	7,25

- educația, persoanele cu mai mulți ani de școlaritate sunt mai fericite ($r=0,117$)

Tabelul 22. Media ponderată a bunăstării subiective în funcție de nivelul de pregătire

nivel de educație	scor mediu
fără școlaritate / 8 clase	6,53
profesională	7,67
liceu	7,55
post-liceal	7,75
superior	7,77

- genul, femeile au înregistrat un scor mai mare decât bărbații (7,63 feminin față de 7,59 masculin), dar fără o diferențiere semnificativă statistic.
- venitul, persoanele care câștigă mai mult având și un sentiment mai accentuat de fericire ($r=-0,457$).

Tabelul 23. Media ponderată a bunăstării subiective în funcție de nivelul veniturilor

situația financiară	scor mediu
foarte bună	8,93
confortabilă	7,98
cu anumite neajunsuri	7,23
săracă	5
foarte săracă	4

Tot doar orientativ, distribuția scorului mediu al nivelului de fericire pe cartiere se prezintă astfel:

Tabelul 24. Media ponderată a bunăstării subiective pe cartiere

CARTIER	Număr subiecți	scor mediu fericire
Intim	2	9,00
Alfa	17	8,53
Funcționarilor	4	8,50
Bujac	19	8,47
Aradul Nou	20	8,25
Podgoria	9	8,22
Gai	13	7,92
Piața Gării	5	7,80
Westfield	8	7,63
Grădiște	69	7,62
Pârneava	12	7,58
Micalaca	91	7,52
Sânnicolau Mic	4	7,50
Bou Roșu	8	7,25
Centru	38	7,18
Polivalentă	3	7,00
Vlaicu	48	6,96
Subcetate	2	5,00

Structura socio-demografică a eșantionului investigat se prezintă astfel:

Tabelul 25. Structura socio-demografică a eșantionului investigat

1. gen:

masculin	46,1
feminin	53,9

2. vârsta medie 48,57 ani:

16 – 29	14,1%
30 – 59	56%
60 - peste	29,9%

3. nivel de pregătire:

1. până la 10 clase	4,2%
2. profesională	2,3%
3. liceu	39,3%
4. postliceală	4,2%
5. superioare	45,6%

4. ocupație:

1 șomer, casnic, pensionar	26,6	7 cadru didactic	7,0
2 elev, student	5,7	8 funcționar public	4,2
3 muncitor, tehnician	12,2	9 IT	2,3
4 inginer	7,6	10 manager, director	3,9
5 medic, personal medical	5,5	11 jurnalist, artist	2,9
6 economist, gestionar, contabil	13,0	nu știu / nu răspund	9,1

5. etnie:

1. român	89,6
2. maghiar	5,7
3. sârbă	0,8
4. ucrainiană	0,3

6. religie:

1. ortodoxă	83,3	6. adventist	0,5
2. catolică	7,3	7. ateu	1,8
3. baptistă	1,0	8. neoprotestantă	0,3
4. pentecostală	0,3	9. musulmană	0,3
5. reformată	1,6		

7. În prezent, cum ați descrie situația financiară a familiei dvs?:

1. foarte bună	7,8
2. confortabilă	53,1
3. cu anumite neajunsuri	27,3
4. săracă	3,9
5. foarte săracă	0,8
NȘ/NR	7

8. Câte persoane locuiesc în gospodăria dvs.? – valoare medie 2,63	1	12,8
	2	30,2
	3	31
	4	13,8
	5	5,2
	6 sau mai mulți	1,8
	NȘ/NR	5,2

CARTIER	Număr subiecți	Procent
1 Centru	38	9,9
2 Bou Roșu	8	2,1
3 Micalaca	91	23,7
4 Grădiște	69	18,0
5 Vlaicu	48	12,5
6 Alfa	17	4,4
7 Aradul Nou	20	5,2
8 Bujac	19	4,9
9 Piața Gării	5	1,3
10 Gai	13	3,4

CARTIER	Număr subiecți	Procent
11 Sânnicolau Mic	4	1,0
12 Podgoria	9	2,3
13 Pârneava	12	3,1
14 Subcetate	2	,5
15 Westfield	8	2,1
16 Polivalentă	3	,8
17 Intim	2	,5
18 Funcționarilor	4	1,0
nu știu / nu răspund	12	3,1
Total	372	96,9

9. Născut în localitate?	NU	44,6
	DA	54,4
	NȘ/NR	1

10. Dacă ați avea posibilitatea, ați părăsi localitatea?	NU	65,4
	DA	32,8
	NȘ/NR	1,8

11. Dacă DA vă rugăm detaliați: unde?	1. În altă țară (UE sau SUA)	8,3%
	2. În alt oraș: Oradea, București, Cluj, Timișoara, Sibiu etc.	7,6%
	3. la sat	8,1%
	4. suburbii	2,6

12. Dacă DA vă rugăm detaliați: de ce?	1. trai mai bun	7,3%
	2. cultură și recreere	0,5%
	3 prea multă corupție	1
	4. liniște, aer curat	3,4%

3. PREZENTARE REZULTATE FOCUS-GRUPURI

Pe lângă ancheta sociologică realizată a mai fost proiectată și aplicată o cercetare calitativă sub forma a două focus-grupuri, pe baza unui ghid de interviu semistrukturat care a vizat detalierea unor aspecte specifice existente în localitate. Primul focus-grup a fost organizat cu sprijinul Asociației Sufrageria Arădeană și a fost aplicat la un grup de 19 participanți, lideri de opinie formali și informali din localitate în 8 septembrie 2021. Datorită formatului evenimentului de tip workshop, itemii de mai sus au fost urmăriți în cadrul dezbaterii prin intervențiile participanților care au avut ocazia să își expună pe larg punctul de vedere pornind de la două aspecte problematice: (i) evaluarea Aradului pentru ultimul deceniu și (ii) aspectele identitare definitorii pentru spiritul comunității. Discuțiile au fost moderate de către Florin Galiș, inițiatorului proiectului *Sufrageria Arădeană* și s-au desfășurat sub forma a două tururi de masă pentru asigurarea posibilității de exprimare pentru toți participanții pe baza a două teme distincte: evoluția Aradului în ultimul deceniu și evaluarea spiritului comunitar. Cel de-al doilea focus-grup a fost realizat cu sprijinul Asociației Pro Urbe și s-a desfășurat on-line în 3 noiembrie 2021 cu ajutorul platformei Zoom. În continuare, prezentăm interpretarea hermeneutică a răspunsurilor înregistrate, cu referire la itemii ghidului de interviu:

Analiză rezultate primul focus grup (Sufrageria Arădeană)

11. Cum apreciați evoluția localității în ultimii 10 ani?

Participanții la focus-grup au afirmat în unanimitate existența unei stagneri evidente a Aradului pentru ultimul deceniu, cu o tendință de regres pe mai multe dimensiuni: scăderea calității vieții, dezvoltare economică orientată spre atragerea de forță de muncă slab calificată, îmbătrânirea populației și emigrarea tinerilor, diminuarea vieții culturale, apariția problemelor de siguranță publică în zona centrală, lipsa locurilor de parcare și degradarea patrimoniului arhitectural. Stagnarea înregistrată în ultimul deceniu a venit însă după o perioadă de dezvoltare urbană semnificativă, existentă până în 2011 și cu rezonanțe la nivel național:

În 2010-2011 Aradul era într-un progres extraordinar, eu eram în București și toată lumea dădea ca exemplu ce lucruri deosebite se întâmplă în Arad. Dar **în ultimii 10 ani a fost clar o stagnare sau chiar un regres**. Mai ales dacă îl comparăm cu Timișoara sau cu Oradea putem vorbi despre o involuție. Dar dacă este se ne raportăm la 2011 când eram exemplu pentru restul țării, cât de multe se pot întâmpla, ce primar avem, era toată lumea încântată de primarul de atunci pentru că făcuse ceva, din punctul meu de vedere față de 2011, deci în ultimul deceniu nu s-a întâmplat nimic. Ce s-a făcut până atunci, s-a făcut, de acolo mai departe nimic. La nivelul anului 2011, din afară se vedea că începuse autostrada, se vedea că avem podul de peste Mureș, se vedea că aveam Lacul făcut și era super frumos, erau făcute drumurile, deci s-au făcut o grămadă de lucruri până în 2011. De asta spun, până în 2011 erau niște lucruri care s-au întâmplat și eram în top. Dar de atunci, nu, iar cultural ce să mai vorbim.

Din punctul meu de vedere este o involuție, pentru că este suficient **să ne uităm la Bulevardul Revoluției în ce hal este** și nu putem spune că trăim într-un oraș prosper.

Dar **pe nivelul de trai mi se pare că cel puțin în ultimii 2 ani există o stagnare spre involuție** foarte mare. Senzația mea în momentul de față poate fi și din cauză de Covid, crize de tot felul, este un fel de stagnare premergătoare crizei economice care v-a urma.

Iar despre Arad, nu știu dacă ați fost seara pe la 10.30-11.00 să vă plimbați pe centru, este **o stare de vandalizare a orașului**. Este foarte mizerabil, plin de huligani, poliția locală nu intervine, nu te mai simți sigur în Arad.

Eu vreau să spun tot de partea asta a siguranței, deci să circuli seara la ora 20.00 pe centru, pe bulevard și să te simți nesigur pentru că vezi boschetari adunați, pe bănci sau tot felul de persoane dubioase care nu știi ce intenții au, sincer **nu te simți în siguranță**. Nu îți oferă o stare de bine. (...) Eu locuiesc în centru și în fiecare seară pe scările de la intrare, toți nespălații cu sticle de alcool că îți este și rușine, și frică, și nu știi ce să faci.

Eu aș vrea să mai punctez **lipsa locurilor de parcare**, care înțeleg că există și în alte orașe dar o avem și noi, centrul plin de ciori, rozătoare, deci o involuția pe ansamblu.

*Și eu consider tot așa, o foarte mare stagnare. Eu sunt o îndrăgostită de Arad din 1972 și atunci era un alt stil de viață. După ce m-am întors din Elveția, după 20 de ani în vizită, nu am văzut ce nu s-a făcut și ce a fost distrus pentru că am venit la Arad. Și încetul cu încetul, începând din 2003, 2004 am văzut că au pornit peste tot construcții, terenuri care ieșeau din agricol și se includeau în perimetrul urban, s-au făcut atâtea supermarketuri unde nu se duce nimeni pentru că sunt la o distanță enormă de Arad. Aradul nu mai are populație tânără, pentru că a migrat peste tot, nu mai are mână de lucru, cei care au rămas, nu mai găsești o singură persoană care să îți vorbească pozitiv despre Arad. Eu stau 8 luni pe an în România și am un mic grup de intelectuali care mai cred în Arad. Am adus prieteni de-ai mei din Elveția cu care am trăit acolo 43 de ani, i-am adus în vizită la mai multe etape. La fiecare etapă vedeau o degradare, toate restaurantele, toate terasele, muște, țânțari, servicii proaste. Adică vrem să facem, dar nu facem bine. **Calitatea serviciilor este foarte slabă.***

Deși din punct de vedere economic indicatorii specifici reflectă un trend pozitiv, participanții la focus-grup au reliefat faptul că este vorba preponderent de investitori străini, cu impact minimal asupra bugetului local și cu activități destinate forței de muncă slab calificate (și implicit cu o salarizare minimală). Mai mult, atragerea de noi investitori a intrat într-un declin semnificativ în ultimul deceniu:

*Și mie mi se pare tot așa, poate nu chiar involuție, dar stagnare completă, o amorțeală completă în oraș, probabil că pe partea industrială, nu știu dacă ați urmărit dar statisticile sunt destul de ok, **economic mergem bine.***

*Din punctul meu de vedere este o involuție abruptă, chiar dacă ar putea fi o stagnare, eu o consider tot o involuție. Poate avem niște indicatori economici buni dar este vorba de **investitori privați mari și ei nu prea au de-a face cu dezvoltarea locală.***

*În ultimii 10 ani noi ne-am ocupat de o activitate de lobby, încercând să aducem investitori străini, în special italieni. Noi le ofeream posibilitatea să aleagă între Arad și Timișoara, am încercat să fim cât se poate de subiectivi, adică arădeni. Vorbim de afaceri mici și mijlocii, acele afaceri în care vine titularul, investește o sumă de bani și este prezent, nu vorbim de multinaționale. Vreau să vă spun că **dacă înainte 4 veneau***

În Arad și 1 mergea în Timișoara, în momentul de față este invers. Drept urmare noi ne-am mutat în Timișoara cu afacerea, mai avem în Arad un punct de lucru. Deci involuție zic eu pentru aceste aspecte. (...) Aveam linie aeriană Arad-Verona, acum nu mai este.

*Eu mă gândesc, așa per ansamblu, astăzi feelingul meu este de involuție spre vandalizare a acestui oraș. Privind spre zona economică în mod clar există o evoluție a investitorilor străini, dar investitorii care au venit în Arad nu s-a investit pe forță de muncă calificată. **Majoritatea sunt pe forță de muncă necalificată** și astăzi dacă te uiți pe AJOFM sunt 1800 de locuri de muncă disponibile și se caută preponderent muncitori necalificați în diferite domenii. Dacă te uiți pe zona economică **există o evoluție pe zona de dezvoltare a companiilor.***

*În momentul când ai un angajat care câștigă mai mulți bani atunci el și consumă mai mult și dă mai mulți bani în sistem. (...) Consumă mai mult, trebuie să producem mai mult și ca atare vom avea mai multe locuri de muncă pentru producție. Este un cerc în care ne învârtim, la noi din păcate senzația mea este că nu se merge într-o direcție din care putem ieși cumva. (...) Și apropo de asta, **dacă s-ar investi în forță de muncă cu studii superioare ar crește și nivelul cultural, pentru că se leagă.***

Un alt aspect important menționat de participanții la focus-grup a fost degradarea vieții culturale, inclusiv înainte de restricțiile impuse de pandemia de Covid19:

*Pe mine mă deranjează mai mult dimensiunea culturală, care mie mi se pare că este într-o involuție. Cu mici încercări particulare, cum ar fi Lia Faur care a făcut Festivalul Ștefan Augustin Doinaș, absolut remarcabil, dar din partea administrației extraordinar de slabă susținerea. Să fii tu angajat al Filarmonicii și să stai cu cuțitul la gât că poate te dă afară... **Decimarea aceasta a oamenilor de cultură și a culturii în general care se întâmplă în ultima perioadă este foarte dramatică ca să nu zic tragică.** Nu era nici așa grozavă cultura locală, dar acum să venim să o decimăm și pe asta puțină pe care o mai avem... Și aici, să îmi fie cu iertare, dar cred că este problema și a nivelului cultural de la vârful conducerii orașului.*

Un alt aspect important amintit de participanții la focus-grup și regăsit și în rezultatele chestionarelor a fost cel legat de problemele generate de populația asistată social și cu un nivel de trai foarte scăzut. Aceasta se regăsește și în zona centrală a orașului, contribuind la sentimentul de insecuritate, iar proiectele de combatere a ghetoizării (strada Mărului) și de relocare a populației respective nu se preocupă și de reintegrarea socială a acestor persoane:

Mai există o discuție reală, acum poate deviez un pic de la subiect, dar există această discuție vis-a-vis de cei care sunt mutați de pe strada Mărului. Ok, zona Mărului o desființăm, îi mutăm în locuințe de tip sociale. Au sunat oamenii să se plângă la modul foarte real că au băgat în două apartamente familii cu câte 7-8 copii, că trebuie să li se asigure și lor undeva să stea, doar că ei sunt cu tot felul de probleme legislative, că au fost criminali, au fost pe la închisoare și vecinii au sunat să ceară o soluție, adică noi ce facem? Cum vom trăi de acum înainte? Și problema este că atunci când desființezi zona Mărului îi duci în altă parte pe oamenii aceia dar i-ai integrat în societate?

Au fost evidențiate diferențele semnificative între evoluția Aradului și cea a Oradei și Timișoarei, punctându-se faptul că lucrările de infrastructură efectuate în ultimii 10 ani au fost ne semnificative și integrabile într-o mentenanță obișnuită a spațiului urban, iar dezvoltarea metropolitană a urmat un curs firesc, natural, fără o susținere semnificativă:

*Și eu cred la fel, că până la un anumit punct mersese bine și după aceea au început să fie niște schimbări care coroborate cu faptul că Timișoara merge mult mai bine, că Oradea merge mult mai bine, pentru că trebuie să ne raportăm și la celelalte orașe și ne dăm seama că ecartul primar este clar o involuție pentru noi. Pentru mine **un moment important a fost închiderea ștrandului.***

*Din punctul meu de vedere, eu zic că Aradul este într-o etapă de stagnare, nu pot să zic că este într-o involuție, pentru că lucrurile care au evoluat în mod normal sau care s-au mai făcut pentru că așa a fost decursul lor normal, doar că nu s-au făcut toate care se puteau face pentru a putea vorbi de o evoluție, adică nu s-au mișcat lucrurile sau nu s-a străduit lumea ca să le pună în mișcare. Dar dacă privim în comparație cu celelalte orașe putem observa că ei chiar au o evoluție în comparație cu Aradul prin lucrurile pe care le-au realizat. Eu zic că **s-au făcut și aici lucruri bune, dar alea sunt normale și***

firești oriunde se întâmplă și decurg de la sine. Eu zic că este mai mult o stagnare și asta mai mult ca o neimplicare sau o delăsare.

*Eu consider o stagnare, am lucrat foarte mult timp în Timișoara și am putut să văd cum a crescut Timișoara și Aradul a rămas undeva în urma. Într-adevăr, **Aradul s-a dezvoltat până în 2011**, atunci s-a dezvoltat și „comuna” Vlaicu cum îi spun eu, s-a făcut canalizare și restul funcțiunilor urbane, dar în prezent, din punctul meu de vedere este o stagnare. Dacă ne uităm la Timișoara și Oradea, ele sunt departe de Arad.*

*Din punctul meu de vedere, dacă nu ne uităm la Timișoara sau la Oradea, sigur că a fost o evoluție de la străzile de pământ, la străzile asfaltate și cu canalizare. Acuma, există un lucru și mai rău decât fără canalizare, să ai canalizare prost făcută. Politicienii sunt foarte pasionați de cuvântul investiție fără să știe ce înseamnă. În primul rând, o investiție trebuie să facă profit, nu este cazul unei municipalități, dar lor le place să se laude peste tot cu investițiile lor. Sigur că avem o evoluție, dar la ce costuri? Cu banii aceia, cheltuiți în asfaltări și reasfaltări... Au zis că au făcut podul... În 2006 au făcut podul Decebal și acum au zis că nu a fost reabilitat 40 de ani, au mințit ca să poată accesa fonduri europene. Acum a fost mai amplu, au umblat și la structura de rezistență, atunci au făcut numai infrastructura de asfalt a podului. Deci avem o evoluție, dar neșansa lor este că avem termeni de comparație, nu poți să compari Aradul cu Timișoara. Timișoara este ca și Clujul, se îmburdă banii pe ei, acolo este suficient să nu furi prea mult. Aici la Arad și la Oradea trebuie să muncești. Deci în concluzie, **evoluție este, dar la un nivel mult mai redus.***

*Eu cred că **este totuși o evoluție, dar mult prea lentă față de cum s-ar putea sau ar trebui să fie.** Dacă ne referim și la toate zonele rurale și comunele care sunt în jurul municipiului și care fac parte din zona metropolitană, totuși despre ele putem spune că există o foarte lentă dezvoltare.*

Comparativ cu 1989, cum este în prezent Municipiul Arad?

Comparativ cu 1989 Aradul și-a schimbat semnificativ profilul comunitar urban, pe fondul reconfigurării economice, cu închiderea unităților industriale reprezentative (Uzina Textila Arad, Fabrica de vagoane, Fabrica de mobilă) și înlocuirea acestora cu IMM-uri

orientate spre forță de muncă slab calificată, a reconfigurării culturale determinate de degradarea sau desființarea unităților culturale (cinematografe, Casa sindicatelor, teatrul Hirschl), cu abandonarea unor atracții turistice cu rezonanță națională (Ștrandul Neptun), a ofertei pentru petrecerea timpului liber pentru tineri și mai ales cu schimbarea stilului de viață prin pierderea legăturii cu orașul:

12. Dacă ați avea toate resursele necesare care ar fi primul lucru pe care l-ați rezolva? Vă rugăm detaliați.

Redresarea evoluției urbane și revitalizarea spiritului comunitar reprezintă elementele cheie desprinse din intervențiile participanților la focus-grup, pentru a schimba direcția actuală a Aradului. Pentru aceasta este însă nevoie de o abordare strategică, pe termen mediu și lung, ancorată în resursele materiale și simbolice ale orașului:

*Eu sunt un clujean din Sălaj, sunt profesor și cunosc destul de bine Aradul. Eu vin în Arad de 15 ani de zile și îmi petrec în Arad cam 10 weekenduri pe an. Avem un apartament în zona Podgoria, dar suntem clujeni așa, prin așezare. **Când analizezi evoluția unui oraș prin prisma unui PUG, le ei pe cele două repere importante și anume infrastructură și viață socio-culturală.** Este evident că pe primul palier legat de infrastructură în ultimii zece ani de zile în afară de investițiile pe zona de autostrăzi, nu sunt elemente, să zicem majore, pe care să le poți constata. Deși aceste investiții au fost pe zona respectivă un salt important la momentul respectiv. **Din punct de vedere socio-cultural este clar că avem cel puțin o stagnare în ultimii cincisprezece ani** așa zice eu. Și ea se explică foarte bine din punct de vedere structural.*

Sunteți un oraș în zona aceasta, cu natalitate în cădere liberă... deci nu aveți viitor. Un oraș care nu știe să își construiască o proprie identitate socio-culturală, care nu are clasă de mijloc și visează investitori, și ce investitori, care aduc locuri de muncă prost plătite – vezi ce este pe exterior -, înseamnă că rămâneți un oraș de mâna a treia, în urma Timișoarei. Mâna întâi este Bucureștiul, de mâna a doua sunt Clujul, Timișoara, iar voi sunteți cu Oradea, cu Buzăul, la nivel de mărime vorbesc acum. Și atunci ar fi trebuit, sigur, să vă puteți proiecta să vă depășiți limitele de oraș de nivelul trei, cum face Oradea care și-a propus să se bată cu Cluj și Timișoara. Pentru o astfel de abordare este nevoie de mai mult decât face Ilie Bolojan, eu lucrez cu Ilie pe câteva componente,

În sensul că el pe cele două componente a înțeles că evoluția unui oraș înseamnă doar infrastructură și asta este o greșeală strategică. Și te uiți în Europa și vezi orașe care se dezvoltă doar pe infrastructură și constăți că după o vreme nu mai ai bani ca să o întreții. Este o greșeală. Și atunci practic elementul major, **magnetul care practic poate să dea un curs ascendent unui oraș este viața socio-culturală**. Și uitați-vă astăzi în România, la orice oraș mai mic sau mare, care poate nu are posibilități financiare de a se bate cu alte orașe, dar care pe zona de cultură fac ceva. Vă dau un exemplu banal, Zlatna are 8000 de locuitori. Păi dacă compar Aradul cu Zlatna din punct de vedere cultural și mă uit la principalele evenimente culturale din Arad și din Zlatna, mă refer la un festival de teatru, mă refer la un festival de muzică, adică elemente care au depășit limita Zlatnei, a județului, chiar a țării, că au invitați internaționali în ultimii ani de zile, păi Zlatna, la nivelul acesta ar trebui să fie o țintă pentru Arad. Și în 1989 a fost cel mai poluat oraș din România. Ca să iau doar un exemplu.

Și atunci practic din cele două elemente de fond, infrastructura și viața socio-culturală, este evident că **ar trebui să excelați în anii care vin pe zona socio-culturală**, doar că natalitatea nu vă susține. Am înțeles că dați vina pe municipalitate, aveți probabil dreptate, doar că într-o comunitate, viața unei comunități poate să fie susținută pe mai muți piloni. Vă dau spre exemplu Oradea și Cluj. În Cluj-Napoca primăria este al V-lea motor de dezvoltare a comunității. În timp ce în Oradea, primăria din Oradea este motorul numărul 1 de dezvoltare al județului. Dacă voi vă lăsați doar pe ce poate să facă o municipalitate cădeți într-o capcană foarte interesantă și nu este în regulă. Luați exemplul de la Cluj în care principalul motor este IT-ul, al doilea motor este mediul universitar, al treilea este zona de clinici universitare, deci sunt motoare diverse de dezvoltare iar primăria este doar un vagon oarecare într-o proiecție. Sau în Timișoara, la fel, nu puteți spune că a avut o primărie extraordinară și un prima extraordinar, chiar dacă a fost de-al vostru, dar sunt alte motoare care împing un oraș.

Oradea nu a avut ce face, la Oradea s-a trezit Bolojan că nu are niciun motor care să miște orașul, adică nu aveau o intelectualitate care să miște jocul, nu avea alte forțe și s-a pus el în fața trenului și a pornit mișcarea. Bravo lui, dar până se mai nasc Bolojani în România este mai greu să îi naști pe aceștia, și atunci ar trebui să lăsați jucătorul magic care ar putea să dezvolte orașul, adică „Bolojanul” vostru pe care nu îl aveți și să vedeți dacă voi, intelectualii de aici prezenți nu ați putea să creați o alternativă la municipalitate, prin a construi un pol care să poată emite o viziune diferită, să emită

elemente structurale care în 2-5 ani de zile să proiecteze diferit orașul. Pentru că voi trăiți aici. Eu trăiesc la Cluj, evident că o să am un handicap permanent când o să compar Clujul cu Bucureștiul, voi trăiți aici, aveți o dramă mare de trăit în umbra Timișoarei. Ca să poți depăși acest handicap trebuie să ai o viziune mai puternică decât a Timișoarei pentru ca în 10 ani de zile să poți spera să fi cât de cât cum gândește azi Bolojan. Să poți spera. Și pentru asta ai nevoie de o proiecție, ca viziune și apoi buget și toate celelalte. Nu fondurile sunt prima problemă. Totdeauna când nu ai bani, te întrebi care este răspunsul. Ca primar, te întrebi, lipsa de bani este cea care mă împiedică să merg înainte sau lipsa de viziune? Ei bine, în 90% din situații este lipsa de viziune și abia pe urmă lipsa de bani. Evident că sunt legate între ele, dar sunt legate pe legea lui Pareto, care spune că 80% din efort înseamnă viziune și 20% restul, dar viziunea este fundamentală, și când spun viziune, înseamnă organizare, înseamnă toate elementele celelalte.

13. Cum apreciați comunitatea dvs.?

În privința evaluării comunității, participanții la focus-grup au punctat în mod insistent pierderea spiritului comunitar al arădenilor și a elementelor identitare specifice: de la comportamentele uzuale în spațiul public (plimbările pe bulevard și participarea la evenimente culturale) până la degradarea sau desființarea unor atracții urbane consacrate: cinematografe, Ștrandul Neptun, ateliere și manufacturi locale:

*Eu îmi amintesc spiritul Aradului de când eram copil și **tot timpul Aradul mi s-a părut un oraș elegant, în care oamenii se îmbrăcau frumos și mergeau pe malul Mureșului, mergeau pe bulevard, se duceau la teatru, se duceau iarna în Parcul Copiilor la cinema în aer liber, se duceau la spectacole la Casa Sindicatelor, care nu mai există din punct de vedere cultural, în care ne plimbam cu barca pe lac. Pentru mine acesta era stilul Aradului, în care mă duceam cu bunica la Miniș cu acel tramvai, săgeata verde, și pentru aceasta erau lucrurile frumoase în Arad, viața pe care o aveam în fiecare zi mi se părea frumoasă, pentru că erau locuri frumoase în care puteai să mergi. Tot ce era frumos nu mai este acum frumos, s-a pierdut pe drum... Casa Sindicatelor, Polivalenta în care rar se mai întâmplă câte ceva. Îmi aduc aminte că mergeam la Bidi, apropo de apa termală, și era foarte activ, lumea mergea, Ștrandul nu mai vorbim. Îmi***

aduc aminte de cinematografe, care s-au desființat, singurul cinema care mai este funcțional este cel de la Mall și cinematograful cultural de pe Alecsandri și mai este unul în Grădiște care încearcă să se revitalizeze. Erau foarte multe cinematografe, alte simboluri ale Aradului din punct de vedere a ceea ce puteai să faci în Arad sau să vezi în Arad ca și viață culturală. Eu nu văd deloc o îmbunătățire din punctul acesta de vedere. Gastronomic să nu mai vorbim, nu există nimic promovat în Arad deși avem vinuri de la Podgorie, pâinea de la Pecica dar acestea nu sunt vizibile, nu se promovează. Sunt doar niște festivaluri agrare care se mai țin și cam atât. Și ce îmi aduc aminte erau acele meșteșuguri, îmi aduc aminte de pielari, îmi aduc aminte de cojocari, chestiunile acestea că te duceai acolo să îți cumperi carne, te duceai să îți faci ceasurile, te duceai acolo să îți iei haină de piele și așa mai departe. Lucrurile astea iarăși s-au pierdut pe drum, tot ce însemna Aradul din punct de vedere al pielăriei și al anumitor meșteșuguri nu știu să mai existe. Simbolurile Aradului ar putea să fie revitalizate dacă s-ar investi în direcția aceasta, în ateliere. Cam asta a fost pentru mine spiritul Aradului și simbolurile lui.

*Gândiți-vă dacă a mai rămas vreo urmă din spiritul comunitar, care era o dată, mai mult sau mai puțin forțat. **Nu a mai rămas nimic și asta este o mare problemă.***

*Este evident că este foarte mult loc de mai bine, și asta nu mai trebuie să mire. În plus, **s-a pierdut specificul local și identitatea locală.** Tot ce ne caracteriza înainte nu mai există în zilele noastre, ceea ce mi se pare foarte rău și grav în aceeași măsură.*

Eu am copilărit într-un cartier destul de mare, în Micălaca, și din punct de vedere social era foarte diferit de alte locuri: ne cunoșteam toți, interacționam foarte mult, fiecare familie avea poreclă. Acuma dacă te întorci acolo nu mai recunoști nimic. Și probabil că spiritul Aradului este de fapt spiritul acestor zone, probabil ca și Micălaca au fost și alte zone, eu pe aceasta o cunosc foarte bine, dar nu mai regăsesc nimic din ce eram obișnuit în tinerețe până la un 25 de ani. Deși Micălaca este locuită, este un cartier cu case frumos aranjate, dar oamenii nu se cunosc, părinții mei încă locuiesc acolo dar nu mai știu cine mai stă pe strada aceea, și-au făcut case frumoase, dar nu interacționează, nu mai este nimic din ce fost odinioară.

*Mie cea mai mare problemă mi se pare faptul că **am pierdut ce am iubit în Arad**. Dacă ar fi să ne întrebăm ce mai iubim în Arad, mai iubim ceva? Din păcate, eu nu mai iubesc nimic în Arad. Am iubit ștrandul, am iubit Anatecorul extraordinar de tare, mi-am iubit tradițiile, plăcintele făcute de bunica. Apropos de asta, am fost la ultimul târg de meșteșugari din Arad, unde erau 3 meșteșugari care nu mai aveau nimic de spus. Și mă întreb, chiar nu sunt?*

Dacă este să mă întrebi personal ca și spirit și identitate de arădean, acuma mă întrebam după ce am ascultat părerile și toate lucrurile care s-au spus sunt total de acord. Eu consider că identitatea mea și spiritul meu de arădean este complet șters, amorțit. Și mi-am pus o întrebare: dacă eu aș avea un prieten care ar fi în altă țară și aș vrea să îl întreb dacă vrea să vină în Arad, să îi transmit ceva din spiritul Aradului, exceptând lucruri materiale, cum zicea și domnul profesor, o clădire sau altceva, nu regăsesc înlăuntrul meu o metodă sau o idee să îl conving despre spiritul de arădean să îi zic: „Hai în Arad!”. Toate lucrurile acestea, cultura, formează un tot unitar care te face să te simți mândru că ești arădean. Dacă mâine ar trebui să mă mut în Cluj, exceptând familia nu ar fi nimic care să mă rețină în Arad. Și eu sunt arădean, aici m-am născut, aici am crescut, aici am făcut facultatea, și acum nu mai simt nicio legătură între mine și oraș. Și din păcate este trist, pentru că așa este frumos ca un cetățean al unui oraș să fie legat de orașul acela cu spiritul.

Ce simt eu că era pe vremuri, era și partea educativă. Eu țin minte când eram la liceu că liceul economic și liceul sanitar erau foarte căutate în Arad, vorbesc de anii 1980 și au decăzut foarte mult. Aveam colegi care veneau din diverse județe să facă liceul în Arad. Eu nu mai văd partea astea de licee de profil.

Ca simbol mai există și Teatrul, există Filarmonica, există UTA, există aproape toate, există și Ștrandul doar că nu mai sunt ce erau și au trecut prin niște procese și transformări groaznice, traumatice și care le-au condiționat, le-au subordonat complet. Ele mai există doar ca instituții, dar sunt goale de conținut. Tot centrul, clădirile, arhitectura se degradează și tot ce era. Avem Teatrul Hirschl care cade pe noi. La capitolul industrie tot ce am avut întreprinderi, absolut tot, o paletă foarte largă, totul s-a desființat, nu mai există decât zona industrială care este magnet pentru forță de muncă prost plătită. Tot ce a fost la capitolul industrie s-a desființat și asta. Orașul

a fost construit, trebuie să recunoaștem și datorită maghiarilor, evreilor, nemților. Ei s-au cam dus și nu a rămas nimic nici la capitolul ăsta.

Problema „dezmoștenirii” arădenilor și a pierderii legăturii cu spiritul locului reprezintă probabil cea mai consistentă idee desprinsă din cadrul acestui focus-grup:

*Principala dimensiune pe care orașul a pierdut-o ține de această caracteristică non-civitate. **Arădeanul nu se mai simte ca aparținând de un oraș. Arădeanul, în mod normal este un dezmoștenit.** Uitați-vă și la zona unei anumite elite intelectuale care mai regăsește, dar numai cu eforturi și pe alocuri câte o rațiune pe dimensiunea unei tradiții, a unei culturi, a unei legături cu ceva, în rest **arădeanul este un dezmoștenit.** De ce? Pentru că în ultimii 30 de ani s-a lucrat sistematic, anumite chestiuni fiind elemente, mecanisme care nu putea fi influențate, cum ar fi apariția Inteligenței Artificiale sau a tehnologiei care face ca anumite activități industriale pe care le aveam să nu mai meargă la modul respectiv, dar cele mai multe sunt legate de faptul că trăitorul din Arad nu își mai înțelege calitatea de cetățean, de orășean. Arădeanul nu mai este un orășean. Arădeanul este un om lipsit de valori fundamentale, este un om lipsit de dragoste față de lucrurile care constituia fundamentul acestui oraș. Există posibilitatea să te legi în Arad de personalități într-o diversitate extraordinară, aici s-a făcut Marea Unire, aici sunt Corifeii, ai de ce să te legi, dar arădeanul nu se mai leagă de nimic, pentru că el nu mai este orășean. El este un trăitor în această zonă, o turmă foarte ușor de pervertit în anumite zone de interese. Eu nu vreau să dau nicio conotație politică, dar s-a lucrat din păcate sistematic, și direct, și indirect, a contat și întâmplarea, simbolurile vechii industriei arădene, care erau tot UTA, vagoane, fabrica de mobilă, astea toate printr-o conjunctură economică toate au dispărut. Și de aceasta am inițiat Sufrageria Arădeană, pentru că eu am înțeles că trebuie să fac ceva, ca să încerc să fac ceva să ajut arădeanul să conștientizeze faptul că el este un orășean, el face parte dintr-un oraș care trebuie să aibă tradiție, el trebuie să recâștige conștiința că aparține unui oraș. Că orașul nu înseamnă doar faptul că există niște clădiri înalte și are baie în casă. Că are mult mai multe dimensiuni, că are mult mai multe componente care trebuie să îi lege pe oameni, să conștientizeze că trebuie să redea într-un fel nu neapărat strict legat de valorile trecutului ci poate de valorile prezentului. Eu pot să mă duc acuma să îi spun arădeanului, timișoreanului și clujeanului am un patrimoniu art-*

nouveau și Bauhaus cum voi nu aveți. Sunt lucruri care există, dar din păcate oamenii nu le mai percep. Asta trebuie să facem noi. Și pentru asta mă bucur că există și această zonă de intelectualitate, și această zonă de ONG, și această zonă de oameni care încă pricep că reconectarea aceasta la niște lucruri este importantă și eu sper că asta să se regăsească până la urmă și în lucrarea voastră. Spunea cineva că era o trăsătură a Aradului să se plimbe lumea îmbrăcată frumos pe stradă, ceea ce poate părea cu totul inutil acum. Am fost câțiva ani într-un oraș din Spania, în Santander, care există și un smart-city și unde nu există să meargă cineva pe stradă îmbrăcat neadecvat. **Adecvarea, este o mare știință. Aradul a pierdut adecvarea, de la orice, a pierdut potrivirea. Eu cred că trebuie să regăsim acest filon, să ajutăm oamenii să regăsească adecvarea.** Noi suntem doar o celulă din acest ansamblu, dar dacă nici noi nu mai facem acest efort înseamnă că am abandonat.

14. În ce măsură considerați că în prezent mai sunt respectate tradițiile în localitatea dvs.?

Odată cu scăderea spiritului comunitar și partea de tradiții a fost direct afectată, atât prin scăderea implicării instituțiilor de profil cât și prin subfinanțarea activităților specifice. La nivelul comunității, diminuarea prezenței grupurilor etnice contribuie de asemenea la declinul particularităților tradiționale:

*Eu stau în Aradul Nou și am crescut practic cu comunitatea germană care a existat în Aradul Nou. Și chiar acum vorbeam cu cineva, că tendința de a păstra tradițiile, Kirwei-ul care se face acum în septembrie și altele este în scădere. Dar în scădere la modul că dacă dispăre persoana care îl mai gestionează s-a terminat cu totul. Dacă dansa nu va mai fi, nu mai rămâne nimeni să îl facă. Spiritul Aradului eu îl văd mai **mult în partea aceasta de multiculturalitate, avem germani, avem evrei, avem sârbi, avem maghiari și ar trebui mai multă atenție, mai mult pus în valoare, pentru că în fiecare comunitate din aceasta a ajuns un singur om care mai duce cât mai poate să ducă în spate un festival, un eveniment.** Aveam la un moment dat Festivalul Minorităților, poate că sunt evenimente care văzute strict pe hârtie zici că se dau prea mulți bani de la Primărie, pentru ce să mai facem un eveniment... Dar erau evenimente care țineau vie tradiția, aveai impresia că se mai întâmplă ceva în oraș, nu că totul a murit. Mai avem evenimente pe partea aceasta, cu Gala de Operă, cu Open Air, eu aș vedea mult*

mai multe evenimente făcute în aer liber acum, acolo în Piața Reconcilierii mi se pare un spațiu foarte bun care ar trebui valorizată. Deci partea de multiculturalitate mi se pare că definește spiritul Aradului și nevoie culturală pe partea de teatru și filarmonică.

15. Din punctul dvs. de vedere care a fost cel mai important eveniment în localitate în ultimii doi ani?

Pe fondul pandemiei de Covid 19 o mare parte din evenimentele locale au fost suspendate, ca urmare a restricțiilor naționale. Din relatările participanților au fost punctate ca evenimente semnificative în ultimii ani: festivalul Arad Open Air organizat la aeroport, Gala de Operă, Festivalul Amifran de teatru francofon, renovarea stadionului Francisc von Neuman, Festivalul Ștefan August Doinaș, Congresul Anatecor, Festivalul minorităților și târgurile agrare.

16. În general, cât de importantă este dimensiunea non-materială, spirituală pentru comunitatea dvs.?

Din intervențiile participanților la focus-grup reiese foarte clar o preocupare pentru aspectele simbolice și non-materiale ale comunității, inclusiv cele spirituale, toate acestea definind o dezvoltare urbană sustenabilă, bazată în primul rând pe un stil de viață și mai puțin pe o infrastructură extensivă. Din toate aceste relatări s-a desprins faptul că nu existența infrastructurii este neapărat o problemă majoră sau o cauză principală a stăgnării, cât scăderea în intensitate a vieții sociale și culturale, ca urmare a finanțării reduse a acestui domeniu, a degradării infrastructurii de profil și a lipsei de viziune privind dezvoltarea orașului pe baza unor resurse locale simbolice foarte clar conturate: echipa de fotbal UTA, Ștrandul Neptun, Cetatea, exploatarea adecvată a malului Mureșului, instituțiile culturale existente:

Doar cu o completare: discuția de dinainte s-a axat foarte mult pe o zonă în care cei prezenți nu pot influența mare lucru pentru că nu ei sunt cei care decid, este municipalitate. Adică v-ați referit la patrimoniul material cultural, el este în resortul unei primării sau a unui județ. Cred că ar trebui să putem vorbi de simbolistică pe patrimoniul imaterial cultural și poate ar fi bine să vă gândiți care sunt cele 5-10 personalități din ultimii 100 de ani, care vă reprezintă din punct de vedere uman și pentru care ar trebui să le dedicați evenimente majore ca să puteți compensa ceea ce

nu puteți face în zona de patrimoniu material cultural. Că de reparat clădiri, de pus în valoare, am văzut, nu s-a putut. Unde se poate juca? Acolo unde forța civilă, ONG-ul poate să se exprime. Eu nu am nevoie de aprobarea municipalității ca să fac jocul la nivel de ONG. Și atunci pentru mine, clujean un pic arădean, dacă mă întreb pe mine ce înseamnă Aradul din punct de vedere cultural în ultimii 100 de ani, cu ce a contribuit el la această țară, ar trebui să am în minte rapid 5-6 personalități la care am mers la evenimente diverse, pe care nu le-am văzut până acuma. Și atunci ar trebui să vedeți un picuț că dacă analizăm patrimoniul cultural al Timișoarei cu cel al Aradului, este net superior, materialul, dar pe imaterial ce motive aveți ca în următorii 10 ani de zile să nu surclasați Timișoara pe zona de resursă culturală imaterială? Aici nu aveți piedici din partea municipalității. Este important să jucați pe elemente la care puteți decide. **Bănuiesc că ne-am întâlnit aici nu doar pentru a schimba vorbe, ci și pentru a putea proiecta o altă viziune în acest PUG care să se racordeze pe de o parte la specificul local și pe de altă parte la ce Europa așteaptă și cel puțin bugetează în următorii 30 de ani, pe trei mari provocări, dacă este să ne gândim doar la acestea: demografic, digital și verde.**

17. Care sunt primele 3 lucruri care ar trebui îmbunătățite în localitatea dvs.?

Participanții la focus-grup au punctat mai multe elemente definitorii pentru dezvoltarea viitoare a orașului, unele sub formă de pierderi care ar putea să fie recuperate, altele doar ca exemple pentru standardul de viață ridicat existent în urbe:

O grămadă de tineri din Arad merg și își fac weekendul în Ungaria. Și îi întreb de ce? Pentru că nu este nimic la Arad. Eu vin de la 1500 de km să îmi cheltui pensia aici și voi câștigați aici și mergeți să cheltuiți dincolo. (...) Apropos de arădenii care se duc în Ungaria, o bună parte dintre ei se ducă să facă turism balnear. Dar același filon de apă care trece pe lângă graniță în partea maghiară, trece și pe la noi. De ce noi nu putem să facem niște resorturi de calitate a celor din Ungaria? Dacă vă aduceți aminte, pe ștrand era pe vremuri o țeavă cu apă termală care curgea așa, se risipea. Deci există apă termală chiar pe ștrand. (...) Și ștrandul, într-adevăr cred că lipsește la toată lumea pentru că acela a fost un punct de atracție, veneau din străinătate la ștrand. Țin minte când eram copil era al doilea din Europa cu acces direct la o apă.

*Viața de noapte lipsește cu desăvârșire, poate ține de zona de divertisment, dar comparativ cu ce era acum 10 ani, erau cluburile și asta deși ține de zona de distracție poate să apropie o comunitate. Faptul că tinerii se reunesc, chiar dacă nu este cel mai ortodox mediu dar contribuie la formarea comunității. Iar faptul că în prezent nu au alternativă, eu cred că se îndreaptă spre o zonă mult mai rea. **Faptul că nu ai opțiuni, că nu poți să te distrezi încurajează altă comportamente, mult mai negative.** (...) Aici aș face o completare, din 2014 până în prezent, când întrebam studenții străini veniți mare parte din Țările Maghrebului, Franța, Italia, când îi întrebam după terminarea orelor ce faceți seara? ziceau nimic, mergem la Timișoara, mergem la Oradea, în Arad nu ai ce să faci. De la ora 10 în sus nu mai ai ce să faci. Și era interesant să auzi că în fiecare an auzi același lucru de la studenți veniți din străinătate.*

*UTA ar mai fi, în rest prea puțin. **Ideea de UTA are un impact în comunitate, lumea merge la meciuri.** Dar s-ar putea să se dezvolte și alte sporturi, avem Mureșul și e păcat să nu mai avem caiace. (...) Eu nu am elemente în plus față de ceea ce s-a spus, cam toate simbolurile mari au pierit sau nu mai sunt la nivelul la care au fost, poate echipa UTA care și-a revenit un pic în ultimul timp, pe care o putem considera un brand care creează emoție în oraș, când mă duc la stadion și văd câtă bucurie este acolo la cei prezenți. (...) Suporterii sunt de toate vârstele, preponderent tineretul dar sunt și persoane de vârsta a treia, UTA este echipa întregului oraș. (...) O speranță că nu a murit spiritul este tocmai faptul cu stadionul, este unul dintre puține lucruri unde îl mai regăsim, îl simți acolo, printre puținele lucruri unde îl mai simți. În general, eu simt așa, că suntem într-o stare de avarie completă. Probabil că mocnesc niște chestii dar nu se pot ridica, asta este impresia mea, parcă așteaptă ceva, ca o dezmoțire din aceasta, să ieșim din ceva, cam așa văd eu spiritul arădeanului de astăzi.*

Ce ar putea să dea amprentă orașului ar fi Cetatea, dacă am putea face ceva cum au făcut la Alba Iulia, sau, mă rog, gândit foarte bine cum o structurăm și ce destinație îi dăm, dar am putea câștiga foarte mult cu Cetatea.

*Un alt element de unicatate **ce avem noi și ar trebui exploatat este Mureșul** și am avut și Ștrandul care a fost complet distrus. (...) Din punct de vedere al spiritului urban ne lăudăm că suntem orașul de pe Mureș. Este și aceasta ceva. Mureșul delimitează*

*Banatul de Crișana, trece prin oraș, Aradul are parte din Crișana, parte din Banat, ăsta e spiritul Aradului, cu ce altceva să ne lăudăm? Avem ștrandul, Cetatea Aradului că în rest dacă ne lăudăm cu clădirile, cu palatele, pe astea le are fiecare oraș. Aici este o pierdere foarte mare pentru că ar putea fi un oraș turistic superb, dar așa cum arată acum... **Cazinoul, un simbol al Aradului**, dar nu este făcut acum.*

Pe lângă simbolul amintit, Ștrandul care era o atracție pentru tineri din toată regiunea, aș mai aminti festivalul Amifran care a debutat în 1992 și a dat un ecou internațional orașului, a dat un imbold tinerilor din licee, erau mereu prezenți peste 200 de participanți din toată Europa, un festival de teatru francofon și cred că a devenit în timp un simbol care din păcate a fost tot mai rar sprijinit în ultimii ani și care s-a desfășurat până la pandemie.

Eu nu cred că avem o problemă de unicitate, avem o problemă de imagine. Avem Amifran-ul, după ce a fost scandalul că nu a mai primit finanțare, de atunci și promovarea a suferit foarte mult. Și în ziua de astăzi, dacă nu ști să îți vinzi produsul pe care îl ai, nu o să poți să ieși în față. Inclusiv pe partea gastronomică, dacă ați fost la Agromalim, cel puțin în ultimii zece ani, mergeai la standurile românești și după mergeai la standurile din Ungaria și murăturile arătau bine, și erau puse frumos, și era o chestie de marketing, și știau cum să iasă cu ele în față.

*Spiritul arădean cred că ar putea să fie revitalizat și printr-o **colaborare între mediul academic și societatea civilă**, ONG-uri, iar înlocuirea anumitor festivaluri sau a anumitor acțiuni culturale cu mici în cartiere mi se pare că ne-a îndepărtat foarte mult de la identitate culturală care exista până anul trecut.*

*Eu am fost implicat în mai multe proiecte inițiate de ONG-uri, inclusiv **am relansat clubul Voința** și am început demersurile să o redăm primăriei, pregătim tineri canotori și nu cred că este singurul punct de identitate. Dacă e să o luăm din punct de vedere culinar, nu doar ducem lipsă de asta. Dacă e să luăm și Timișoara, nici ei nu au ceva identitar propriu. Dar ca societate civilă se știe câți oameni suntem noi și cum punem umărul să facem anumite lucruri ca și ONG. Dacă societatea civilă devine o forță din ce în ce mai mare, autoritățile au început să sprijine acest lucru și o fac din ce în ce mai mult pentru că le este un pic teamă.*

Care ar fi elementele cheie legate de spiritul oraşului și în ce măsură mai putem vorbi de un spirit al Aradului în prezent?

*Pentru un intelectual clujean care vin în Arad de 15 ani nu am prea multe elemente de care să mă leg. Când aterizează un străin ca mine într-un oraș ca Aradul, înainte de a te gândi la evenimente, la festivaluri te gândești la **nevoile primare ale individului**, adică la mâncare. Este prima nevoie a unui individ când ajunge în oraș, după aia se gândește la festivaluri sau la alte manifestări. Și evident că ar fi trebuit să ajung la Arad și să mă duc să văd cârnații ăia de la Pecica sau nu știu de unde din zonă, să văd că sunt un element de identitate gastronomică și constituie mâine un magnet pentru mine și pentru orice altcineva. Neavând o identitate gastronomică vă gândiți la orice altceva ca nevoi terțiare ale individului, ori noi trăim acum într-o pandemie care recentează nevoile individuale de la planul terțiar către cele secundare și mai ales către cele primare. Turistul când ajunge aici atacă în primul rând nevoia primară: unde locuiește, adică pensiunea sau hotelul unde este găzduit și ce vede? **Vede un cosmopolitism, nu vede nimic cu specific local.** Apoi, când coboară să mănânce în restaurant nu este mâncare cu specific local, al doilea element major care îl impactează, iar pentru asta nu trebuia să vină la Arad pentru că putea să rămână la Timișoara, sau la Paris sau în altă parte pentru că poate are condiții chiar mai bune și mâncare mai bună. Aceste două elemente de specific local înseamnă casa și masa, doi nevoi primare ale individului. După care se uită la alte nevoi primare, dacă apa este de calitate, dacă aerul este de calitate. Nu ați excelat, nu sunteți campionii României la aer curat, nu aveți elemente de atractivitate pe zona această, pe nevoi primare ale individului, vezi Buzăul, care v-a bătut recent, Buzăul a câștigat în luna iunie în fața Parisului pe calitatea vieții. Și atunci **pe aceste nevoi primare pe care individul le resimte când aterizează, nu aveți elemente specifice.***

Când te duci apoi la nivelul al doilea de nevoi secundare, el nu vine pentru nevoi secundare aici, nu vine pentru loc de muncă sau pentru altceva, deci automat sare ca turist în nevoi terțiare care înseamnă parcuri, festivaluri teatre etc. Asta înseamnă că ar fi trebuit să fiți deja, să fi avut o imagine în care în Arad se întâmplă niște elemente care să întrunească trei aspecte majore: să fie un element de unicitate, adică un festival care să fie unic, un lucru foarte important. Doi: să fie autentic acel element și nu am auzit în afară de Anatecor Congresul lui Remus Tănase care a avut elementul de

noutate, unicitate, autenticitate, nu am auzit nimic altceva. Aceste trei elemente sunt obligatorii pentru orice ofertă turistică. Trebuie să nu mai existe în altă parte ceea ce ai tu în Aradul tău. Și atunci pe nevoile primare și terțiare nu aveți elemente care să vă scoată în evidență. V-ați amestecat într-o masă amorfă de ofertă din punct de vedere cultural care nu este diferită cu nimic din ce este la Cluj sau în altă parte. Neavând elementele voastre de specific în această lume globalizantă și globalizată nu puteți răzbate ca oraș, să scoateți capul decât prin elemente de specific local. Că este vorba de gastronomic, că este vorba de orice altceva, doar prin elemente specifice locale orice oraș din Europa poate să scoată capul. Și atunci va trebui să construiți, proiecție în PUG, atenție, am asistat la o discuție în mai-iunie cu proiectanții care fac PUG-ul la primărie și am pus o întrebare simplă: pentru cine construiți acest PUG, pentru acest oraș? Pentru voi, cei de vârsta noastră? Pentru o generație cumva la 20 de ani sau la 16 ani? Atunci trebuia să îi consultați pe aceia să vedeți cum gândesc. Și bănuiesc că în analiza sociologică o să aveți o interpretare segmentată pe aceste categorii de vârstă, pentru că până la urmă acesta este un oraș care din punct de vedere demografic va avea probleme grave în 20 de ani. Banatul în sine are probleme grave, mai puțin Oradea care iese din morișca asta. Dar Timișoara și Reșița și altele vor avea grave probleme dacă nu regândeți povestea de specific. Aici va trebui să ajungeți: elemente de unicitate, noutate și autenticitate. Timișoara, spre exemplu, care se bate cu Clujul, nu cu Aradul a pierdut în ultimii 5 ani de zile toate bătăliile pe indicatorii economici, Timișoara era în față acum 5-6 zile la indicatorii economici, de la calitatea vieții până la investiții sau alte elemente. Este normal să piardă această bătălie pentru că Clujul poate să atragă elemente de natalitate dintr-un bazin mult mai mare decât Timișoara. Acesta nu doar că este un oraș într-o zonă de frontieră, este un oraș într-o zonă cu o natalitate problematică. Iar din punct de vedere al atragerii tinerilor, Clujul câștigă și va câștiga bătălia în fața Timișoarei în anii care vin. Are un bazin mult mai larg de atragere, gândiți-vă că sunt mult arădeni care merg la Cluj la facultate, până acum moda era Timișoara.

Analiza rezultatelor celui de al doilea focus grup (Pro Urbe)

I1. Cum apreciați evoluția Aradului în ultimii 10 ani?

Și în cadrul celui de-al doilea focus-grup a fost precizată ideea stagnării, în pofida unui potențial urbanistic deosebit de consistent și a unor intervenții bine realizate de-a lungul timpului care au contribuit la dezvoltarea orașului. A fost punctată lipsa de viziune a administrației publice locale și realizarea unor proiecte de calitate îndoielnică, neconforme cu planul inițial sau nepotrivite pentru specificul orașului, cum ar fi regândirea axei centrale a orașului, desființarea piețelor agro-alimentare sau intervenții pe malul Mureșului:

*Din păcate trebuie să ne comparăm cu cineva să vedem dacă am evoluat sau nu, și noi nu ne ținem nici măcar în urma localităților reședință de județ din zonă, cu care ne comparăm, adică cu Timișoara și cu Oradea. În același timp noi ne facem treaba aici în propria ogradă și încercăm să facem lucrurile să meargă. Vorbim de asociația Pro Urbe care s-a înființat tocmai ca răspuns la lipsa de înțelegere a ceea ce înseamnă valoarea patrimoniului construit al Aradului și ca reacție la atacarea unor construcții de patrimoniu pe care noi considerăm că ele se pot apăra prin valoarea lor, adică prin ceea ce este el. Noi avem foarte mulți oameni care nu înțeleg însă ce avem aici. Noi avem o arhitectură de calitate care a fost mereu ascunsă, un patrimoniu de calitate reprezentativ pentru Transilvania și pentru România. (...) **Noi suntem într-o pierdere de viteză, asta se întâmplă la ora actuală, nu vorbim de o prăbușire, dar vorbim de lucrări care sunt făcute în mod butaforic.** Noi vorbim de Planul Urbanistic General al Aradului dar nu pot să nu fac referire la faptul că proiectele de infrastructură care se fac acum în Arad sunt profund nerespectate. Spre exemplu se refac străzi dar partea de scurgere, de canalizare este în cele mai multe situații neglijată și tratată de cei care fac drumuri și nu de cei specialiști. Spre exemplu, pe centru când plouă, avem canalizări care sunt doar butaforice, la vedere, dar ele nu conduc apa spre sistemul de canalizare. Ele nu sunt legate la sistem, funcționează ca o găleată, nefiind racordată. Avem proiecte europene care sunt ratate. Este vorba de Calea Aurel Vlaicu unde nu s-a respectat proiectul care a fost realizat de niște proiectanți suficienți de buni. Punerea în operă a proiectelor este destul de defectuoasă iar recepția lucrărilor se face într-un*

mod scandalos, fără să se respecte proiectele respective. Avem un alt exemplu este pe Calea Romanilor, tot așa un proiect făcut destul de prost, pe Renașterii, aveam o stradă care funcționa destul de bune și după intervenție a devenit o stradă cu o singură bandă de circulație, fără a fi redată zonei verzi cealaltă bandă. Pur și simplu se fac lucrări de mântuială.

*Avem evident și părți pozitive, spre exemplu zona industrială care s-a dezvoltat. Noi din timpurile cele mai vechi, încă din perioada Austro-Ungară am fost destinați să devenim un oraș muncitoresc, ceea ce este cu totul în regulă, iar Timișoara a fost destinată să devină un oraș universitar, cu altă orientare. Ceea ce iarăși este în regulă, doar că noi mereu rămânem în urmă datorită unor politici nepotrivite. Cam asta se întâmplă în Arad, **nu există o conducere care să aibă o viziune**, inclusiv trăgând cu ochiul la cei din zonă.*

***Cred că totuși este vorba despre o stagnare** și ce ar trebui să ne preocupe, ar fi tendințele de viitor apropiat, adică cum gândește primăria dezvoltarea orașului prin câteva gesturi care încep să apară, dar nu direct, ci prin presă, prin diversele discuții care se organizează. Spre exemplu, o regândire a axei centrale a Aradului, care este un lucru extrem de dificil, riscant. Eu nu aș face așa ceva, cel puțin nu în viitorul apropiat. Centrul Aradului este un bun câștigat, are ce îi trebuie, este stabilizat, el are alte probleme, are probleme legate de utilizarea fondului construit, care este părăsit într-o măsură destul de mare în favoarea supermarketurilor care l-au înconjurat efectiv. De asemenea, s-au făcut câteva propuneri și proiecte pentru malurile Mureșului, iarăși nu aș face lucrul acesta, este un bun câștigat, este suficient de mult verde acolo, lumea poate să accedă fără niciun fel de probleme. S-a făcut podul acela, mă rog, nefericit ca arhitectură, dar există podul către ștrand, deci sunt lucruri care sunt de bună calitate până la urmă, deci nu m-aș atinge de ele. Și cu toate acestea, s-au lansat două proiecte, unul este avizat, unul este în curs și în același timp se betonează și se asfaltează aiurea niște alei, nu se știe exact din ce motive.*

Sunt piețele orașului, cele două piețe agroalimentare care fac parte din viața orașului de câteva sute de ani. Cea de lângă biserică, din spatele teatrului era până la un moment dat până înainte de a se desființa, era Piața Mihai Viteazu care era construită exact în scopul acesta. Era un proiect urbanistic pentru realizarea unei piețe într-o zonă

*mai slab ocupată, mai slab construită atunci, chiar în centrul Aradului. Se fac încercări de ani de zile de a se suprima. Una a eşuat acum vreo 10 ani, acum s-a reluat lupta cu alta, nu ne dăm seama care e ținta. Atâta timp cât se vorbește despre ecologie, despre mâncare sănătoasă și alte lucruri de genul acesta și în același timp gesturile care se fac, se fac în direcția opusă. Toaletarea arborilor și tăierea unor arbori din parcuri, regenerarea parcurilor cum li se spune, toate acestea fac să dispară mii și mii de arbori în ultimii ani din Arad, cu consecințe asupra aspectului, sănătății publice și așa mai departe. Dacă m-aș gândi la trendul orașului sau la parcursul orașului în perioada acesta m-aș gândi în primul rând la ceea ce urmează. Cu toate că **Aradul are tot ce îi trebuie pentru un confort, pentru ca să ofere aspecte plăcute locuitorilor și vizitatorilor, deci nu trebuie decât să fie gestionate corect lucrurile, să nu se sară peste cal.***

*Evident că în toată povestea asta are un rol important și mentalitatea omului de rând, care vrea tot felul de lucruri ciudate pentru el sau pentru ce se întâmplă în jurul lui și acțiunile dezordonate ale primăriei se împletesc cu aceste acțiuni ciudate ale persoanelor și familiilor. Din punctul acesta de vedere nu văd bine viitorul apropiat al Aradului. **Iar în ultimii 10 ani nu cred că s-au parcurs niște etape, nici de urcuș, nici de coborâre, este un fel de stagnare, de așteptare să zicem, lucrurile se întâmplă din aproape în aproape, punctual, fără o viziune de ansamblu.** Eu sper că PUG-ul acesta să ofere o asemenea viziune.*

În ceea ce privește infrastructura, participanții la focus-grup au punctat importanța covârșitoare a sistemului de circulație, acesta având un impact major asupra tuturor funcțiilor urbane, atât prin fluidizarea traficului cât și prin parcaje:

Spre exemplu circulația este foarte importantă în dezvoltarea unui organism și exact aceasta cred că s-ar putea să avem aceste mari tare pe viitor pentru că am pus niște obiective, niște locuințe care nu se leagă de sistemul principal de circulație al municipiului. (...) Referitor strict la infrastructură, este foarte clar că Aradul este și un oraș de tranzit, avem și această autostradă, dar pentru cei care vor să treacă prin el nu au prea multe variante. Există varianta de centru și aceasta îngreunează foarte mult trafic, pentru că toate tranzitățile pe direcția Deva sau pe direcția Oradea trec

*obligatoriu prin centru. Fac o mică paranteză, eu aveam senzația că în perioada aceasta de Covid, lăsând la o parte cele 2 luni de zile când totul era înghețat și puteai să dormi pe asfaltul din centru, treptat s-a reluat circulația absolut de neînțeles pentru că toată lumea lucrează de acasă și centrul nu ar trebui să fie așa de aglomerat și nici cele 2 puncte nodale, cel de la Catedrala nouă sau cel de la Bou Roșu. Așa încât într-un viitor soluția ar fi fără discuție **completarea inelului de ocolire a Aradului**. Iar în privința parcărilor care țin tot de infrastructură, problema se pune de foarte mult timp dar iarăși nu aș face comparație cu Oradea sau cu Clujul care a făcut parcaje subterane și supraterane în zona centrală încercând să scoată o parte din circulație din centru, să protejeze centrul istoric, din informațiile pe care le am din cele două orașe aceste parcaje nu funcționează. Nu se știe exact din ce motive, probabil costuri, probabil dificultăți de acces, dar ca soluție pentru **descongestionarea centrului de trafic prin aceste parcaje s-ar putea să nu funcționeze**. Deocamdată nu știu să se fi făcut vreun studiu în sensul acesta, nu știu să se fi făcut vreun amplasament să se fi cercetat problema și cred că de la aceasta ar trebui să se pornească, de la datele pe care le oferă alte orașe într-o situație similară.*

Ca perspectivă de dezvoltare urbană, transportul în comun și cel alternativ (biciclete, trotinete) reprezintă o soluție sustenabilă fără a ignora însă traficul auto care, în viziunea participanților la focus-grup, va rămâne o dominantă a orașului pentru următoarele decenii. Infrastructura transportului în comun a fost recent reabilitată și necesită doar o optimizare a fluxului, în timp ce piste pentru biciclete trebuie regândite pentru că în prezent expun bicicliștii la riscuri de accidentare:

*Eu cred că prioritatea asta ar trebui să fie, **să se treacă la alternative de transport și la transportul în comun, cu condiția ca acesta să fie suficient de fluent pentru ca să fie atractiv**, pentru că infrastructura s-a rezolvat acum câțiva ani de zile și este bine ce s-a făcut, s-au re poziționat stațiile, s-au fluidizat niște trasee, adică sunt niște lucruri care sunt un bun câștigat, în schimb dacă frecvența ar fi un pic mai bună, a tramvaielor în special, pentru că sunt 6-7 linii de tramvai care trec prin centre spre diverse cartiere s-ar câștiga un public care altfel este sceptic. O altă soluție ar fi bicicleta și trotineta, trotineta a început să prindă teren, sunt câteva sute de trotinete puse la dispoziție de 2-3 firme și au început să fie folosite mai ales de cei mai tineri. Desigur asta ar trebui*

să fie corelată, mai ales pe arterele importante, cu pistele dedicate, canale de circulație. Acestea sunt deja realizate dar din păcate sunt suprapuse de parcări sau sunt puse în raport cu parcajele în așa fel încât mie mi-ar fi teamă să merg cu bicicleta pe ele pentru că oricând s-ar putea întâmpla ca cineva să deschidă o ușă, o portieră și să mă accidentez. Iar în legătură cu viitorul, lucrurile astea trebuie să meargă totuși în paralele: ar fi de dorit să se ajungă la această circulație nepoluantă și mai rapidă pentru cei care o folosesc, dar aș merge cu anumite facilități și pentru circulația auto care va rămâne pentru încă câțiva zeci de ani una dintre dominantele traficului și inter-urban dar și intra-urban. Mă gândeam la rute ocolitoare, la stocări de mașini și la tendința de a diminua cât de mult se poate circulația din zona centrală.

Un alt aspect foarte important legat de interconectivitatea cartierelor arădene este reprezentat de păstrarea unor zone urbane fără acces la transportul în comun (Cadaș și Kokos Varos), fapt care impactează în mod direct calitatea locuirii:

Avem tendința să privim Aradul cu ceea ce se întâmplă între teatru și gară, noi avem însă și cartiere care nu au centru de cartier, dacă dorești ceva trebuie să vii în centru mare și asta se întâmplă în multe cartiere din România. În același timp avem cartiere cum este Cadaș, Kokos Varos care nu au transport în comun, unde oamenii au de parcurs o distanță foarte mare până la primul mijloc de transport în comun. Acești oameni sunt dintr-o zonă pauperă, nu au mijloace auto personale, sunt oameni foarte cumsecade și suferă pentru că nu transport în comun. Lucrurile astea se întâmplă în Municipiul Arad și este un mare păcat.

12. Dacă ați avea toate resursele la îndemână care ar fi primele lucruri pe care le-ați rezolva?

Participanții la focus grup au punctat o serie extinsă de proiecte structurale majore pe care le-ar implementa dacă ar dispune de toate resursele necesare, proiecte cu impact semnificativ asupra îmbunătățirii calității vieții în Municipiul Arad. În primul rând a fost evidențiată necesitatea revitalizării spațiilor comerciale din zona centrală prin echilibrarea concurenței dintre micile afaceri și supermarketuri. Neutilizarea acestor spații a determinat și

o scădere a densității vieții sociale în zona centrală, iar pentru revigorarea lor ar trebui oferite facilități de închiriere și încercarea reducerii taxelor de parcare:

Este periculos să ai toate resursele la îndemână, pentru că mulți dintre cei care administrează orașele au senzația că au totul în mână și acționează ca atare, de asta ar trebui să fie filtrate lucrurile astea într-un fel. Eu dacă aș avea toate resursele aș încerca să echilibrez situația centrului istoric, centrului tradițional comercial și a celor supermarketuri, hipermarketuri și mall-uri care au apărut la periferia orașului. Aș încerca să pun în funcțiune un raport corect. În primul rând accesibilitatea, li s-au făcut foarte multe facilități privind accesibilitatea: lărgiri de artere, sensuri giratorii și așa mai departe. Apoi, au foarte multe locuri de parcare care nu costă, în raport cu centrul care este greu accesibil, este aglomerat de circulația aceasta de tranzit, iar parcajele nu sunt suficiente și costă foarte mult. Aș porni de acești factori pentru a echilibra lucrurile, pentru a da o șansă în plus centrului istoric, care în momentul de față, cel puțin pe axa principală și pe străzile adiacente, zone din care a dispărut comerțul obișnuit, tot ce s-a mai păstrat face parte dintr-o linie comercială sau alta. Pe de altă parte centrul s-a umplut de farmacii, de bănci, adică de funcțiuni care nu ajută la menținerea unei vieți firești în partea centrală. Eu țin minte înainte de anii 1990 că lumea se plimba pe strada centrală nu doar sâmbăta și duminica, ci și în timpul săptămânii, mergeau pe centru, mai intrau într-un magazin, se mai întâlneau cu cineva, mai schimbau o vorbă, deci era o viață socială firească. Depopularea centrului sau lipsa unor funcțiuni comerciale în centru duce la părăsirea lui rapidă. Acum cu sistemele acestea digitale nici măcar cu băncile nu mai ai treabă și doar farmaciile mai sunt utile, dar acolo mergi pentru probleme care nu sunt plăcute și nu neapărat pentru a schimba o vorbă cu cineva. Aș încerca, poate un gest riscant, să scot taxarea pentru parcajele din centru. Aș încerca să determin proprietarii de spații comerciale să le pună la dispoziție la niște prețuri rezonabile, adică să poată să concureze cu supermarketurile și în felul acesta comerțul acesta cu amănuntul să reintre în centru. Nu numai Aradul pățește lucrul acesta, sunt toate orașele europene care suferă din urma acestei confruntări dintre două tipuri de comerț care sunt aproape incompatibile unul cu celălalt, numai că, în anumite orașe europene eu am văzut că supermarketurile sunt la o anumită distanță chiar de oraș, nu sunt implantate în țesut. Aproape nu există platformă industrială în Arad sau industrie în Arad care să nu fi fost demolată și să nu

apară în locul ei un supermarket. Sau chiar peste o zonă verde. Deci ele s-au aglomerat foarte mult către centru, fenomenul a pornit oarecum corect, să spunem, ele au pornit prin plantarea lor pe conturul orașului, dar treptat s-a ajuns la această formulă care concurează în mod nefericit viața comunitară și tot ce înseamnă ea ca suport din centrul Aradului. Acesta ar fi primul lucru pe care l-aș face, să mențin în funcțiune comerțul din centru, inclusiv cele două piețe pe care m-aș strădui să le aduc la o formă plăcută pentru locuitori.

Un alt proiect foarte important menționat la acest punct a fost trecerea Cetății în circuitul civil și conectarea sa cu orașul prin mai multe punți pietonale:

Cred că dacă aș avea resurse aș propune în primul rând trecerea Cetății în circuitul civil și mutarea funcțiunii sale militare la cazarma din Vlaicu. Nu îmi aparține ideea, dar subscriu la ea din toate punctele de vedere. Noi avem de fapt un centru și separat avem un centru de greutate al orașului iar acesta este Cetatea. Zona Cetății este de fapt orașul interzis în jurul căruia noi ne învârtim aici și suntem oarecum resemnați. Iar aceasta nu este deloc bine. Avem un potențial de 280 de hectare care ar trebui trecute în circuitul civil, evident nu în orice formulă, ci în baza unui plan urbanistic zonal care să aducă acolo viață și funcțiuni. Sunt trasee care ar reduce foarte mult deplasările dacă s-ar realiza în formulă pietonală, sau cu trotinetele, sau cu bicicletele prin Cetate.

Alte inițiative mai puțin fezabile, dar cu impact semnificativ asupra dezvoltării urbane au mai fost precizate, doar ca ipoteze, mutarea Catedralei ortodoxe într-o zonă mai puțin activă pentru a genera un nou pol de dezvoltare și mutarea stadionului într-un amplasament dotat cu parcări suficiente:

Dacă aș avea resurse nelimitate aș proceda la mutarea Catedralei Ortodoxe care a fost împănată în centrul vechi al Aradului, aș muta-o undeva unde să se nască un nou pol de dezvoltare prin amplasarea acestei funcțiuni unde să învioreze lucrurile. Noi avem această problemă că mereu îndesăm în centrul lucrurile acestea. Aș muta stadionul care afectează foarte tare în momentul în care devine activ și paralizează zona din vecinătate pentru că nu are locuri de parcare. Cred că acestea sunt lucrurile care ar trebui făcute. Noi mereu facem greșeli foarte mari din punct de vedere urbanistic și

care nu mai pot fi reparate. Sunt greșeli făcute care evident că nu vor putea să mai fie corectate vreodată.

Un alt aspect amintit de participanții la focus grup a vizat intenția administrației de a închide o piață tradițională din zona centrală a orașului iar pentru aceasta se recomandă cel puțin studierea efectelor generate de intervenții similare în alte orașe:

Sigur că există o neînțeleasă tendință de a desființa una din piețele importante din Arad, care nu este doar o funcțiune tradițională, vorbim de o funcțiune de care comunitatea are nevoie. Această marotă a administrației locale în diferitele legislaturi a și determinat unii dintre comercianți să și plece, adică nu au așteptat să se închidă piața, au plecat venind în întâmpinarea unei decizii proaste a administrației locale. (...) Și aici cred că ar trebui făcută o comparație, cu alte proiecte similare din orașele învecinate. Mă gândesc la ce s-a făcut cu Piața Iosefin din Timișoara, fosta piață care ocupa un etaj la sol este acum un uriaș parcaj, nu se știe foarte bine pentru cine sau pentru ce, în schimb piața a fost mutată într-o clădire P+2, înghesuită într-un colț, nici nu o vezi și toată lumea socotește acest gen un eșec. Și la Arad este acum ceva similar, vor să mute piața aceasta a catedralei într-o construcție parter și etaj, reabilitată vai de capul ei, fără locuri de parcare, adică fără o bază normală, firească care să o facă să funcționeze. La Oradea s-a implantat o catedrală ortodoxă tot așa, unde nu era locul să fie amplasată, în fața cetății. Și acum toate încercările de accesibilizare a accesului în cetate se izbesc de această catedrală și de niște blocuri mai vechi. Înainte de a se lua o decizie de acest fel în Arad ar trebui să se urmărească ce s-a întâmplat prin alte părți sau prin alte țări, pentru că vedem lucruri nepotrivite nu doar în orașele românești din jur, ci și în Serbia, și în Ungaria, în Slovacia.

Un alt proiect pe deplin fezabil mai este și exploatarea adecvată a Mureșului, o resursă emblematică pentru Municipiul Arad, prin reamenajarea canalului navigabil de pe cursul său:

Dacă mai vorbim despre resurse, eu aș aduce și Mureșul la starea de dinainte de 1989, adică l-aș face navigabil, aducerea celor 4 cluburi nautice din Arad la viață. La ora actuală sunt probleme și cu caiacele și cu ambarcațiunile sportive care pot să rămână blocate pe acolo. Noi suntem în zona de depunere a Mureșului, iar pe vremuri se draga,

era un canal navigabil întreținut care la ora actuală nu mai există și în general se ignoră acest râu care are un potențial uriaș. Avem exemplul Timișoarei unde se pregătește legătura navală cu Dunărea. Și noi putem să facem acest lucru prin intermediul Tisei. Acestea sunt lucruri pe care ar trebui să le folosim. La fel traversările peste Mureș. Noi avem în prezent 2 poduri, unul construit în locul celui care a fost aruncat în aer, podul Decebal și mai avem podul Traian care duce în cetate. Ar trebui realizate foarte multe punți pietonale și cu acces cu bicicleta peste Mureș, acestea sunt mai ieftine. Legarea Cetății și scurtarea acestor trasee ar putea să contribuie foarte mult la legarea acestui oraș interzis care este Cetatea cu restul orașului.

Am înțeles că re-navigabilitatea Mureșului este o temă a PUG-ului și se bazează pe un studiu teoretic făcut mai demult, ar fi foarte multe avantaje. Una din problemele care trebuie să fie însă rezolvate este faptul că se trece printr-o zonă naturală protejată. Și acest lucru trebuie analizat foarte bine din punct de vedere tehnic, cum s-ar putea realiza. Și se și dorește pe o lungime însemnată de la Deva sau chiar de la Alba Iulia până la Arad și mai departe spre graniță, trecând prin zona protejată Natura 2000 de la Pădurea Ceala. (...) Eu aș vrea să fac și eu parte din mediul natural, adică să nu mi se îngrădească dreptul de a trece prin parcul natural, să pot să trec și eu pe acolo cu barca. Dacă am avea un canal balizat navigabil nu o să afectăm castorii și alte viețuitoare care s-au întors aici, pentru că nu am nevoie de întreaga lățime a Mureșului, ci doar de un culoar de trecere. (...) Exact asta spuneam și eu, trebuie însă făcut cu mare grijă, în studiul de care vorbeam se propuneau îndiguiri, două porturi, adică lucruri care schimbă multe. (...) Avem și exemplu din Timișoara cu utilizarea vapoarelor pentru transportul în comun.

13. Cum apreciați comunitatea dvs.? Cât de bine se înțeleg oamenii între ei?

În ceea ce privește profilul comunitar, participanții la focus-grup au precizat existența unui patern tradițional de microclimate sociale de cartier, foarte bine închegate și adaptate la specificul local dar care nu se mai regăsesc în prezent:

Această viață comunitară chiar exista, erau niște legături între familii, între case, se stabileau niște legături cu micile dotări care erau la colțul străzii, deci exista o viață de calitate și aceasta cred că exista în toate cartierele din Arad, se creau niște microclimate sociale. Acum aceste legături sunt mult mai rare, oamenii sunt mult mai izolați, vecinii nu se mai cunosc între ei. În centrul cred că lucrurile s-au schimbat foarte mult, nu mai poate fi vorba de așa ceva, decât să ai o minimă amabilitate, să nu faci foarte mult rău în jur, să regreti dacă ai făcut ceva rău, dar și acestea nu prea mai există. Spre exemplu, felul în care se parchează, felul în care se circulă, toate lucrurile astea sunt făcute de multe ori nu neapărat în dușmănie, dar într-o competiție permanentă. Noi aici unde stăm, de peste 20 de ani am reușit să intrăm într-o comunitate de câteva zeci de familii de oameni binevoitori cu care ne ajutăm, ne cunoaștem, avem schimburi de informații, cu toate că s-au schimbat generațiile. Din păcate în Arad relația aceasta dintre oameni eu nu o percep nici măcar în zona arhitecților, nu reușim să ne întâlnim. Este înstrăinarea aceea de care se vorbea în sociologia americană acum 40-50 de ani când se critica urbanismul modern.

În ansamblul comunității arădene nu există însă probleme majore de insecuritate publică, modificarea profilului social realizându-se în principal prin înstrăinarea locuitorilor și scăderea calității relațiilor de vecinătate, pe fondul unui declin demografic:

Eu cred că sunt exagerări, noi circulăm seara și nu este cea mai sigură zonă, nu am simțit nimic. Mulți se plâng de oamenii străzii, sunt 40-50 de nefericiți dar de obicei sunt introvertiți, nu vor să aibă contacte cu ceilalți. Sunt probleme cu teribilisme, s-au mai întâmplat curse de mașini ilegale care au produs accidente mortale sau răfuiele legate de parcări. Problema centrului Aradului este lipsa de activități, de ofertă sau puținătatea oamenilor care circulă și folosesc aria respectivă.

În istoria evoluției Aradului au existat cartiere cu comunități absolut închise pe criteriul etniei și era o dușmănie între acestea, dar din cei mai mari dușmani uneori pot să apară cei mai buni prieteni și asta s-a întâmplat și a fost o evoluție de durată. Și acum noi ne prezentăm ca un model de conviețuire între locuitorii Aradului, sigur că suntem corciți acum, dar comunitatea se menține vie. Există un spor negativ aici, în Arad, din păcate

de foarte multă vreme. Lucrurile s-au accentuat după 1989 prin plecarea multor arădeni în străinătate.

Pe de altă parte a fost formulată și o idee de revigorare a spiritului comunitar prin utilizarea unor personalități arădene din diaspora:

Cred că în studiul acesta sociologic ar trebui aplicat modelul de la Alba Iulia unde s-a încercat realizarea unei liste cu personalitățile care au plecat în diaspora, o listă scurtă a diasporei și luarea legăturii cu ei, ceea ce s-a mai întâmplat în Europa pentru că s-a văzut că aceștia doresc să ajute comunitatea locală cu expertiza lor dobândită în străinătate. Și acesta este un lucru pozitiv pentru că dacă nu pleci de pe globul pământesc tot arădeni rămân. Există și acești oameni care vin în Arad și care sunt oarecum priviți cu rezervă, nu se intră nici în Arad ca la birt, trebuie să ai o perioadă în care să confirmi ceea ce ești și după devii arădean. Există și arădean care spun că Aradul este oarecum apatic, lipsit de o comunicare între oameni, eu nu privesc lucrurile așa, eu cred că poți să te angrenezi într-o unitate, în același timp poți și să te izolezi. La noi nu se aplică zicala cu capra vecinului, există o mare concurență între noi dar este o concurență sportivă în general. Avem în continuare exemplele nemțești, Aradul Nou ne este în continuare exemplu. Dacă te vei duce în centrul Aradului Noi știi că vei găsi loc de parcare, vei găsi dotări pe care le găsești și în centru.

Un alt aspect problematic punctat de participanții la focus grup a vizat pierderea comunității evreiești și scăderea masivă a celei germane, aspecte cu impact direct asupra profilului multietnic specific Aradului:

Aș dori să ating să ating și un punct care mă doare și anume dispariția evreilor din Arad, ei au fost aduși undeva pe la 1600, ei sunt un fel de hârtie de turnesol ai unei comunități, și anume știm că ei sunt oportuniști, în sensul pozitiv și se duc acolo unde comunitățile o duc bine. Ei au venit și și-au forțat intrarea în Arad tocmai pentru că era o zonă de prosperitate și au dispărut când s-a pierdut această prosperitate. Comunitatea aceasta ne va lipsi, pentru că ne înțelegeam foarte bine și cu ei. Există această depopulare de care vorbeam și poate și din cauza aceasta ne și izolăm că avem lângă noi apartamente și case nelocuite, sau locuite de tot mai puțini oameni. Asta ar

trebuie să avem cumva în vedere, să aducem populație și să o integrăm aici în măsura în care putem. Eu încerc să fiu ospitalier, să privesc și migrația cu ochi buni și să consider că dezvoltare Aradului în aceste condiții s-ar baza și pe imigranți.

Este clar o situație specială, ceea ce s-a întâmplat cu comunitatea evreiască s-a întâmplat și cu comunitatea germană și nu cred că doar din cauze economice, pentru că sunt oameni care au lăsat aici o situație materială extraordinară, oportunități diverse, locuri de muncă solide, fără probleme și nu au avut întotdeauna un parcurs fericit dincolo. Dar cred că principala cauză a fost totuși mentalitatea construită dintr-o propagandă care făcea diferența între situația din România și cea occidentală. La fel s-a întâmplat și cu sașii din Transilvania care au plecat în Germania și nu au fost niciodată bine văzuți acolo.

14-15. În privința tradițiilor și a religiozității, se poate vorbi de o conservare a spiritului arădean?

Deși în general există un interes ridicat pentru păstrarea tradițiilor, în special în cadrul grupurilor etnice existente în Arad precum și un nivel semnificativ de religiozitate, participanții la focus-grup au semnalat și opoziția dintre interesul manifestat pentru dimensiunea spirituală și comportamentul adoptat în spațiul public, de multe ori antagonist față de percepțiile pro-sociale promovate de diversele religii:

Nu aș putea să spun, cei din cercul meu social mai păstrează legătura cu biserica. Pe de altă parte eu nu pot să fac legătura dintre ce cred oamenii că înseamnă biserica și ce fac ei de fapt în mod real. Adică sunt foarte mulți care frecventează cu asiduitate biserica, merg la toate evenimentele organizate de ea, inclusiv la procesiuni diverse, și oamenii aceia când pleacă se comportă complet necreștin, ies aproape complet de sub acțiunea cultului respectiv. Nu știu în ce măsură sunt concludente aceste relații ale oamenilor cu biserica. Și nu doar în România, în tot Balcanii este la fel, am văzut ce s-a construit în materie de biserică în Balcani, nu doar la noi și devierea aceasta prin comportamentele din afara bisericii înseamnă o deviere de la principiile creștine și musulmane, deci nu aș face o legătură între cele două fenomene. Nu înseamnă o îmbunătățire a relațiilor dintre oameni frecventarea bisericii.

Cred că minoritățile, mai mult decât românii își respectă tradițiile, se întâlnesc la biserică, își respectă cu multă credință aceste sărbători, inclusiv cea a bisericii. Este kirwei-ul care se organizează în Aradul Nou în fiecare an, evreii la fel își respectă tradițiile și se adună la una din cele două sinagogi pe care le au ei în Arad, cealaltă este din păcate în stare de părăsire. Sârbii la fel își păstrează tradițiile, ei au și acest calendar vechi pe care îl respectă, ungurii la fel se adună și își respectă sărbătorile specifice. Dar este foarte important să se păstreze și promovate tradițiile autentice și nu variantele moderne degenerate.

Un aspect cu totul aparte formulat de participanții de la focus-grup a vizat ideea reflectării tradițiilor în patrimoniul arhitectural și faptul că degradarea accentuată a acestuia precum și intervenții care modifică profilul inițial al străzilor și cartierelor determină inevitabil și o renunțare la tradițiile specifice. Această asociere între tradiții și patrimoniu oferă o modalitate obiectivă de evaluare a interesului pentru conservarea profilului identitar urban, iar în prezent se poate vorbi fără rezerve de un declin accentuat al acestuia:

*Eu cred că modul cel mai concludent în care se materializează tradiția este modul în care se construiește și se organizează orașul. Pentru că Aradul este construit din aproape în aproape, nu a fost un plan care să fi fost urmărit și aplicat de cineva, sunt alte orașe care au fost construite în acest gen. Niște cartiere din Arad sigur au fost sistematizate într-o anumită perioadă, dar cel puțin zona Aradului istoric, zona centrală nu. Așa încât **felul în care arăta această zonă acum câteva decenii și zonele locuite sunt cea mai bună oglindă pentru ceea ce a reprezentat tradiția.** Cum erau puse casele, cum erau organizate parcelele, ce relație era între acele parcele și stradă, zona centrală, comerțul de la parter care spuneam că a dispărut aproape complet, relația cu etajele superioare în care erau locuințe, felul în care se comporta comunitatea într-o asemenea clădire de raport în care conviețuiau zeci de familii. Foarte interesant, era un control complet al accesului, când pășeau în interiorul curții nu se putea să nu existe cineva care să te întrebe ce cauți acolo, pe cine cauți și dacă chiar nu aveai ce căuta acolo, te retrăgeai pentru că imediat comunitatea începea să funcționeze. Acestea țin de elemente de tradiții. Și dacă ne gândim la conservarea unor elemente de tradiții, ne gândim și la aceste lucruri. Cum erau gândite fațadele caselor, nu erau două case care*

să semene, chiar dacă aveau același gabarit către stradă, același număr de ferestre, erau ușor diferite. Țineau de un anumit aspect comunitar dar țineau și la anumite particularități. Ori faptul că se schimbă tâmplăria, că încep să arate toate la fel, că se cojesc fațadele de decorații, se pune tablă lindab sau învelitori ceramice noi, asta înseamnă o degradare a tradiției, chiar dacă sunt respectate Kirwei-ul, portul, obiceiurile legate de botez, de căsătorie. După părerea mea **se degradează fundamental aceste aspecte legate de tradiție prin felul în care se acționează extrem de dur asupra lucrurilor celor mai importante care ne-au rămas de la antecesori. Și sunt situații în care aceleași familii locuiesc în aceleași case de generații întregi, deci nu se pune problema de noi ocupații.**

17. Ce alte îmbunătățiri ar mai trebui făcute în Arad?

În privința îmbunătățirilor dezirabile, participanții de la cel de-al doilea focus-grup au semnalat o serie de aspecte punctuale deosebit de consistente pentru orice planificare viitoare de dezvoltare a Municipiului Arad:

- realizarea unei evaluări inițiale a lucrurilor pozitive existente pentru conservarea lor și a celor negative, disfuncționale pentru corectarea lor, pentru evitarea planurilor de intervenții utopice și nejustificate care implică cheltuieli exagerate pentru documentările aferente. În mod special a fost formulată necesitatea păstrării axei centrale a orașului.
- valorizarea corespunzătoare a Mureșului
- recuperarea orașului interzis reprezentat de Cetate și reintegrarea acesteia în spațiul civil cu funcțiuni specifice și conectivități pietonale suplimentare
- revitalizarea Ștrandului și redobândirea interesului populației pentru acesta

Eu aș face o evaluare a lucrurilor bune pe care le are Aradul și care ar trebui să fie sprijinite, dezvoltate, conservate și o listă cu ce nu este în ordine și asupra lor ar trebui ca administrația să se concentreze. Printre lucrurile foarte bune pe care le are Aradul este Mureșul și pentru acesta ar trebui să se facă un studiu în sine. Ce a însemnat Mureșul pentru oraș, ce caracteristici oferă orașului și arealului lui: lunca Mureșului, culoarul Mureșului, parcurile lui, navigabilitatea lui, prezenta Cetății care este oarecum

în mijlocul Mureșului. Acestea ar fi printre elementele pozitive. Tot din sfera aceasta ar fi organizarea orașului istoric, într-un centru urban la care au fost alipite fostele sate care gravitau în jurul orașului. Funcțiunile orașului tradiționale, prezența spațiului verde, axa centrală care este fundamentală pentru sănătatea publică și nu este numai zona verde, ci este întreg spațiu. Aradul are de la Catedrala Nouă până în sudul Aradului Nou are aproape 4 km de piață aproape continuă, sunt mici fragmente de țesut urban unde această linie dispare, între cartierul Drăgășani și cel al Funcționarilor, dar în rest sunt vreo 2,5km de axă a Aradului și 1,5km în Aradul Nou. **Nu sunt foarte multe orașe europene care să aibă o așa axă centrală.** Dar felul în care a fost gestionat orașul în ultimii ani și se prefigurează că această gestiune este un element negativ, se finanțează studii peste studii pentru proiecte care nu sunt necesare, care nu au valabilitate, nu sunt dorite, sunt chiar împotriva unor tendințe de dezvoltare a Aradului. Traficul necontrolat, aglomerarea unor zone care nu sunt iarăși niște lucruri normale.

Este o problemă, a mai fost precizată cu locul pe care îl ocupă Cetatea în orașul actual și în mentalul colectiv. Ea pare acum ca fiind undeva în afara orașului, departe, pe când dacă ne uităm pe hartă ea este chiar în mijlocul orașului. Sunt cartiere care au legătură directă cu ea, cartierul istoric este separat de Mureș dar prin intermediul unor funcțiuni ce au apărut, Ștrandul este legat de Cetate, dar alte cartiere sunt lipite de Cetate, deci este înconjurată de oraș. Ori lucrul acesta nu se simte. Și s-au făcut zeci de studii legate de accesabilitate, de redarea ei către oraș și încă nu s-a întâmplat nimic. **Cred că așa ar trebui să funcționeze lucrurile, să luăm ce este bun legat de oraș, inclusiv ce cred și arădenii dar și străinii despre acestea.** Până la urmă totul se reduce la plăcerea de a locui și de a sta într-un oraș. Dacă există această plăcere și dai la o parte micile mărunțișuri care distorsionează această plăcere, micile disfuncționalități și greșeli care se pot repara, aceasta este cu adevărat lucrul care contează, să te simți bine într-un oraș. Administrațiile unor orașe sunt obsedate de evenimente, cum este cazul la Alba Iulia unde au transformat Cetatea într-un spațiu de evenimente. Și la fel se întâmplă și în Sibiu, sau în Cluj.

Pentru mine un alt aspect foarte important este **regândirea Ștrandului după profilul pe care l-a avut și care era foarte căutat de oameni de peste tot.** Ștrandul este și el un pol de dezvoltare, el a fost proiectul arhitectului Cristea Miloș care a proiectat în

maniera lui Le Corbusier și a lăsat vederea să se vadă toată vegetația, clădirile erau așezate deasupra vegetației și din considerente de protecție pentru inundații. Ștrandul a fost prima funcțiune civilă care a fost acceptată lângă Cetate în urma unui foarte mare și merituos efort al administrației locale. Ștrandul a însemnat foarte mult pentru Arad, și acum este solicitat dar se află într-o stare de semi-părăsire. Administrația nouă nu înțelege lucrurile acestea, se întâmplă lucruri catastrofale pentru ce a însemnat ștrandul și ce a rămas din el. Dezvoltarea a fost făcută din aproape în aproape dar ne și impresionează prin proiectele în care s-a avut în vedere perspectiva până la un moment dat.

Problema cu Ștrandul este că se derulează niște studii de mulți ani de zile și i-au alertat pe cei care erau cu case de vacanță acolo și care la fel ca cei din Piața Catedralei încep să părăsească zona, să nu mai investească în ea. Până prin anii 2000 era un mare interes legat de Ștrand. Pe de altă parte a devenit mult mai atractivă zona Ghioroc, unde există mult mai multe facilități și spațiul este mult mai generos. Și aici este problema administrației să aibă grijă ce proiecte lansează, pentru că ele îi fac pe locuitori să fie mai prudenți, să fie mai precauți ori chiar să plece. Iar ceea ce propunem noi sunt lucruri ieftine, firești, nu costă să nu acționezi, se cheltuie sume mari pentru niște proiecte care nu au un suport real, care sunt doar niște invenții. Este foarte importantă conservarea a ceea ce există, iar asta nu costă mare lucru.

4. CONCLUZII

➤ Percepția populației despre evoluția Aradului în ultimul deceniu este una de **stagnare** (mediana = 5), această evaluare fiind determinată în primul rând de nemulțumirea pentru serviciile și funcțiunile urbane evaluate (corelație puternic semnificativă statistic, $r=0,608$, $\text{sig}<0,001$).

➤ Direcția evaluării Municipiului Arad pentru ultimul deceniu (Q1) a fost determinată în primul rând de **calitatea serviciilor și facilităților urbane existente** (cele 21 de repere incluse la Q4), aceasta explicând 57% din răspunsurile înregistrate la acest item (conform modelului de regresie utilizat). Dintre acestea, factorii care determină opinia populației privind evoluția orașului (creștere, stagnare sau descreștere) sunt **aspectul general al orașului** (influențează în proporție de 65%), *serviciile medicale* (14%), terenurile de sport și locurile de joacă pentru copii (10%), *traficul* (8%) și *serviciile de colectare a gunoiului* (4%). Orice inițiativă pe unul dintre aceste domenii va determina o modificare corespunzătoare a percepției populației privind Municipiul Arad.

➤ Participanții la focus-grup au estimat de asemenea o stagnare a Municipiului Arad în ultimul deceniu, cu ușoare tendințe evolutive în privința întreținerii infrastructurii și a activităților economice, dar cu o descreștere accentuată a spiritului comunitar și o îndepărtare a populației de reperele identitare materiale și spirituale.

➤ La nivelul eșantionului investigat 38,5% dintre respondenți consideră că în ultimul deceniu Municipiul Arad a involuat, 30,5% consideră că a stagnat și 29,9% că s-a dezvoltat.

➤ Cei care consideră că în ultimul deceniu Aradul a **involuat** sunt egal distribuiți pe variabila gen (bărbați 20,5%, femei 18,4%), au o vârstă medie de 49,6 ani. Această opinie a fost prima opțiune pentru persoanele adulte (23,7%) și vârstnice (11,6%) din eșantion, pentru cele cu studii liceale (16%), postliceale (2,8%) și superioare (18,5%). Aceștia dețin o situație financiară de nivel mediu dar mai bună decât cei care au estimat stagnarea sau dezvoltarea orașului (fiind prima opțiune pentru cei din categoriile confortabilă = 20,9%, cu anumite neajunsuri = 14,4% și săracă = 2,5%), iar familiile lor sunt compuse din 2 sau din 3 persoane (12,8%, respectiv 14,4%). Cei nemulțumiți de evoluția Aradului în ultimul deceniu consideră că principalele probleme ale orașului sunt *locurile de parcare* (81,7% nemulțumiți și foarte nemulțumiți), *traficul* (75%), *curățenia, poluarea* (74,3%) și *aspectul general al orașului* (70%).

➤ Cei care consideră că în ultimul deceniu Aradul a **stagnat** sunt preponderent de gen feminin 17,1% (comparativ cu masculin 13,7%) și au o vârstă medie de 46 ani. Această opinie este prima opțiune pentru persoanele tinere, sub 30 de ani (5,5%), precum și pentru elevi, studenți (2,6%) și cadre didactice (3,5%), iar familiile lor sunt compuse din 4 sau mai multe persoane (9%). Cei care consideră că Aradul a stagnat în ultimul deceniu au semnalat ca principale probleme locurile de parcare (70,5% nemulțumiți și foarte nemulțumiți), traficul (58,9%) și facilitățile recreative culturale (59%).

➤ Cei care consideră că în ultimul deceniu Aradul s-a **dezvoltat** sunt preponderent de gen feminin 17,9% (masculin 12,4%) și au o vârstă medie de 49,3 ani. Această opinie este prima opțiune pentru persoanele cu până la 10 clase (1,9%) și școală profesională (1,4%), precum și pentru cei cu o situație financiară ridicată (foarte bună = 5,8%) și pentru cei care trăiesc singuri (5,8%). Cei care consideră că Aradul s-a dezvoltat în ultimul deceniu au semnalat ca principale probleme *locurile de parcare* (53,9% nemulțumiți și foarte nemulțumiți), *traficul* (41,7%) și *starea drumurilor* (37,4%), fiind însă foarte mulțumiți de rețeaua de gaze naturale (73,1%), de cea de apă (70,5%) și de serviciile financiar-bancare (63,5%).

➤ La nivelul întregului eșantion investigat, **38,8% dintre respondenți consideră că trăiesc într-o zonă foarte frumoasă, dar care nu are suficiente locuri de parcare (56,2%), este zgomotoasă (37,8%) și poluată (34,9%).**

➤ Există diferențe semnificative statistic între cele trei tipuri de opinii privind evoluția Municipiului Arad în ultimul deceniu sub aspectul *esteticii urbane* ($\chi^2=59,559$, $\text{sig}<0,001$), *al poluării fonice* ($\chi^2=38,006$, $\text{sig}<0,001$) și *al locurilor de parcare disponibile* ($\chi^2=17,995$, $\text{sig}<0,021$). Acești trei factori reprezintă **cauze directe ale mulțumirii sau nemulțumirii privind evoluția Municipiului Arad în ultimul deceniu.**

➤ Dacă ar avea toate resursele necesare (Q3), respondenții la chestionar **ar rezolva în primul rând problema locurilor de parcare** (15,4%), ar amenaja *parcuri și locuri de agrement* (11,2%), ar fluidiza *traficul* (7,3%) și s-ar ocupa de problema *curățeniei* (6,5%).

➤ Cele mai apreciate servicii și funcțiuni urbane (Q4) au fost *rețeaua de gaze naturale* (63,8% mulțumiți și foarte mulțumiți), *rețeaua de apă* (56,7%), *iluminatul public* (46,9%) și *serviciile financiar-bancare* (44,5%). La polul opus, **cele mai puțin apreciate au fost locurile de parcare** (70,5% nemulțumit și foarte nemulțumit), *traficul* (60,5%), *starea drumurilor* (52,6%) și *curățenia localității* (53,4%).

➤ Așa cum era de așteptat, **nivelul de mulțumire privind serviciile și facilitățile urbane disponibile în Municipiul Arad au un impact direct asupra satisfacției locuitorilor**

privind propria existență, și implicit, nemulțumirea față de aceste servicii afectează într-o măsură corespunzătoare bunăstarea subiectivă a localnicilor. Cu alte cuvinte, aspectele problematice semnalate, dacă nu vor fi rezolvate într-un timp rezonabil, vor produce mai degrabă o agravare a tensiunilor existențiale și mai puțin o adaptare a locuitorilor la situația respectivă.

➤ Cei care nu sunt mulțumiți de calitatea serviciilor și funcțiilor urbane din Municipiul Arad consideră că deciziile administrației publice nu sunt în folosul întregii comunități, problemele locale nu ar trebui rezolvate neapărat de oamenii locului, nu au încredere în majoritatea locuitorilor, nu se simt legați de mediul natural din zona în care locuiesc, consideră că nu toți arădenii au un nivel de trai îndestulător, consideră că nivelul consumului actual din Arad afectează mediul natural și că în oraș nu există suficiente parcuri și spații verzi.

➤ **Cei care sunt mulțumiți de calitatea serviciilor urbane evaluate la Q4 consideră că nu există un declin al vieții culturale în localitate** și că nu există corupție în administrația publică locală. La polul opus, cei care sunt nemulțumiți de calitatea serviciilor urbane din localitate semnalează și un declin al vieții culturale locale precum și un anumit nivel de corupție în administrația publică locală.

➤ Toate cele 12 nevoi incluse în itemul Q17 se află în corelații statistice puternic semnificative și pozitive cu suma evaluărilor celor 21 de servicii și funcțiuni urbane de la Q4. Astfel, **pe măsură ce gradul de mulțumire al locuitorilor pentru aceste facilități urbane crește sunt satisfăcute implicit și nevoile lor specifice**, atât cele de bază cât și cele mai elevate (sănătate, mișcare, lumină, spațiu, somn, siguranță, identitate, relaționare, spiritualitate etc.).

➤ **Gradul de fericire personală se află într-o corelație semnificativă statistic cu gradul de mulțumire pentru serviciile și funcțiile urbane existente** ($r=0,188$), acestea fiind un factor cauzal important (dar nu singurul) al fericirii/nefericirii locuitorilor, alături și de alte aspecte personale.

➤ Dintre toate datele factuale, doar venitul se află într-o corelație semnificativă cu aprecierea serviciilor și funcțiilor urbane ($r=-0,177$, dar la venit scara este inversă 1 = foarte bine, 5=foarte săracă). Astfel, **cei care au un venit mai mare tind să aprecieze mai bine calitatea serviciilor și funcțiilor urbane existente în Arad**.

➤ Analiza însumării evaluărilor celor 21 de servicii și funcțiuni urbane incluse în itemul Q4 pentru cei care vor să rămână și cei care vor să plece din localitate reflectă existența unei diferențe semnificative statistice între aceștia ($t=4,995$, $df=342$, $sig<0,001$). Se poate

considera astfel că **motivația celor care doresc să părăsească Aradul se leagă și de calitatea scăzută a anumitor servicii și funcțiuni urbane** (neputând fi însă redusă la acestea). Participanții la focus-grup au indicat o serie extinsă de motive pentru cei care pleacă din Arad, de la facilitățile de petrecere a timpului liber până la degradarea spațiilor publice și declinul vieții culturale.

➤ **Arădenii ajung cel mai ușor la farmacii și la magazine**, spre care se deplasează preponderent pe jos și fac în medie 9, respectiv 10 minute, iar cel mai greu ajung în centrul orașului, la locul de muncă și la cabinetele medicale sau la spitale, spre care se deplasează preponderent cu mașina personală sau cu taxi și fac în medie 16-17 minute.

➤ Cei care estimează că dețin o mobilitate urbană facilă sunt mulțumiți de *evoluția Municipiului Arad în ultimul deceniu* ($r=0,219$), *apreciază starea trotuarelor* ($r=0,160$), *traficul* ($r=0,183$) și *transportul în comun* ($r=0,194$), consideră că în Arad *unitățile medicale* ($r=0,131$, dar o legătură statistică mai slabă, cu $\text{sig}<0,005$) și *locurile recreative* ($r=0,304$) sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele, dar nu și școlile. Cei care estimează că dețin o mobilitate urbană mai bună, au un nivel de fericire mai ridicat ($r=0,143$), o vârstă mai mică ($r=0,249$), o educație mai ridicată ($r=0,275$), un nivel al veniturilor mai ridicat ($r=-0,356$, scala de la venituri este inversată) și au o familie cu o talie mai mică ($r=-0,179$).

➤ **Relațiile de vecinătate și spiritul comunitar în Municipiul Arad sunt la un nivel mediu**, specific marilor orașe (valori mediane apropiate de cele medii). Complementar, respondenții la chestionar sunt prea puțin interesați să se mute în altă parte a localității (68% în mică și foarte mică măsură).

➤ **Percepția spiritului comunitar și calitatea relațiilor de vecinătate sunt puternic marcate de experiențele subiective**, trăite în mod personal de către fiecare subiect în parte. Relația dintre viața personală și cea socială este una de supraordonare, gradul de mulțumire față de propria comunitate fiind condiționat de satisfacția cu propria existență. Astfel, pentru a ajunge la un spirit comunitar consolidat și rezilient, bazat pe relații de bună vecinătate și încredere în ceilalți membri ai comunității ar trebui ca în primă fază locuitorii să fie mulțumiți de propria lor existență, sub toate aspectele materiale, psihologice și simbolice. Aceste aspecte au fost confirmate și de participanții la focus-grup care au insistat pe pierderea ancorelor spiritului comunitar și a îndepărtării arădenilor de specificul orașului.

➤ Deși pandemia Covid-19 a îngădit semnificativ activitățile desfășurate în spații publice, participanții la acest studiu au punctat câteva evenimente memorabile desfășurate în Municipiul Arad în ultimii 2 ani: AOA (Arad Open Air Festival) 8,9%, târgurile de sărbători 4,9%

și Zilele Aradului pe cartiere 4,9%. De remarcat este și faptul că 10,4% dintre respondenți au afirmat că în ultimii doi ani *nu au fost evenimente importante*. Participanții la focus-grup au insistat pe precaritatea vieții culturale datorită subfinanțării acesteia, a degradării patrimoniului cultural și a dispariției actorilor culturali care organizau astfel de evenimente.

➤ Cu o valoare a mediane de 8 se remarcă un **grad ridicat de mulțumire a arădenilor pentru propriile condiții de locuire**, extinderea orașului spre suburbii contribuind în mod direct la scăderea densității locative și implicit la creșterea confortului locuinței. Măsurile de izolare la domiciliu din perioada pandemiei au contribuit și ele la intervenții pentru îmbunătățirea acestui confort domestic prin renovări, reamenajări și dotări specifice. Mulțumirea pentru propria locuință se află într-o corelație semnificativă statistic ($\text{sig} < 0,001$) cu gradul de fericire ($r = 0,519$) și cu venitul ($r = -0,359$). De asemenea, au fost înregistrate asocieri pozitive semnificative statistic cu toate nevoile incluse la Q17, cele mai intense fiind pentru nevoia de spațiu (Q17.4, $r = 0,425$), nevoia de relații de familie (Q17.10, $r = 0,381$) și nevoie de lumină naturală (Q17.3, $r = 0,378$).

➤ Cele mai apreciate aspecte ale locuirii la bloc au fost *întreținerea spațiilor comune* (24% mulțumiți și foarte mulțumiți) și *siguranța și vecinătatea* (20,8%) iar cele mai puțin apreciate *izolația termică externă* (27,4% nemulțumiți și foarte nemulțumiți) și *costurile de întreținere* (16,7%). Toți acești itemi se află într-o corelație puternic semnificativă cu gradul de mulțumire pentru propria locuință (Q8), valorile cele mai ridicate fiind înregistrate pentru *facilitățile din apropiere* ($r = 0,476$) și pentru *siguranță și vecinătate* ($r = 0,475$).

➤ Primele aspecte de îmbunătățit în Municipiul Arad vizează *drumurile* (valoare cumulată 33,5%), *locurile de parcare* (31,6%) și *curățenia localității* (21,8%). Alte aspecte precizate de către respondenți au mai fost *reabilitarea cetății* și *transparența la licitațiile publice*.

➤ Cu o valoare a mediane egală cu 4 și cu **68,7% dintre respondenți interesați în mare și foarte mare măsură de redeschiderea Cetății**, este evident că un astfel de demers se va bucura de un impact pozitiv semnificat asupra comunității. Menționăm faptul că interesul pentru redeschiderea Cetății a fost manifestat în principal de către tineri ($r = -0,148$), cu studii superioare ($r = 0,184$) și cu venituri ridicate ($r = -0,331$).

➤ **Arădenii sunt în general mulțumiți de propria lor viață** (66,7% în mare și foarte mare măsură) și de timpul liber disponibil (45,3% în mare și foarte mare măsură), oarecum mulțumiți de propria comunitate (49,5%) și mai puțin mulțumiți de mediul natural în care

trăiesc și de siguranța din propria comunitate (21,4%, respectiv 21,6% în mică și foarte mică măsură).

➤ În general, se consideră că **dezvoltarea economică ar trebui interzisă în anumite zone pentru conservarea diversității naturale** (54,5% de acord în mare și foarte mare măsură) și **oamenii locului știu cel mai bine cum trebuie rezolvate problemele locale** (45,4% de acord în mare și foarte mare măsură). Primul enunț vizează evident o dezvoltare urbană sustenabilă cu evitarea distrugerii resurselor naturale de care dispune orașul. Al doilea enunț reflectă însă o ușoară contradicție cu spiritul multicultural și multiethnic specific Aradului, fiind probabil generat de o încredere mai mare în reprezentanții comunității pentru înțelegerea și gestionarea optimă a propriilor probleme.

➤ La polul opus, **enunțurile cele mai respinse de către respondenți au fost în localitatea noastră există suficiente parcuri și spații verzi** (56,5% dezacord în mare și foarte mare măsură) și **în localitatea noastră toți oamenii au un nivel de trai îndestulător** (58,6% dezacord în mare și foarte mare măsură). În ceea ce privește nivelul de trai al arădenilor, există evident o stratificare socială însemnată, pe clase de venit, situație confirmată și întreținută și de volumul mare de locuri de muncă plătite la nivelul minim pe economie.

➤ La nivelul eșantionului investigat, **cele mai mari riscuri pentru Municipiul Arad sunt reprezentate de către corupția din administrația publică locală** (77,6% în mare și foarte mare măsură), **o criză a economiei locale** (75,7% în mare și foarte mare măsură) și **schimbările climatice globale** (74% în mare și foarte mare măsură). Aceste elemente constituie factori cu impact semnificativ asupra calității vieții unei comunități, care pot afecta pe termen mediu și lung nivelul de trai al locuitorilor. O atenție ridicată a fost acordată și capacității orașului de a asigura serviciile de bază (curent, apă, gaz etc.), considerată un risc ridicat și foarte ridicat pentru comunitate de către 63,2% dintre respondenți.

➤ Remarcăm faptul că declinul vieții culturale în localitate sau mișcările politice violente la nivel global reprezintă factorii considerați a avea impactul cel mai redus asupra bunăstării comunității. Cu toate acestea, participanții la focus-grup au semnalat tocmai **impactul dezastruos asupra spiritului comunitar pe care l-a avut declinul vieții culturale în ultimul deceniu**.

➤ Arădenii consideră că în oraș există suficiente lăcașuri de cult (87,7% de acord în mare și foarte mare măsură) și că firmele internaționale pot contribui la întărirea economiei locale (72,7% de acord în mare și foarte mare măsură). La polul opus, există o serie de

îngrijorări privind impactul dezvoltării economice a orașului asupra mediului natural (31,3%) și nu consideră că locurile recreative sunt egal împărțite în cadrul orașului (35,7%).

➤ Se constată și **un grad relativ ridicat de satisfacere a nevoilor de bază, psihologice, sociale și spirituale** analizate în cadrul acestui item pentru comunitatea arădeană, toate obținând valori ponderate peste media intervalului (3= într-o măsură potrivită). În contextul restricțiilor sanitare impuse de pandemia Covid-19, nevoile cele mai puțin satisfăcute la nivelul eșantionului investigat sunt cele de *siguranță fizică* (47,4% în mare și foarte mare măsură) și cea de mișcare, activitate fizică, plimbare (49,3%). La polul opus, nevoile cele mai bine împlinite sunt *nevoia de credință în Dumnezeu* (65,1%) și *nevoia de relații cu familia* (65,4%).

➤ Cu o valoare a mediei de 8, putem constata **un nivel relativ ridicat de bunăstare subiectivă** (de fericire) în rândul locuitorilor din Municipiul Arad, în special în rândul tinerilor, a persoanelor de gen feminin, a persoanelor cu studii superioare și a celor cu un venit mai mare.

➤ Participanții la cel de-al doilea focus grup au punctat o serie extinsă de proiecte structurale majore pe care le-ar implementa dacă ar dispune de toate resursele necesare, proiecte cu impact semnificativ asupra îmbunătățirii calității vieții în Municipiul Arad. În primul rând a fost evidențiată necesitatea revitalizării spațiilor comerciale din zona centrală prin echilibrarea concurenței dintre micile afaceri și supermarketuri. Neutilizarea acestor spații a determinat și o scădere a densității vieții sociale în zona centrală, iar pentru revigorarea lor ar trebui oferite facilități de închiriere și încercarea reducerii taxelor de parcare.

➤ Un aspect cu totul aparte formulat de participanții de la cel de-al doilea focus-grup a vizat ideea reflectării tradițiilor în patrimoniul arhitectural și faptul că degradarea accentuată a acestuia precum și intervenții care modifică profilul inițial al străzilor și cartierelor determină inevitabil și o renunțare la tradițiile specifice. Această asociere între tradiții și patrimoniu oferă o modalitate obiectivă de evaluare a interesului pentru conservarea profilului identitar urban, iar în prezent se poate vorbi fără rezerve de un declin accentuat al acestuia.

➤ În privința îmbunătățirilor dezirabile, participanții de la cel de-al doilea focus-grup au semnalat o serie de aspecte punctuale deosebit de consistente pentru orice planificare viitoare de dezvoltare a Municipiului Arad: (i) realizarea unei evaluări inițiale a lucrurilor pozitive existente pentru conservarea lor și a celor negative, disfuncționale pentru corectarea lor, pentru evitarea planurilor de intervenții utopice și nejustificate care implică

cheltuieli exagerate pentru documentările aferente. În mod special a fost formulată necesitatea păstrării axei centrale a oraşului. (ii) valorizarea corespunzătoare a Mureşului; (iii) recuperarea oraşului interzis reprezentat de Cetate şi reintegrarea acesteia în spaţiul civil cu funcţiuni specifice şi conectivităţi pietonale suplimentare; (iv) revitalizarea Ştrandului şi redobândirea interesului populaţiei pentru acesta

Analiza integrativă a tuturor datelor înregistrate prin adaptarea metodei cercurilor sustenabilităţii se prezintă astfel (valorile sunt alocate pe baza datelor statistice, a răspunsurilor la chestionare şi a celor calitative obţinute prin interviuri şi sunt raportate la potenţialul comunităţii):

Tabelul 26. Cercurile sustenabilităţii – valorile indicatorilor

Infrastructura	Economic-administrativ	Socio-Cultural	Locuire, confort, stil de viaţă
Drumuri, trotuare - 3	Investitori, locuri de muncă – 4	Percepţia localităţii – 4	Aprecierea propriei locuinţe - 8
Trafic, parcuri - 2	Diversitate economică – 5	Spirit comunitar, bună vecinătate – 6	Suprafaţa locativă, dotări, confort – 8
Reţelele de apă, canalizare, termoficare şi gaz -9	Dezvoltarea localităţii – 6	Tradiţii – 4	Liniştea vieţii cotidiene (stres zilnic diminuat) - 4
Transport în comun - 7	Starea patrimoniului arhitectural - 3	Viaţă culturală şi evenimente în localitate – 3	Facilităţi pentru petrecerea timpului liber - 3
Acces egal al locuitorilor la şcoli, unităţi medicale şi locuri recreative - 7	Nivel de şcolaritate - 7	Toleranţă pentru alteritate etnică şi religioasă - 8	Acces la parcuri, spaţii verzi, mediu natural – 5
Curăţenie, colectare deşeurilor – 3	Exploatarea potenţialului turistic – 3	Declin demografic – 4	Împlinirea nevoilor personale – 7
Interconectivitate urbană- 8	Siguranţă, ordine publică - 4	Îmbătrânirea populaţiei - 5	Mulţumirea faţă de propria viaţă - 8

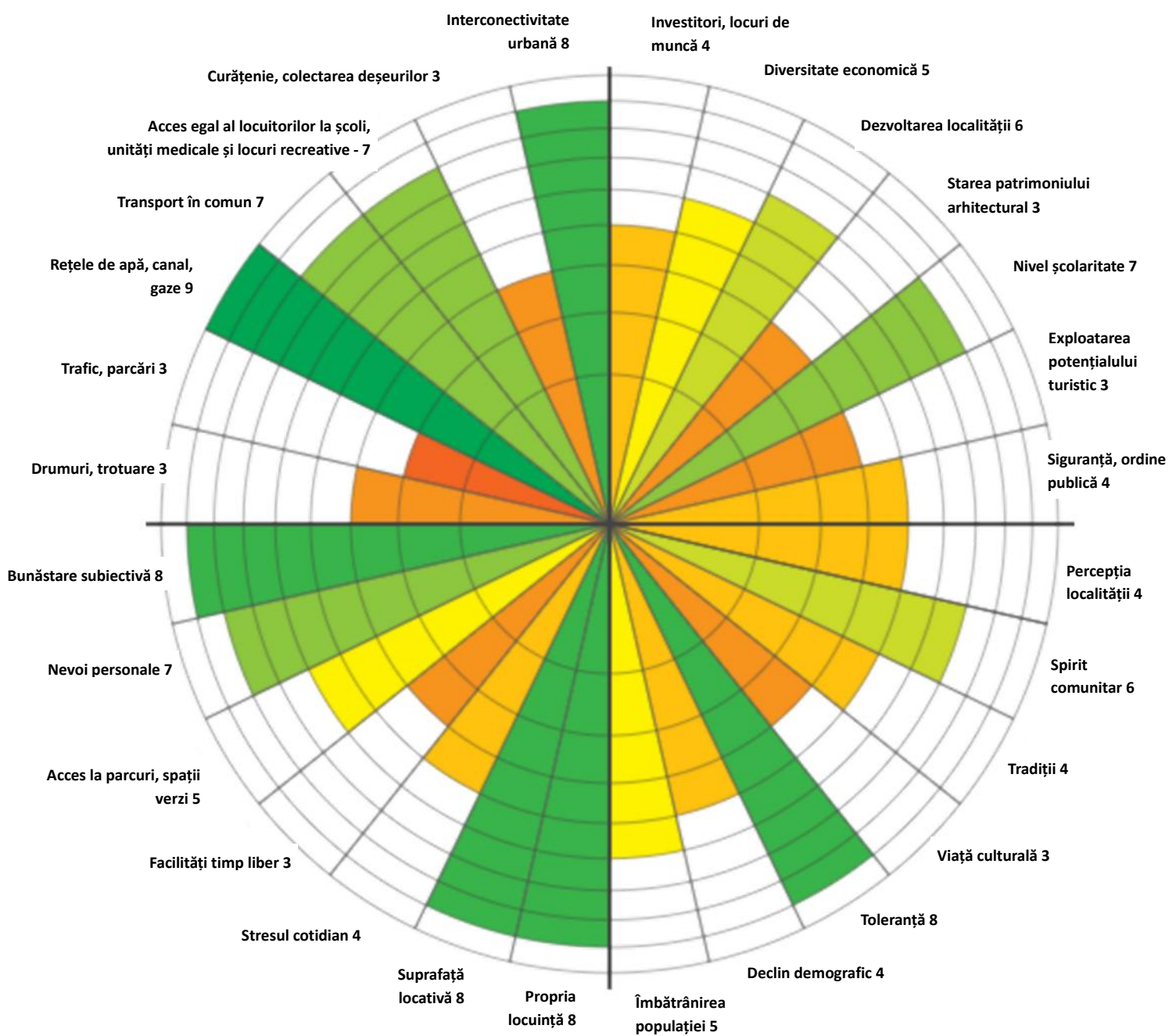

Figura 28. Diagrama Cercurilor sustenabilității

Bibliografie

Circle of Sustainability – versiune electronică disponibilă la www.circlesofsustainability.org, accesat iunie 2019

Enciclopedia României – versiune electronică disponibilă la <http://enciclopediaromaniei.ro/>, accesată iunie 2019

Medeleanu Horia et al., *Județul Arad, Monografie în imagini*, Editura Mirador, Arad, 2019

Primăria Municipiul Arad– site web disponibil la <https://www.primariaard.ro>, accesat august 2021

Recensământul populației și al locuințelor 2011 – disponibil online la www.recensamantromania.ro, accesat iunie 2019

Tempo Online – Institutul Național de Statistică, disponibil la www.insse.ro, accesat decembrie 2020

Varga E. *Statistică la recensăminte după limba maternă, respectiv naționalitate* ediție electronică disponibilă la <http://varga.adatbank.transindex.ro/?pg=3&action=etnik&id=2790>, accesat septembrie 2021

*** *Aradul de odinioară*, Editura Mirador, Arad, 2019

*** *Arad – Palatul Cultural. Album monografic*, Editura Mirador, Arad, 2019

ANEXA 1 - Chestionar sociologic anonim

Bună ziua, pentru fundamentarea Planului Urbanistic General al Municipiului Arad realizăm o cercetare sociologică privind dezvoltarea și evoluția localității. Pentru aceasta vă rugăm să răspundeți la întrebările următorului chestionar, precizând faptul că vă asigurăm anonimatul, confidențialitatea și dreptul de a întrerupe oricând aplicarea sa. Completarea acestui chestionar reprezintă acordul dvs. pentru înregistrarea anonimizată a răspunsurilor oferite și pentru utilizarea lor într-o manieră integrată, în ansamblul bazei de date.

Vă mulțumim!

Q1. Cum apreciați evoluția localității dvs. în ultimii 10 ani?

un singur răspuns!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a scăzut foarte mult									a crescut foarte mult

Q2. În ce măsură considerați că zona în care locuiți...

se marchează câte un răspuns pe fiecare rând!

	1. foarte mică măsură	2. mică măsură	3. măsură potrivită	4. mare măsură	5. foarte mare măsură
1. este foarte frumoasă	1	2	3	4	5
2. este foarte zgomotoasă	1	2	3	4	5
3. este foarte poluată	1	2	3	4	5
4. are probleme de siguranță publică	1	2	3	4	5
5. are suficiente locuri de parcare	1	2	3	4	5

Q3. Dacă ați dispune de toate resursele necesare, care ar fi prima problemă pe care ați rezolva-o în Arad?

R: _____

Q4. Vă rugăm să evaluați următoarele aspecte din localitatea dvs.:

	1. foarte nemulțumit	2. nemulțumit	3. oarecum mulțumit	4. mulțumit	5. foarte mulțumit
1. aspectul general al orașului	1	2	3	4	5
2. starea drumurilor	1	2	3	4	5
3. starea trotuarelor	1	2	3	4	5
4. locurile de parcare	1	2	3	4	5
5. traficul	1	2	3	4	5
6. iluminatul public	1	2	3	4	5
7. rețeaua de apă	1	2	3	4	5
8. rețeaua de canalizare	1	2	3	4	5
9. rețeaua de gaze naturale	1	2	3	4	5
10. transportul în comun	1	2	3	4	5
11. serviciile de colectare a gunoiului	1	2	3	4	5
12. curățenia localității, poluarea	1	2	3	4	5
13. ordinea și liniștea publică	1	2	3	4	5
14. serviciile medicale	1	2	3	4	5
15. întreținerea școlilor și grădinițelor	1	2	3	4	5
16., parcuri, spații verzi,	1	2	3	4	5
17. terenuri de sport, locurile de joacă pentru copii	1	2	3	4	5
18. facilități recreative culturale	1	2	3	4	5
19. piețe și centre comerciale	1	2	3	4	5
20. servicii financiar-bancare	1	2	3	4	5
21. investitori, locuri de munca	1	2	3	4	5

Q5. De la locuința dvs., cât de ușor puteți ajunge la următoarele destinații?

se notează 3 răspunsuri pe fiecare rând!

	foarte greu	greu	potrivit	u	foarte u	Cum vă deplasați de obicei? (o singură variantă)				Cu aproximație, câte minute faceți?
						pe jos	cu bicicleta	transport în comun	mașină personală sau taxi	
1. locul de muncă	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
2. școală, grădiniță (dacă aveți copii)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
3. magazin alimentar, piață	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
4. centru comercial	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
5. farmacie	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
6. cabinet medical, spital	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
7. parc, loc de joacă, teren/sală de sport	1	2	3	4	5	1	2	3	4	
8. centrul orașului	1	2	3	4	5	1	2	3	4	

Q6. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:

se marchează câte un răspuns pe fiecare rând!

	1. foarte mică măsură	2. mică măsură	3. măsură potrivită	4. mare măsură	5. foarte mare măsură
1. Îmi cunosc foarte bine vecinii	1	2	3	4	5
2. Arădenii se înțeleg foarte bine între ei	1	2	3	4	5
3. Mă pot baza oricând pe sprijinul vecinilor	1	2	3	4	5
4. Aș vrea să mă mut în suburbii	1	2	3	4	5

Q7. Din punctul dvs. de vedere care a fost cel mai important eveniment în localitate în ultimii 2 ani?

R:

Q8. În general, cât de mulțumit sunteți în prezent de locuința (casa, apartamentul) dvs. (nr. de camere, starea construcției, dotări, spațiu etc.)?

Deloc mulțumit									Foarte mulțumit
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q9. Dacă locuiți la bloc, cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte:

se marchează câte un răspuns pe fiecare rând!

	1. foarte mică măsură	2. mică măsură	3. măsură potrivită	4. mare măsură	5. foarte mare măsură
1. Izolația termică externă (anveloparea)	1	2	3	4	5
2. Siguranță și vecinătate	1	2	3	4	5
3. Întreținerea spațiilor comune (casa scării)	1	2	3	4	5
4. Costurile de întreținere	1	2	3	4	5
5. Facilitățile din apropiere (parcare, loc de joacă etc.)					

Q10. Care sunt primele 3 lucruri care ar trebui îmbunătățite în Arad?

☞ trei răspunsuri în ordinea importanței, din tabelul de mai jos

I _____ II _____ III _____

1. drumuri	7. rețeaua de canalizare	13. școli, grădinițe	19. noi cartiere de locuințe
2. trotuare	8. alimentarea cu gaz	14. servicii medicale	20. izolarea blocurilor
3. locuri de parcare	9. transportul public	15. activități culturale	21. investitori, locuri de muncă
4. trafic	10. curățenia localității	16. centre comerciale	22. reabilitare clădiri istorice
5. iluminat stradal	11. parcuri, locuri de agrement	17. siguranța publică	23. relațiile dintre oameni
6. rețeaua de apă	12. facilități pentru sport	18. reducerea poluării	24. Altceva: _____

Q11. În ce măsură ați dori deschiderea accesului public la Cetatea Aradului?

☞ un singur răspuns!

1. în foarte mică măsură 3. într-o măsură potrivită 5. în foarte mare măsură
2. în mică măsură 4. în mare măsură

Q12. Dacă Cetatea Aradului ar intra în circuitul civil, ce tip de activități, evenimente și funcțiuni v-ar place să fie organizate acolo?

☞ trei răspunsuri în ordinea importanței!

I _____ II _____ III _____

1. concerte, spectacole	3. muzee, spații educaționale	5. loc de promenadă	7. loc de joacă
2. restaurante, terase	4. spații de cazare	6. magazine	8. Altceva: _____

Q13. Gândindu-vă la viața dvs., vă rugăm să evaluați următoarele afirmații:

	1. foarte nemulțumit	2. nemulțumit	3. oarecum mulțumit	4. mulțumit	5. foarte mulțumit
1. Cât de mulțumit sunteți de comunitatea dvs.?	1	2	3	4	5
2. Cât de mulțumit sunteți de mediul natural în care trăiți?	1	2	3	4	5
3. Cât de mulțumit sunteți de timpul dvs. liber?	1	2	3	4	5
4. În ce măsură vă simțiți în siguranță în localitatea dvs.?	1	2	3	4	5
5. Cât de mulțumit sunteți de viața dvs. în general?	1	2	3	4	5

Q14. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:

☞ se marchează câte un răspuns pe fiecare rând!

	1. Cu totul dezacord	2. Dezacord	3. Parțial de acord	4. De acord	5. Cu totul de acord
1. Deciziile administrației publice locale sunt în folosul întregii comunități.	1	2	3	4	5
2. Oamenii locului știu cel mai bine cum trebuie rezolvate problemele locale.	1	2	3	4	5
3. Se poate avea încredere în majoritatea oamenilor din Arad.	1	2	3	4	5
4. Mă simt legat de mediul natural înconjurător din zona în care trăiesc.	1	2	3	4	5
5. În localitatea noastră, toți oamenii au un nivel de trai îndestulător.	1	2	3	4	5

6. Nivelul actual al consumului în localitatea noastră nu afectează mediul natural.	1	2	3	4	5
7. Dezvoltarea economică ar trebui interzisă în anumite zone pentru conservarea diversității naturale.	1	2	3	4	5
8. În localitatea noastră există suficiente parcuri și spații verzi.	1	2	3	4	5

Q15. În ce măsură considerați că următoarele probleme ar putea avea în viitor un impact negativ asupra vieții oamenilor din localitatea dvs.?

	1. în foarte mică măsură	2. în mică măsură	3. într-o măsură potrivită	4. în mare măsură	5. în foarte mare măsură
1. Schimbările economice globale	1	2	3	4	5
2. Schimbările climatice globale	1	2	3	4	5
3. Mișcările politice violente și protestele de la nivel global	1	2	3	4	5
4. Globalizarea și consumerismul	1	2	3	4	5
5. O criză a economiei locale	1	2	3	4	5
6. Incapacitatea orașului de a asigura serviciile și resursele de bază (curent, apă etc)	1	2	3	4	5
7. Declinul vieții culturale în localitate	1	2	3	4	5
8. Corupția din administrația publică locală	1	2	3	4	5

Q16. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații:

	1. Cu totul dezacord	2. Dezacord	3. Parțial de acord	4. De acord	5. Cu totul de acord
1. Școlile sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele.	1	2	3	4	5
2. Unitățile medicale sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele.	1	2	3	4	5
3. Locurile recreative sunt egal împărțite în cadrul localității și toți locuitorii au acces la ele.	1	2	3	4	5
4. Dezvoltarea economică a localității nu degradează mediul natural	1	2	3	4	5
5. Locuitorii din Arad tolerează sărbătorile religioase indiferent de cultul și etnia lor	1	2	3	4	5
6. Cei din afara Aradului se pot stabili în oraș fără nicio problemă	1	2	3	4	5
7. Corporațiile internaționale pot contribui la întărirea economiei locale	1	2	3	4	5
8. Există suficiente locașuri de cult (biserici, case de rugăciuni, etc.)	1	2	3	4	5

Q17. Gândindu-vă la viața dvs. în ultimul an, în ce măsură considerați că vă sunt satisfăcute următoarele nevoi:

	1. în foarte mică măsură	2. în mică măsură	3. într-o măsură potrivită	4. în mare măsură	5. în foarte mare măsură
1. Nevoia de sănătate și de igienă a trupului	1	2	3	4	5
2. Nevoia de mișcare (activitate fizică, plimbare)	1	2	3	4	5
3. Nevoia de lumină naturală (în locuință sau la serviciu)	1	2	3	4	5
4. Nevoia de spațiu (acasă sau la serviciu)	1	2	3	4	5
5. Nevoia de somn	1	2	3	4	5
6. Nevoia de siguranță fizică	1	2	3	4	5
7. Nevoia de identitate (păstrarea tradițiilor)	1	2	3	4	5
8. Nevoia de libertate (de exprimare, de circulație etc.)	1	2	3	4	5
9. Nevoia de interacțiune cu semenii	1	2	3	4	5
10. Nevoia de relații de familie (părinți, partener/ă, copii)	1	2	3	4	5
11. Nevoia de armonie sufletească	1	2	3	4	5
12. Nevoia de credință în Dumnezeu (de rugăciune)	1	2	3	4	5

Q18. Dintr-o perspectivă generală, dvs. cât de fericit sunteți în prezent?

Deloc									În totalitate
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q19. Pentru prelucrarea statistică vă rugăm să precizați:

1. gen M F 2. vârstă: _____ ani
3. nivel de pregătire: _____ 4. ocupație: _____
5. etnie: _____ 6. religie: _____
7. În prezent, cum ați descrie situația financiară a familiei dvs?
7.1. foarte bună 7.2. confortabilă 7.3. cu anumite neajunsuri 7.4. săracă 7.5. foarte săracă
8. Câte persoane locuiesc împreună în gospodăria dvs.? R: _____
9. În ce cartier locuiți? R: _____
10. Născut în localitate? 1. NU 2. DA
11. Dacă ați avea posibilitatea, ați părăsi localitatea? NU DA
12. Dacă DA vă rugăm detaliați: unde și de ce?

Pentru verificarea operatorului vă rugăm să indicați un @ sau un nr. de telefon:

Cod Operator: _____

Anexa 2- - INTERVIURI CALITATIVE

RĂSPUNSURI FOCUS GRUP STAKEHOLDERI

Focus grup organizat în 8 septembrie 2021 cu 19 participanți reprezentanți ai administrației publice locale, ai mediului academic, ONG-uri și mediul de afaceri, la un eveniment organizat de Sufrageria Arădeană. Ghidul de interviu a inclus următoarele repere:

- 11. Cum apreciați evoluția localității dvs. în ultimii 5 ani? De ce?*
- 12. Dacă ați avea toate resursele necesare, care ar fi primul lucru pe care l-ați rezolva? Vă rugăm detaliați.*
- 13. Cum apreciați comunitatea dvs.? Cât de bine se înțeleg locuitorii între ei?*
- 14. În ce măsură considerați că în prezent mai sunt respectate tradițiile în localitatea dvs.?*
- 15. Din punctul dvs. de vedere care a fost cel mai important eveniment în localitate în ultimul an?*
- 16. În general, cât de frecvent merg locuitorii din Deva la biserică (lăcaș de cult)? Înainte mergeau mai des?*
- 17. Care sunt primele 3 lucruri care ar trebui îmbunătățite în localitatea dvs.?*

Datorită formatului evenimentului de tip workshop, itemii de mai sus au fost urmăriți în cadrul dezbaterii prin intervențiile participanților care au avut ocazia să își expună pe larg punctul de vedere pornind de la două aspecte problematice: (i) evaluarea Aradului pentru ultimul deceniu și (ii) aspectele identitare definitorii pentru spiritul comunității.

Q1. Dintr-o perspectivă generală cum apreciați evoluția localității dvs. în ultimii 10 ani?

În 2010-2011 Aradul era într-un progres extraordinar, eu eram în București și toată lumea dădea ca exemplu ce lucruri deosebite se întâmplă în Arad. Dar în ultimii 10 ani a fost clar o stagnare sau chiar un regres. Mai ales dacă îl comparăm cu Timișoara sau cu Oradea putem vorbi despre o involuție. Dar dacă este se ne raportăm la 2011 când eram exemplu pentru restul țării, cât de multe se pot întâmpla, ce primar avem, era toată lumea încântată de primarul de atunci pentru că făcuse ceva, din punctul meu de vedere față de 2011, deci în ultimul deceniu nu s-a întâmplat nimic. Ce s-a făcut până atunci, s-a făcut, de acolo mai departe nimic. La nivelul anului 2011, din afară se vedea că începuse autostrada, se vedea că

avem podul de peste Mureș, se vedea că aveam lacul făcut și era super frumos, erau făcute drumurile, deci s-au făcut o grămadă de lucruri până în 2011. De asta spun, până în 2011 erau niște lucruri care s-au întâmplat și eram în top. Dar de atunci, nu, iar cultural ce să mai vorbim.

Și eu cred la fel, că până la un anumit punct mersese bine și după aceea au început să fie niște schimbări care coroborate cu faptul că Timișoara merge mult mai bine, că Oradea merge mult mai bine, pentru că trebuie să ne raportăm și la celelalte orașe și ne dăm seama că ecartul primar este clar o involuție pentru noi. Pentru mine un moment important a fost închiderea ștrandului.

Și mie mi se pare tot așa, poate nu chiar involuție, dar stagnare completă, o amorțeală completă în oraș, probabil că pe partea industrială, nu știu dacă ați urmărit dar statisticile sunt destul de ok, economic mergem bine.

Din punctul meu de vedere, eu zic că Aradul este într-o etapă de stagnare, nu pot să zic că este într-o involuție, pentru că lucrurile care au evoluat în mod normal sau care s-au mai făcut pentru că așa a fost decursul lor normal, doar că nu s-au făcut toate care se puteau face pentru a putea vorbi de o evoluție, adică nu s-au mișcat lucrurile sau nu s-a străduit lumea ca să le pună în mișcare. Dar dacă privim în comparație cu celelalte orașe putem observa că ei chiar au o evoluție în comparație cu Aradul prin lucrurile pe care le-au realizat. Eu zic că s-au făcut și aici lucruri bune, dar alea sunt normale și firești oriunde se întâmplă și decurg de la sine. Eu zic că este mai mult o stagnare și asta mai mult ca o neimplicare sau o delăsare.

Din punctul meu de vedere este o involuție, pentru că este suficient să ne uităm la Bulevardul Revoluției în ce hal este și nu putem spune că trăim într-un oraș prosper.

Eu cred că este totuși o evoluție, dar mult prea lentă față de cum s-ar putea sau ar trebui să fie. Dacă ne referim și la toate zonele rurale și comunele care sunt în jurul municipiului și care fac parte din zona metropolitană, totuși despre ele putem spune că există o foarte lentă dezvoltare.

Eu consider o stagnare, am lucrat foarte mult timp în Timișoara și am putut să văd cum a crescut Timișoara și Aradul a rămas undeva în urma. Într-adevăr, Aradul s-a dezvoltat până în

2011, atunci s-a dezvoltat și „comuna” Vlaicu cum îi spun eu, s-a făcut canalizare și restul funcțiilor urbane, dar în prezent, din punctul meu de vedere este o stagnare. Dacă ne uităm la Timișoara și Oradea, ele sunt departe de Arad.

Din punctul meu de vedere, dacă nu ne uităm la Timișoara sau la Oradea, sigur că a fost o evoluție de la străzile de pământ, la străzile asfaltate și cu canalizare. Acuma, există un lucru și mai rău decât fără canalizare, să ai canalizare prost făcută. Politicienii sunt foarte pasionați de cuvântul investiție fără să știe ce înseamnă. În primul rând, o investiție trebuie să facă profit, nu este cazul unei municipalități, dar lor le place să se laude peste tot cu investițiile lor. Sigur că avem o evoluție, dar la ce costuri? Cu banii aceia, cheltuiți în asfaltări și reasfaltări... Au zis că au făcut podul... În 2006 au făcut podul Decebal și acum au zis că nu a fost reabilitat 40 de ani, au mințit ca să poată accesa fonduri europene. Acum a fost mai amplu, au umblat și la structura de rezistență, atunci au făcut numai infrastructura de asfalt a podului. Deci avem o evoluție, dar neșansa lor este că avem termeni de comparație, nu poți să compari Aradul cu Timișoara. Timișoara este ca și Clujul, se îmburdă banii pe ei, acolo este suficient să nu furi prea mult. Aici la Arad și la Oradea trebuie să muncești. Deci în concluzie, evoluție este, dar la un nivel mult mai redus.

Din punctul meu de vedere este o involuție abruptă, chiar dacă ar putea fi o stagnare, eu o consider tot o involuție. Poate avem niște indicatori economici buni dar este vorba de investitori privați mari și ei nu prea au de-a face cu dezvoltarea locală.

Și eu consider tot așa, o foarte mare stagnare. Eu sunt o îndrăgostită de Arad din 1972 și atunci era un alt stil de viață. După ce m-am întors din Elveția, după 20 de ani în vizită, nu am văzut ce nu s-a făcut și ce a fost distrus pentru că am venit la Arad. Și încetul cu încetul, începând din 2003, 2004 am văzut că au pornit peste tot construcții, terenuri care ieșeau din agricol și se includeau în perimetrul urban, s-au făcut atâtea supermarketuri unde nu se duce nimeni pentru că sunt la o distanță enormă de Arad. Aradul nu mai are populație tânără, pentru că a migrat peste tot, nu mai are mână de lucru, cei care au rămas, nu mai găsești o singură persoană care să îți vorbească pozitiv despre Arad. Eu stau 8 luni pe an în România și am un mic grup de intelectuali care mai cred în Arad. Am adus prieteni de-ai mei din Elveția cu care am trăit acolo 43 de ani, i-am adus în vizită la mai multe etape. La fiecare etapă vedeau o degradare, toate restaurantele, toate terasele, muște, țânțari, servicii proaste. Adică vrem să

facem, dar nu facem bine. Calitatea serviciilor este foarte slabă. Sunt doar câteva restaurante în Arad care au înțeles că trebuie să servească lumea cum trebuie, dar majoritatea sunt birturi ordinare. Toate persoanele care au venit la mine au observat treburile astea, că serviciile sunt sub orice critică.

Pe mine mă deranjează mai mult dimensiunea culturală, care mie mi se pare că este într-o involuție. Cu mici încercări particulare, cum ar fi Lia Faur care a făcut Festivalul Ștefan Augustin Doinaș, absolut remarcabil, dar din partea administrației extraordinar de slabă susținerea. Să fii tu angajat al Filarmonicii și să stai cu cuțitul la gât că poate te dă afară... Decimarea aceasta a oamenilor de cultură și a culturii în general care se întâmplă în ultima perioadă este foarte dramatică ca să nu zic tragică. Nu era nici așa grozavă cultura locală, dar acum să venim să o decimăm și pe asta puțină pe care o mai avem... Și aici, să îmi fie cu iertare, dar cred că este problema și a nivelului cultural de la vârful conducerii orașului.

Este evident că este foarte mult loc de mai bine, și asta nu mai trebuie să mire. În plus, s-a pierdut specificul local și identitatea locală. Tot ce ne caracteriza înainte nu mai există în zilele noastre, ceea ce mi se pare foarte rău și grav în aceeași măsură.

Eu mă gândesc, așa per ansamblu, astăzi feelingul meu este de involuție spre vandalizare a acestui oraș. Privind spre zona economică în mod clar există o evoluție a investitorilor străini, dar investitorii care au venit în Arad nu s-a investit pe forță de muncă calificată. Majoritatea sunt pe forță de muncă necalificată și astăzi dacă te uiți pe AJOFM sunt 1800 de locuri de muncă disponibile și se caută preponderent muncitori necalificați în diferite domenii. Dacă te uiți pe zona economică există o evoluție pe zona de dezvoltare a companiilor. Dar pe nivelul de trai mi se pare că cel puțin în ultimii 2 ani există o stagnare spre involuție foarte mare. Senzația mea în momentul de față poate fi și din cauză de Covid, crize de tot felul, este un fel de stagnare premergătoare crizei economice care v-a urma.

Și apropo de asta, dacă s-ar investi în forță de muncă cu studii superioare ar crește și nivelul cultural, pentru că se leagă.

În momentul când ai un angajat care câștigă mai mulți bani atunci el și consumă mai mult și dă mai mulți bani în sistem. Am vorbit cu cineva din Italia și spunea că ei iau decizia în toamna

asta să scadă prețurile la energie și la curent și la gaz pentru că au văzut că în pandemie oamenii au băgat mai puțini bani în economie. Și atunci le scădem utilitățile, vor avea mai mulți bani și consumă mai mult. Consumă mai mult, trebuie să producem mai mult și ca atare vom avea mai multe locuri de muncă pentru producție. Este un cerc în care ne învârtim, la noi din păcate senzația mea este că nu se merge într-o direcție din care putem ieși cumva. Iar despre Arad, nu știu dacă ați fost seara pe la 10.30-11.00 să vă plimbați pe centru, este o stare de vandalizare a orașului. Este foarte mizerabil, plin de huligani, poliția locală nu intervine, nu te mai simți sigur în Arad.

Eu vreau să spun tot de partea asta a siguranței, deci să circuli seara la ora 8 pe centru, pe bulevard și să te simți nesigur pentru că vezi boschetari adunați, pe bănci sau tot felul de persoane dubioase care nu știi ce intenții au, sincer nu te simți în siguranță. Nu îți oferă o stare de bine. (...) Eu locuiesc în centru și în fiecare seară pe scările de la intrare, toți nespălații cu sticle de alcool că îți este și rușine, și frică, și nu știi ce să faci.

Mai există o discuție reală, acum poate deviez un pic de la subiect, dar există această discuție vis-a-vis de cei care sunt mutați de pe strada Mărului. Ok, zona Mărului o desființăm, îi mutăm în locuințe de tip sociale. Au sunat oamenii să se plângă la modul foarte real că au băgat în două apartamente familii cu câte 7-8 copii, că trebuie să li se asigure și lor undeva să stea, doar că ei sunt cu tot felul de probleme legislative, că au fost criminali, au fost pe la închisoare și vecinii au sunat să ceară o soluție, adică noi ce facem? Cum vom trăi de acum înainte? Și problema este că atunci când desființezi zona Mărului îi duci în altă parte pe oamenii aceia dar i-ai integrat în societate?

Eu aș vrea să mai punctez lipsa locurilor de parcare, care înțeleg că există și în alte orașe dar o avem și noi, centrul plin de ciori, rozătoare, deci o involuția pe ansamblu.

În ultimii 10 ani noi ne-am ocupat de o activitate de lobby, încercând să aducem investitori străini, în special italieni. Noi le ofeream posibilitatea să aleagă între Arad și Timișoara, am încercat să fim cât se poate de subiectivi, adică arădeni. Vorbim de afaceri mici și mijlocii, acele afaceri în care vine titularul, investește o sumă de bani și este prezent, nu vorbim de multinaționale. Vreau să vă spun că dacă înainte 4 veneau în Arad și 1 mergea în Timișoara, în momentul de față este invers. Drept urmare noi ne-am mutat în Timișoara cu afacerea, mai

avem în Arad un punct de lucru. Deci involuție zic eu pentru aceste aspecte. (...) Aveam linie aeriană Arad-Verona, acuma nu mai este.

Eu sunt un clujean din Sălaj, sunt profesor și cunosc destul de bine Aradul. Eu vin în Arad de 15 ani de zile și îmi petrec în Arad cam 10 weekenduri pe an. Avem un apartament în zona Podgoria, dar suntem clujeni așa, prin așezare. Când analizezi evoluția unui oraș prin prisma unui PUG, le ei pe cele două repere importante și anume infrastructură și viață socio-culturală. Este evident că pe primul palier legat de infrastructură în ultimii zece ani de zile în afară de investițiile pe zona de autostrăzi, nu sunt elemente, să zicem majore, pe care să le poți constata. Deși aceste investiții au fost pe zona respectivă un salt important la momentul respectiv. Din punct de vedere socio-cultural este clar că avem cel puțin o stagnare în ultimii cincisprezece ani așa zice eu. Și ea se explică foarte bine din punct de vedere structural. Un oraș în zona aceasta cu natalitate în cădere liberă, deci nu aveți viitor. Un oraș care nu știe să își construiască o proprie identitate socio-culturală, care nu are clasă de mijloc și visează investitori, și ce investitori, care aduc locuri de muncă prost plătite – vezi ce este pe exterior -, înseamnă că rămâneți un oraș de mâna a treia, în urma Timișoarei. Mâna întâi este Bucureștiul, de mâna a doua sunt Clujul, Timișoara, iar voi sunteți cu Oradea, cu Buzăul, la nivel de mărime vorbesc acuma. Și atunci ar fi trebuit, sigur, să vă puteți proiecta să vă depășiți limitele de oraș de nivelul trei, cum face Oradea care și-a propus să se bată cu Cluj și Timișoara. Pentru o astfel de abordare este nevoie de mai mult decât face Ilie Bolojan, eu lucrez cu Ilie pe câteva componente, în sensul că el pe cele două componente a înțeles că evoluția unui oraș înseamnă doar infrastructură și asta este o greșeală strategică. Și te uiți în Europa și vezi orașe care se dezvoltă doar pe infrastructură și constăți că după o vreme nu mai ai bani ca să o întreții. Este o greșeală. Și atunci practic elementul major, magnetul care practic poate să dea un curs ascendent unui oraș este viața socio-culturală. Și uitați-vă astăzi în România, la orice oraș mai mic sau mare, care poate nu are posibilități financiare de a se bate cu alte orașe, dar care pe zona de cultură fac ceva. Vă dau un exemplu banal, Zlatna are 8000 de locuitori. Păi dacă compar Aradul cu Zlatna din punct de vedere cultural și mă uit la principalele evenimente culturale din Arad și din Zlatna, mă refer la un festival de teatru, mă refer la un festival de muzică, adică elemente care au depășit limita Zlatnei, a județului, chiar a țării, că au invitați internaționali în ultimii ani de zile, păi Zlatna, la nivelul acesta ar trebui să fie o țintă pentru Arad. Și în 1989 a fost cel mai poluat oraș din România. Ca să iau doar un exemplu. Și atunci practic din cele două elemente de fond, infrastructura și viața socio-culturală, este evident că

ar trebui să excelați în anii care vin pe zona socio-culturală, doar că natalitatea nu vă susține. Am înțeles că dați vina pe municipalitate, aveți probabil dreptate, doar că într-o comunitate, viața unei comunități poate să fie susținută pe mai muți piloni. Vă dau spre exemplu Oradea și Cluj. În Cluj-Napoca primăria este al V-lea motor de dezvoltare a comunității. În timp ce în Oradea, primăria din Oradea este motorul numărul 1 de dezvoltare al județului. Dacă voi vă lăsați doar pe ce poate să facă o municipalitate cădeți într-o capcană foarte interesantă și nu este în regulă. Luați exemplul de la Cluj în care principalul motor este IT-ul, al doilea motor este mediul universitar, al treilea este zona de clinici universitare, deci sunt motoare diverse de dezvoltare iar primăria este doar un vagon oarecare într-o proiecție. Sau în Timișoara, la fel, nu puteți spune că a avut o primărie extraordinară și un primar extraordinar, chiar dacă a fost de-al vostru, dar sunt alte motoare care împing un oraș. Oradea nu a avut ce face, la Oradea s-a trezit Bolojan că nu are niciun motor care să miște orașul, adică nu avea o intelectualitate care să miște jocul, nu avea alte forțe și s-a pus el în fața trenului și a pornit mișcarea. Bravo lui, dar până se mai nasc Bolojani în România este mai greu să îi naști pe aceștia, și atunci ar trebui să lăsați jucătorul magic care ar putea să dezvolte orașul, adică „Bolojanul” vostru pe care nu îl aveți și să vedeți dacă voi, intelectualii de aici prezenți nu ați putea să creați o alternativă la municipalitate, prin a construi un pol care să poată emite o viziune diferită, să emită elemente structurale care în 2-5 ani de zile să proiecteze diferit orașul. Pentru că voi trăiți aici. Eu trăiesc la Cluj, evident că o să am un handicap permanent când o să compar Clujul cu Bucureștiul, voi trăiți aici, aveți o dramă mare de trăit în umbra Timișoarei. Ca să poți depăși acest handicap trebuie să ai o viziune mai puternică decât a Timișoarei pentru ca în 10 ani de zile să poți spera să fi cât de cât cum gândește azi Bolojan. Să poți spera. Și pentru asta ai nevoie de o proiecție, ca viziune și apoi buget și toate celelalte. Nu fondurile sunt prima problemă. Totdeauna când nu ai bani, te întrebi care este răspunsul. Ca primar, te întrebi, lipsa de bani este cea care mă împiedică să merg înainte sau lipsa de viziune? Ei bine, în 90% din situații este lipsa de viziune și abia pe urmă lipsa de bani. Evident că sunt legate între ele, dar sunt legate pe lega lui Pareto, care spune că 80% din efort înseamnă viziune și 20% restul, dar viziunea este fundamentală, și când spun viziune, înseamnă organizare, înseamnă toate elementele celelalte.

Care ar fi elementele cheie legate de spiritul oraşului și în ce măsură mai putem vorbi de un spirit al Aradului în prezent?

Eu stau în Aradul Nou și am crescut practic cu comunitatea germană care a existat în Aradul Nou. Și chiar acuma vorbeam cu cineva, că tendința de a păstra tradițiile, Kirwei-ul care se face acuma în septembrie și altele este în scădere. Dar în scădere la modul că dacă dispăre persoana care îl mai gestionează s-a terminat cu totul. Dacă dânsa nu va mai fi, nu mai rămâne nimeni să îl facă. Spiritul Aradului eu îl văd mai mult în partea aceasta de multiculturalitate, avem germani, avem evrei, avem sârbi, avem maghiari și ar trebui mai multă atenție, mai mult pus în valoare, pentru că în fiecare comunitate din aceasta a ajuns un singur om care mai duce cât mai poate să ducă în spate un festival, un eveniment. Aveam la un moment dat Festivalul Minorităților, poate că sunt evenimente care văzute strict pe hârtie zici că se dau prea mulți bani de la Primărie, pentru ce să mai facem un eveniment... Dar erau evenimente care țineau vie tradiția, aveai impresia că se mai întâmplă ceva în oraș, nu că totul a murit. Mai avem evenimente pe partea aceasta, cu Gala de Operă, cu Open Air, eu aș vedea mult mai multe evenimente făcute în aer liber acuma, acolo în Piața Reconcilierii mi se pare un spațiu foarte bun care ar trebui valorizată. Deci partea de multiculturalitate mi se pare că definește spiritul Aradului și nevoie culturală pe partea de teatru și filarmonică.

Eu am copilărit într-un cartier destul de mare, în Micălaca, și din punct de vedere social era foarte diferit de alte locuri: ne cunoșteam toți, interacționam foarte mult, fiecare familie avea poreclă. Acuma dacă te întorci acolo nu mai recunoști nimic. Și probabil că spiritul Aradului este de fapt spiritul acestor zone, probabil ca și Micălaca au fost și alte zone, eu pe aceasta o cunosc foarte bine, dar nu mai regăsesc nimic din ce eram obișnuit în tinerețe până la un 25 de ani. Deși Micălaca este locuită, este un cartier cu case frumos aranjate, dar oamenii nu se cunosc, părinții mei încă locuiesc acolo dar nu mai știu cine mai stă pe strada aceea, și-au făcut case frumoase, dar nu interacționează, nu mai este nimic din ce fost odinioară.

Pentru un intelectual clujean care vin în Arad de 15 ani nu am prea multe elemente de care să mă leg. Când aterizează un străin ca mine într-un oraș ca Aradul, înainte de a te gândi la evenimente, la festivaluri te gândești la nevoile primare ale individului, adică la mâncare. Este prima nevoie a unui individ când ajunge în oraș, după aia se gândește la festivaluri sau la alte

manifestări. Și evident că ar fi trebuit să ajung la Arad și să mă duc să văd cârnații ăia de la Pecica sau nu știu de unde din zonă, să văd că sunt un element de identitate gastronomică și constituie mâine un magnet pentru mine și pentru orice altcineva. Neavând o identitate gastronomică vă gândiți la orice altceva ca nevoi terțiare ale individului, ori noi trăim acum într-o pandemie care recentrează nevoile individuale de la planul terțiar către cele secundare și mai ales către cele primare. Turistul când ajunge aici atacă în primul rând nevoia primară: unde locuiește, adică pensiunea sau hotelul unde este găzduit și ce vede? Vede un cosmopolitism, nu vede nimic cu specific local. Apoi, când coboară să mănânce în restaurant nu este mâncare cu specific local, al doilea element major care îl impactează, iar pentru asta nu trebuia să vină la Arad pentru că putea să rămână la Timișoara, sau la Paris sau în altă parte pentru că poate are condiții chiar mai bune și mâncare mai bună. Aceste două elemente de specific local înseamnă casa și masa, doi nevoie primare ale individului. După care se uită la alte nevoi primare, dacă apa este de calitate, dacă aerul este de calitate. Nu ați excelat, nu sunteți campionii României la aer curat, nu aveți elemente de atractivitate pe zona această, pe nevoi primare ale individului, vezi Buzăul, care v-a bătut recent, Buzăul a câștigat în luna iunie în fața Parisului pe calitatea vieții. Și atunci pe aceste nevoi primare pe care individul le resimte când aterizează, nu aveți elemente specifice. Când te duci apoi la nivelul al doilea de nevoi secundare, el nu vine pentru nevoi secundare aici, nu vine pentru loc de muncă sau pentru altceva, deci automat sare ca turist în nevoi terțiare care înseamnă parcuri, festivaluri teatre etc. Asta înseamnă că ar fi trebuit să fiți deja, să fi avut o imagine în care în Arad se întâmplă niște elemente care să întrunească trei aspecte majore: să fie un element de unicitate, adică un festival care să fie unic, un lucru foarte important. Doi: să fie autentic acel element și nu am auzit în afară de Anatecor Congresul lui Remus Tănase care a avut elementul de noutate, unicitate, autenticitate, nu am auzit nimic altceva. Aceste trei elemente sunt obligatorii pentru orice ofertă turistică. Trebuie să nu mai existe în altă parte ceea ce ai tu în Aradul tău. Și atunci pe nevoile primare și terțiare nu aveți elemente care să vă scoată în evidență. V-ați amestecat într-o masă amorfă de ofertă din punct de vedere cultural care nu este diferită cu nimic din ce este la Cluj sau în altă parte. Neavând elementele voastre de specific în această lume globalizantă și globalizată nu puteți răzbate ca oraș, să scoateți capul decât prin elemente de specific local. Că este vorba de gastronomic, că este vorba de orice altceva, doar prin elemente specifice locale orice oraș din Europa poate să scoată capul. Și atunci va trebui să construiți, proiecție în PUG, atenție, am asistat la o discuție în mai-iunie cu proiectanții care fac PUG-ul la primărie și am pus o întrebare simplă: pentru cine construiți acest PUG, pentru acest oraș?

Pentru voi, cei de vârstă noastră? Pentru o generație cumva la 20 de ani sau la 16 ani? Atunci trebuia să îi consultați pe aceia să vedeți cum gândesc. Și bănuiesc că în analiza sociologică o să aveți o interpretare segmentată pe aceste categorii de vârstă, pentru că până la urmă acesta este un oraș care din punct de vedere demografic va avea probleme grave în 20 de ani. Banatul în sine are probleme grave, mai puțin Oradea care iese din morișca asta. Dar Timișoara și Reșița și altele vor avea grave probleme dacă nu regândeți povestea de specific. Aici va trebui să ajungeți: elemente de unicitate, noutate și autenticitate. Timișoara, spre exemplu, care se bate cu Clujul, nu cu Aradul a pierdut în ultimii 5 ani de zile toate bătăliile pe indicatorii economici, Timișoara era în față acum 5-6 zile la indicatorii economici, de la calitatea vieții până la investiții sau alte elemente. Este normal să piardă această bătălie pentru că Clujul poate să atragă elemente de natalitate dintr-un bazin mult mai mare decât Timișoara. Acesta nu doar că este un oraș într-o zonă de frontieră, este un oraș într-o zonă cu o natalitate problematică. Iar din punct de vedere al atragerii tinerilor, Clujul câștigă și va câștiga bătălia în fața Timișoarei în anii care vin. Are un bazin mult mai larg de atragere, gândiți-vă că sunt mult arădeni care merg la Cluj la facultate, până acum moda era Timișoara. A început o modă de mers la Cluj pentru că Clujul emite o pretenție de școală superioară mai calitativă decât Timișoara. Emite, nu am zis că este neapărat așa. Iar aceasta se măsoară într-un indicator de ranking internațional care plasează universitatea pe un clasament și atunci studenții se uită la acești parametri de evaluare a calității și se duc la facultate la Cluj, de la Arad în loc să meargă la Timișoara.

UTA ar mai fi, în rest prea puțin. Ideea de UTA are un impact în comunitate, lumea merge la meciuri. Dar s-ar putea să se dezvolte și alte sporturi, avem Mureșul și e păcat să nu mai avem caiace.

Ce ar putea să dea amprentă orașului ar fi Cetatea, dacă am putea face ceva cum au făcut la Alba Iulia, sau, mă rog, gândit foarte bine cum o structurăm și ce destinație îi dăm, dar am putea câștiga foarte mult cu Cetatea.

O grămadă de tineri din Arad merg și își fac weekendul în Ungaria. Și îi întreb de ce? Pentru că nu este nimic la Arad. Eu vin de la 1500 de km să îmi cheltui pensia aici și voi câștigați aici și mergeți să cheltuiți dincolo.

Un alt element de unicitate ce avem noi și ar trebui exploatat este Mureșul și am avut și Ștrandul care a fost complet distrus.

Pe lângă simbolul amintit, Ștrandul care era o atracție pentru tineri din toată regiunea, aș mai aminti festivalul Amifran care a debutat în 1992 și a dat un ecou internațional orașului, a dat un imbold tinerilor din licee, erau mereu prezenți peste 200 de participanți din toată Europa, un festival de teatru francofon și cred că a devenit în timp un simbol care din păcate a fost tot mai rar sprijinit în ultimii ani și care s-a desfășurat până la pandemie.

Eu nu cred că avem o problemă de unicitate, avem o problemă de imagine. Avem Amifran-ul, după ce a fost scandalul că nu a mai primit finanțare, de atunci și promovarea a suferit foarte mult. Și în ziua de astăzi, dacă nu ști să îți vinzi produsul pe care îl ai, nu o să poți să ieși în față. Inclusiv pe partea gastronomică, dacă ați fost la Agromalim, cel puțin în ultimii zece ani, mergeai la standurile românești și după mergeai la standurile din Ungaria și murăturile arătau bine, și erau puse frumos, și era o chestie de marketing, și știau cum să iasă cu ele în față.

Spiritul arădean cred că ar putea să fie revitalizat și printr-o colaborare între mediul academic și societatea civilă, ONG-uri, iar înlocuirea anumitor festivaluri sau a anumitor acțiuni culturale cu mici în cartiere mi se pare că ne-a îndepărtat foarte mult de la identitate culturală care exista până anul trecut.

Eu am fost implicat în mai multe proiecte inițiate de ONG-uri, inclusiv am relansat clubul Voința și am început demersurile să o redăm primăriei, pregătim tineri canotori și nu cred că este singurul punct de identitate. Dacă e să o luăm din punct de vedere culinar, nu doar ducem lipsă de asta. Dacă e să luăm și Timișoara, nici ei nu au ceva identitar propriu. Dar ca societate civilă se știe câți oameni suntem noi și cum punem umărul să facem anumite lucruri ca și ONG. Dacă societatea civilă devine o forță din ce în ce mai mare, autoritățile au început să sprijine acest lucru și o fac din ce în ce mai mult pentru că le este un pic teamă.

Ce simt eu că era pe vremuri, era și partea educativă. Eu țin minte când eram la liceu că liceul economic și liceul sanitar erau foarte căutate în Arad, vorbesc de anii 1980 și au decăzut foarte mult. Aveam colegi care veneau din diverse județe să facă liceul în Arad. Eu nu mai văd partea astea de licee de profil. Și ștrandul, într-adevăr cred că lipsește la toată lumea pentru că acela

a fost un punct de atracție, veneau din străinătate la strand. Țin minte când eram copil era al doilea din Europa cu acces direct la o apă.

Din punct de vedere al spiritului urban ne lăudăm că suntem orașul de pe Mureș. Este și aceasta ceva. Mureșul delimitează Banatul de Crișana, trece prin oraș, Aradul are parte din Crișana, parte din Banat, ăsta e spiritul Aradului, cu ce altceva să ne lăudăm? Avem strandul, Cetatea Aradului că în rest dacă ne lăudăm cu clădirile, cu palatele, pe astea le are fiecare oraș. Aici este o pierdere foarte mare pentru că ar putea fi un oraș turistic superb, dar așa cum arată acum... Cazinoul, un simbol al Aradului, dar nu este făcut acum.

Eu am o carte foarte veche cu clădirile din Arad, cum erau pe vremuri și având niște invitați la mine în Elveția, arhitecți, au văzut cartea aceea și așa au venit să viziteze Aradul. Și au rămas mască, și întrebau cine se ocupă și nu știam ce să le spun.

Viața de noapte lipsește cu desăvârșire, poate ține de zona de divertisment, dar comparativ cu ce era acum 10 ani, erau cluburile și asta deși ține de zona de distracție poate să apropie o comunitate. Faptul că tinerii se reunesc, chiar dacă nu este cel mai ortodox mediu dar contribuie la formarea comunității. Iar faptul că în prezent nu au alternativă, eu cred că se îndreaptă spre o zonă mult mai rea. Faptul că nu ai opțiuni, că nu poți să te distrezi încurajează altă comportamente, mult mai negative. (...) Aici aș face o completare, din 2014 până în prezent, când întrebam studenții străini veniți mare parte din Țările Maghrebului, Franța, Italia, când îi întrebam după terminarea orelor ce faceți seara? ziceau nimic, mergem la Timișoara, mergem la Oradea, în Arad nu ai ce să faci. De la ora 10 în sus nu mai ai ce să faci. Și era interesant să auzi că în fiecare an auzi același lucru de la studenți veniți din străinătate.

Mie cea mai mare problemă mi se pare faptul că am pierdut ce am iubit în Arad. Dacă ar fi să ne întrebăm ce mai iubim în Arad, mai iubim ceva? Din păcate, eu nu mai iubesc nimic în Arad. Am iubit strandul, am iubit Anatecorul extraordinar de tare, mi-am iubit tradițiile, plăcintele făcute de bunica. Apropos de asta, am fost la ultimul târg de meșteșugari din Arad, unde erau 3 meșteșugari care nu mai aveau nimic de spus. Și mă întreb, chiar nu sunt?

Ca simbol mai există și Teatrul, există Filarmonica, există UTA, există aproape toate, există și Strandul doar că nu mai sunt ce erau și au trecut prin niște procese și transformări groaznice,

traumatice și care le-au condiționat, le-au subordonat complet. Ele mai există doar ca instituții, dar sunt goale de conținut. Tot centrul, clădirile, arhitectura se degradează și tot ce era. Avem Teatrul Hirschl care cade pe noi. La capitolul industrie tot ce am avut întreprinderi, absolut tot, o paletă foarte largă, totul s-a desființat, nu mai există decât zona industrială care este magnet pentru forță de muncă prost plătită. Tot ce a fost la capitolul industrie s-a desființat și asta. Orașul a fost construit, trebuie să recunoaștem și datorită maghiarilor, evreilor, nemților. Ei s-au cam dus și nu a rămas nimic nici la capitolul ăsta.

Gândiți-vă dacă a mai rămas vreo fărâcă din spiritul comunitar, care era o dată, mai mult sau mai puțin forțat. Nu a mai rămas nimic și asta este o mare problemă.

Apropos de arădenii care se duc în Ungaria, o bună parte dintre ei se ducă să facă turism balnear. Dar același filon de apă care trece pe lângă graniță în partea maghiară, trece și pe la noi. De ce noi nu putem să facem niște resorturi de calitate a celor din Ungaria? Dacă vă aduceți aminte, pe ștrand era pe vremuri o țevă cu apă termală care curgea așa, se risipea. Deci există apă termală chiar pe ștrand.

Doar cu o completare: discuția de dinainte s-a axat foarte mult pe o zonă în care cei prezenți nu pot influența mare lucru pentru că nu ei sunt cei care decid, este municipalitate. Adică v-ați referit la patrimoniul material cultural, el este în resortul unei primării sau a unui județ. Cred că ar trebui să putem vorbi de simbolică pe patrimoniul imaterial cultural și poate ar fi bine să vă gândiți care sunt cele 5-10 personalități din ultimii 100 de ani, care vă reprezintă din punct de vedere uman și pentru care ar trebui să le dedicați evenimente majore ca să puteți compensa ceea ce nu puteți face în zona de patrimoniu material cultural. Că de reparat clădiri, de pus în valoare, am văzut, nu s-a putut. Unde se poate juca? Acolo unde forța civilă, ONG-ul poate să se exprime. Eu nu am nevoie de aprobarea municipalității ca să fac jocul la nivel de ONG. Și atunci pentru mine, clujean un pic arădean, dacă mă întreb pe mine ce înseamnă Aradul din punct de vedere cultural în ultimii 100 de ani, cu ce a contribuit el la această țară, ar trebui să am în minte rapid 5-6 personalități la care am mers la evenimente diverse, pe care nu le-am văzut până acum. Și atunci ar trebui să vedeți un picuț că dacă analizăm patrimoniul cultural al Timișoarei cu cel al Aradului, este net superior, materialul, dar pe imaterial ce motive aveți ca în următorii 10 ani de zile să nu surclasați Timișoara pe zona de resursă culturală imaterială? Aici nu aveți piedici din partea municipalității. Este important să jucați pe elemente

la care puteți decide. Bănuiesc că ne-am întâlnit aici nu doar pentru a schimba vorbe, ci și pentru a putea proiecta o altă viziune în acest PUG care să se racordeze pe de o parte la specificul local și pe de altă parte la ce Europa așteaptă și cel puțin bugetează în următorii 30 de ani, pe trei mari provocări, dacă este să ne gândim doar la acestea: demografic, digital și verde.

Eu nu am elemente în plus față de ceea ce s-a spus, cam toate simbolurile mari au pierit sau nu mai sunt la nivelul la care au fost, poate echipa UTA care și-a revenit un pic în ultimul timp, pe care o putem considera un brand care creează emoție în oraș, când mă duc la stadion și văd câtă bucurie este acolo la cei prezenți.

Și eu aș mai vrea să fac o completare, UTA este încă un brand foarte puternic în comunitate și aici am putea face o culturalizare în rândul suporterilor, plecând de la Petschovski, de la marile valori ale epocii de aur, 1968, 1969, 1970. Deci o accentuare a epocii respective cu valorile aferente pentru că suporterii sunt foarte mândri. Suporterii sunt de toate vârstele, preponderent tineretul dar sunt și persoane de vârstă a treia, UTA este echipa întregului oraș.

Dacă este să mă întreb personal ca și spirit și identitate de arădean, acumă mă întrebam după ce am ascultat părerile și toate lucrurile care s-au spus sunt total de acord. Eu consider că identitatea mea și spiritul meu de arădean este complet șters, amortit. Și mi-am pus o întrebare: dacă eu aș avea un prieten care ar fi în altă țară și aș vrea să îl întreb dacă vrea să vină în Arad, să îi transmit ceva din spiritul Aradului, exceptând lucruri materiale, cum zicea și domnul profesor, o clădire sau altceva, nu regălesc înlăuntrul meu o metodă sau o idee să îl conving despre spiritul de arădean să îi zic: „Hai în Arad!”. Chiar am avut o discuție cu un prieten bun de-al meu care era în Austria în concediu să vină prin Arad una două săptămâni în concediu și m-a întrebat: „ce să fac în Arad?”. În afară de familie și vizite pe la prieteni, terase și restaurante, nu am putut să vin cu un argument. De asta eu consider că spiritul meu de arădean este undeva pe acolo, într-un colț amortit. Sunt lucruri care îmi fac plăcere, cum ziceam, UTA care a renăscut, cum a fost strandul apus și toți visăm că va fi, centrul nostru frumos dacă ar fi renovat tot și nu ar mai fi clădirile alea goale, spații comerciale abandonate cu ziare în geam și așa mai departe. Nu ne putem lăuda cu mall-ul din oraș, cu ce să ne lăudăm? Toate lucrurile acestea, cultura, formează un tot unitar care te face să te simți mândru că ești arădean. Dacă mâine ar trebui să mă mut în Cluj, exceptând familia nu ar fi nimic care să mă

rețină în Arad. Și eu sunt arădean, aici m-am născut, aici am crescut, aici am făcut facultatea, și acum nu mai simt nicio legătură între mine și oraș. Și din păcate este trist, pentru că așa este frumos ca un cetățean al unui oraș să fie legat de orașul acela cu spiritul.

O speranță că nu a murit spiritul este tocmai faptul cu stadionul, este unul dintre puține lucruri unde îl mai regăsim, îl simți acolo, printre puținele lucruri unde îl mai simți. În general, eu simt așa, că suntem într-o stare de avarie completă. Probabil că mocnesc niște chestii dar nu se pot ridica, asta este impresia mea, parcă așteaptă ceva, ca o dezmoțire din aceasta, să ieșim din ceva, cam așa văd eu spiritul arădeanului de astăzi.

Eu mi-am dat seama că eu tot timpul mă raportam la simbolurile materiale și imateriale, cumva prin proiectele pe care le-am pregătit pentru licee, vrem să facem zona aceea de alumni. Eu sunt absolventă de Slavici și există o cultură a absolvenților de Slavici, noi cumva suntem mândri de ceea ce am făcut, de școala noastră și în momentul în care ne întâlnim se face așa, o comuniune între noi. Și chiar mă gândeam că am vrea să fim mai aproape, până la urmă este o școală de elită și considerăm că fiecare în parte, poate suntem așa, mai conectați unii cu alții și putem să aducem o diferență în societatea arădeană. Am înțeles foarte bine ce ați spus, că practic puterea stă în fiecare dintre noi să încercăm să elevăm un oraș, nu trebuie să așteptăm de sus ci putem să începem de jos. Modelul pe care ar trebui să îl adoptăm este Clujul și nu Oradea. Dar ne-ar prinde bine și un ajutor de sus, să știți, dar nu de la Dumnezeu pentru că îl avem, ci de la primărie, suntem orașul de unde s-a pornit Marea Unire. Și pentru Centenarul din 2018 unde noi am depus un proiect de 13 milioane de euro a fost secerat de Consiliul Județean, nu a fost susținut nicio secundă și s-au preferat niște drumuri pentru că știți, 10% de acolo nu se văd. Și este dureros când se preferă patrimoniul material în locul celui imaterial iar politicul îți pune bețe în roate. Și noi am identificat câteva locomotive, persoane resurse foarte bune pe ceea ce fac doar că din păcate nu sunt ascultate. Iar legat de simboluri, Aradul chiar are simboluri și materiale și imateriale, nu mai avem spirit în schimb. Și asta pentru că populația este îmbătrânită, este palierul acela de 45-59 de ani de care ziceam, problema este că nu suntem noi reprezentativi, pentru că 45-59 ca și vârstă sunt cei cu educație mai puțină. În prezent în Arad liceele de top au elevi copiii care după ce termină pleacă. Deci trebuie să îi ținem cumva. Problema este că pleacă în Cluj sau mai departe și nu se mai întorc.

Eu lucrând pe partea de Erasmus și relații internaționale, am ajuns într-o universitatea din Timișoara, de Științe Agricole, cu 6 țări partenere, până în 10-12 mobilități. Mi s-a spus de la început că nu vin la masa pusă, ci vin la construcție. În 3 ani și jumătate, împreună cu colegii de la Erasmus ne-am lărgit orizonturile la 46 de țări, de la 10 universități la 370, am făcut un amfiteatru verde acolo prin proiecte, există o fundație alumni, adică încercăm prin internaționalizare, vizibilitate, inserția pe piața muncii, să nu producem șomeri. În pandemie, numărul studenților la agronomie a crescut cu 1000. Le oferim posibilitatea studenților, pentru că vin foarte mulți din Oltenia și din alte zone, de la sate pentru care Timișoara este ca Las Vegas. Să îi scoți din zona de confort și să îi trimiți în Erasmus, credeți-mă am trimis în ultimii 3 ani 294 de studenți în toată lumea, inclusiv în Africa, India, pe toate continentele. Eu sunt sigur că un sfert dintre ei vor reuși să facă o schimbare. Își continuă studiile la master, la doctorat, își deschid mintea. Aici este rolul unei universități mari, să nu se mulțumească doar că a oferit studenților o calificare, o diplomă ci să încerci să îi deschizi orizonturile și în afara zonei lui de confort. La noi în Arad încă nu există un climat universitar de colaborare și proiecte comune.

Eu îmi amintesc spiritul Aradului de când eram copil și tot timpul Aradul mi s-a părut un oraș elegant, în care oamenii se îmbrăcau frumos și mergeau pe malul Mureșului, mergeau pe bulevard, se duceau la teatru, se duceau iarna în Parcul Copiilor la cinema în aer liber, se duceau la spectacole la Casa Sindicatelor, care nu mai există din punct de vedere cultural, în care ne plimbam cu barca pe lac. Pentru mine acesta era stilul Aradului, în care mă duceam cu bunica la Miniș cu acel tramvai, săgeata verde, și pentru aceasta erau lucrurile frumoase în Arad, viața pe care o aveam în fiecare zi mi se părea frumoasă, pentru că erau locuri frumoase în care puteai să mergi. Tot ce era frumos nu mai este acum frumos, s-a pierdut pe drum... Casa Sindicatelor, Polivalenta în care rar se mai întâmplă câte ceva. Îmi aduc aminte că mergeam la Bidi, aproape de apa termală, și era foarte activ, lumea mergea, Ștrandul nu mai vorbim. Îmi aduc aminte de cinematografe, care s-au desființat, singurul cinema care mai este funcțional este cel de la Mall și cinematograful cultural de pe Alecsandri și mai este unul în Grădiște care încearcă să se revitalizeze. Erau foarte multe cinematografe, alte simboluri ale Aradului din punct de vedere a ceea ce puteai să faci în Arad sau să vezi în Arad ca și viață culturală. Eu nu văd deloc o îmbunătățire din punctul acesta de vedere. Gastronomic să nu mai vorbim, nu există nimic promovat în Arad deși avem vinuri de la Podgorie, pâinea de la Pecica dar acestea nu sunt vizibile, nu se promovează. Sunt doar niște festivaluri agrare care se mai

țin și cam atât. Și ce îmi aduc aminte erau acele meșteșuguri, îmi aduc aminte de pielari, îmi aduc aminte de cojocari, chestiunile acestea că te duceai acolo să îți cumperi carne, te duceai să îți faci ceasurile, te duceai acolo să îți iei haină de piele și așa mai departe. Lucrurile astea iarăși s-au pierdut pe drum, tot ce însemna Aradul din punct de vedere al pielăriei și al anumitor meșteșuguri nu știu să mai existe. Simbolurile Aradului ar putea să fie revitalizate dacă s-ar investi în direcția aceasta, în ateliere. Cam asta a fost pentru mine spiritul Aradului și simbolurile lui.

Sunt totuși niște aspecte pe care nu le mai putem recupera, cum ar fi puzderia de cinematografe, pentru că este o altă lumea, digitalizarea aceasta scoate din uz foarte multe modele, meserii și alte lucruri.

Principala dimensiune pe care orașul a pierdut-o ține de această caracteristică non-civitate. Arădeanul nu se mai simte ca aparținând de un oraș. Arădeanul, în mod normal este un dezmoștenit. Uitați-vă și la zona unei anumite elite intelectuale care mai regăsește, dar numai cu eforturi și pe alocuri câte o rațiune pe dimensiunea unei tradiții, a unei culturi, a unei legături cu ceva, în rest arădeanul este un dezmoștenit. De ce? Pentru că în ultimii 30 de ani s-a lucrat sistematic, anumite chestiuni fiind elemente, mecanisme care nu putea fi influențate, cum ar fi apariția Inteligenței Artificiale sau a tehnologiei care face ca anumite activități industriale pe care le aveam să nu mai meargă la modul respectiv, dar cele mai multe sunt legate de faptul că trăitorul din Arad nu își mai înțelege calitatea de cetățean, de orășean. Arădeanul nu mai este un orășean. Arădeanul este un om lipsit de valori fundamentale, este un om lipsit de dragoste față de lucrurile care constituia fundamentul acestui oraș. Există posibilitatea să te legi în Arad de personalități într-o diversitate extraordinară, aici s-a făcut Marea Unire, aici sunt Corifeii, ai de ce să te legi, dar arădeanul nu se mai leagă de nimic, pentru că el nu mai este orășean. El este un trăitor în această zonă, o turmă foarte ușor de pervertit în anumite zone de interes. Eu nu vreau să dau nicio conotație politică, dar s-a lucrat din păcate sistematic, și direct, și indirect, a contat și întâmplarea, simbolurile vechii industriei arădene, care erau tot UTA, vagoane, fabrica de mobilă, astea toate printr-o conjunctură economică toate au dispărut. Și de aceasta am inițiat Sufrageria Arădeană, pentru că eu am înțeles că trebuie să fac ceva, ca să încerc să fac ceva să ajut arădeanul să conștientizeze faptul că el este un orășean, el face parte dintr-un oraș care trebuie să aibă tradiție, el trebuie să recâștige conștiința că aparține unui oraș. Că orașul nu înseamnă doar faptul că există niște clădiri înalte

și are baie în casă. Că are mult mai multe dimensiuni, că are mult mai multe componente care trebuie să îi lege pe oameni, să conștientizeze că trebuie să redea într-un fel nu neapărat strict legat de valorile trecutului ci poate de valorile prezentului. Eu pot să mă duc acuma să îi spun arădeanului, timișoreanului și clujeanului am un patrimoniu art-nouveau și Bauhaus cum voi nu aveți. Sunt lucruri care există, dar din păcate oamenii nu le mai percep. Asta trebuie să facem noi. Și pentru asta mă bucur că există și această zonă de intelectualitate, și această zonă de ONG, și această zonă de oameni care încă pricep că reconectarea aceasta la niște lucruri este importantă și eu sper că asta să se regăsească până la urmă și în lucrarea voastră. Spunea cineva că era o trăsătură a Aradului să se plimbe lumea îmbrăcată frumos pe stradă, ceea ce poate părea cu totul inutil acuma. Am fost câțiva ani într-un oraș din Spania, în Santander, care există și un smart-city și unde nu există să meargă cineva pe stradă îmbrăcat neadecvat. Adecvarea, este o mare știință. Aradul a pierdut adecvarea, de la orice, a pierdut potrivirea. Eu cred că trebuie să regăsim acest filon, să ajutăm oamenii să regăsească adecvarea. Noi suntem doar o celulă din acest ansamblu, dar dacă nici noi nu mai facem acest efort înseamnă că am abandonat.

Anexa 3 – Interviu de grup Asociația Pro-Urbe Arad

În 3 noiembrie 2021 a mai fost organizat un focus grup cu doi reprezentanți ai Asociației Pro-Urbe din Arad. Datorită condițiilor pandemice aceste interviuri au fost organizate on-line prin intermediul platformei Zoom.

11. Cum apreciați evoluția Aradului în ultimii 10 ani?

Din păcate trebuie să ne comparăm cu cineva să vedem dacă am evoluat sau nu, și noi nu ne ținem nici măcar în urma localităților reședință de județ din zonă, cu care ne comparăm, adică cu Timișoara și cu Oradea. În același timp noi ne facem treaba aici în propria ogradă și încercăm să facem lucrurile să meargă. Vorbim de asociația Pro Urbe care s-a înființat tocmai ca răspuns la lipsa de înțelegere a ceea ce înseamnă valoarea patrimoniului construit al Aradului și ca reacție la atacarea unor construcții de patrimoniu pe care noi consideram că ele se pot apăra prin valoarea lor, adică prin ceea ce este el. Noi avem foarte mulți oameni care nu înțeleg însă ce avem aici. Noi avem o arhitectură de calitate care a fost mereu ascunsă, un patrimoniu de calitate reprezentativ pentru Transilvania și pentru România. Comparând și cu un avion, am înțeles că ele când aterizează de fapt cad, au o viteză cu care se apropie de sol. Noi suntem într-o pierdere de viteză, asta se întâmplă la ora actuală, nu vorbim de o prăbușire, dar vorbim de lucrări care sunt făcute în mod butaforic. Noi vorbim de Planul Urbanistic General al Aradului dar nu pot să nu fac referire la faptul că proiectele de infrastructură care se fac acum în Arad sunt profund nerespectate. Spre exemplu se refac străzi dar partea de scurgere, de canalizare este în cele mai multe situații neglijată și tratată de cei care fac drumuri și nu de cei specialiști. Spre exemplu, pe centru când plouă, avem canalizări care sunt doar butaforice, la vedere, dar ele nu conduc apa spre sistemul de canalizare. Ele nu sunt legate la sistem, funcționează ca o găleată, nefiind racordată. Avem proiecte europene care sunt ratate. Este vorba de Calea Aurel Vlaicu unde nu s-a respectat proiectul care a fost realizat de niște proiectanți suficienți de buni. Punerea în operă a proiectelor este destul de defectuoasă iar recepția lucrărilor se face într-un mod scandalos, fără să se respecte proiectele respective. Avem un alt exemplu este pe Calea Romanilor, tot așa un proiect făcut destul de prost, pe Renașterii, aveam o stradă care funcționa destul de bune și după intervenție a devenit o stradă cu o singură bandă de circulație, fără a fi redată zonei verzi cealaltă bandă. Pur și simplu se fac lucrări de mântuială.

Avem evident și părți pozitive, spre exemplu zona industrială care s-a dezvoltat. Noi din timpurile cele mai vechi, încă din perioada Austro-Ungară am fost destinați să devenim un oraș muncitoresc, ceea ce este cu totul în regulă, iar Timișoara a fost destinată să devină un oraș universitar, cu altă orientare. Ceea ce iarăși este în regulă, doar că noi mereu rămânem în urmă datorită unor politici nepotrivite. Cam asta se întâmplă în Arad, nu există o conducere care să aibă o viziune, inclusiv trăgând cu ochiul la cei din zonă.

Eu nu știu dacă este bine să facem comparație cu alte orașe. În primul rând sunt orașe de dimensiuni diferite, cu funcțiuni diferite, cu evoluții diferite, iar comparația nu aș face-o doar cu orașele românești, m-aș gândi și la ce este dincolo de graniță, la orașele ungurești, la cele sârbești. Și nu aș face comparația asta în primul rând pentru că noi pornim de la un soi de complex, o dată ca țară, comparația pe care o facem cu alte orașe, din alte părți ne dezavantajează pentru că ne considerăm inferiori lor ca țară. Pe de altă parte nu știm să alegem reperele după care să discutăm, aceasta este părerea mea, pentru că ar trebui să discutăm despre orașe cam de aceeași dimensiuni, valoare, evoluție. Și asta mă face să fiu foarte prudent în a mă compara. Și eu pur și simplu nu mă compar, pentru că nici nu știu nici celelalte cum au evoluat. Dacă stăm de vorbă cu timișorenii, spre exemplu, sunt mulți dintre ei nemulțumiți de cum a evoluat Timișoara în ultimii 7-8 ani de zile. La fel Oradea, sunt unii arhitecți de acolo supărați foc pe ce s-a întâmplat în Oradea în zona centrală cel puțin, anumite reabilitări, faptul cum s-au rezolvat anumite parcaje, spații verzi și așa mai departe. Deci n-aș porni de la această comparație. În schimb, dacă aș avea mai multe date la îndemână aș încerca să îmi dau seama de trendul pe care îl are orașul, pe baza unor date economice, de sănătate, de probleme sociale. S-a pomenit aici de fostele facilități industriale, nu știu dacă au mai rămas 10% din ce era industria arădeană, dar în locul lor au apărut alte oportunități. Cele mai multe sunt destinate industriei auto și chiar se discuta la un moment dat dacă aceasta este o chestiune de viitor, dacă este un fapt favorabil că dominantă este în acest domeniu sau nu, dar este oricum un fapt câștigat și probabil că din aproape în aproape se va ajunge la o echilibrare a situației, apropo de felul în care este utilizată forța de muncă în Arad. Este adevărat că noile industrii sunt împrăștiate pe o arie uriașă în jurul orașului și aș vrea să reiau mai târziu cum a evoluat aria urbană, complet fără control și doar mergând pe ideea unor oportunități locale sau cel mult zonale. Astfel că, mi-e îmi este greu să dau un răspuns la punctul acesta, cred că totuși este vorba despre o stagnare și ce ar trebui să ne preocupe, ar fi tendințele de viitor

apropiat, adică cum gândește primăria dezvoltarea orașului prin câteva gesturi care încep să apară, dar nu direct, ci prin presă, prin diversele discuții care se organizează. Spre exemplu, o regândire a axei centrale a Aradului, care este un lucru extrem de dificil, riscant. Eu nu aș face așa ceva, cel puțin nu în viitorul apropiat. Centrul Aradului este un bun câștigat, are ce îi trebuie, este stabilizat, el are alte probleme, are probleme legate de utilizarea fondului construit, care este părăsit într-o măsură destul de mare în favoarea supermarketurilor care l-au înconjurat efectiv. De asemenea, s-au făcut câteva propuneri și proiecte pentru malurile Mureșului, iarăși nu aș face lucrul acesta, este un bun câștigat, este suficient de mult verde acolo, lumea poate să acceadă fără niciun fel de probleme. S-a făcut podul acela, mă rog, nefericit ca arhitectură, dar există podul către strand, deci sunt lucruri care sunt de bună calitate până la urmă, deci nu m-aș atinge de ele. Și cu toate acestea, s-au lansat două proiecte, unul este avizat, unul este în curs și în același timp se betonează și se asfaltează aiurea niște alei, nu se știe exact din ce motive.

Sunt piețele orașului, cele două piețe agroalimentare care fac parte din viața orașului de câteva sute de ani. Cea de lângă biserică, din spatele teatrului era până la un moment dat până înainte de a se desființa, era Piața Mihai Viteazu care era construită exact în scopul acesta. Era un proiect urbanistic pentru realizarea unei piețe într-o zonă mai slab ocupată, mai slab construită atunci, chiar în centrul Aradului. Se fac încercări de ani de zile de a se suprima. Una a eșuat acum vreo 10 ani, acum s-a reluat lupta cu alta, nu ne dăm seama care e ținta. Atâta timp cât se vorbește despre ecologie, despre mâncare sănătoasă și alte lucruri de genul acesta și în același timp gesturile care se fac, se fac în direcția opusă. Toaletarea arborilor și tăierea unor arbori din parcuri, regenerarea parcurilor cum li se spune, toate acestea fac să dispară mii și mii de arbori în ultimii ani din Arad, cu consecințe asupra aspectului, sănătății publice și așa mai departe. Dacă m-aș gândi la trendul orașului sau la parcursul orașului în perioada acesta m-aș gândi în primul rând la ceea ce urmează. Cu toate că Aradul are tot ce îi trebuie pentru un confort, pentru ca să ofere aspecte plăcute locuitorilor și vizitatorilor, deci nu trebuie decât să fie gestionate corect lucrurile, să nu se sară peste cal.

Evident că în toată povestea asta are un rol important și mentalitatea omului de rând, care vrea tot felul de lucruri ciudate pentru el sau pentru ce se întâmplă în jurul lui și acțiunile dezordonate ale primăriei se împletesc cu aceste acțiuni ciudate ale persoanelor și familiilor. Din punctul acesta de vedere nu văd bine viitorul apropiat al Aradului. Iar în ultimii 10 ani nu

cred că s-au parcurs niște etape, nici de urcuș, nici de coborâre, este un fel de stagnare, de așteptare să zicem, lucrurile se întâmplă din aproape în aproape, punctual, fără o viziune de ansamblu. Eu sper că PUG-ul acesta să ofere o asemenea viziune.

Sunt probleme de infrastructură, servicii, funcțiuni urbane?

Dacă îmi permiteți să revin, eu totuși fac comparații și știu de la istorici că Aradul ocupa la un moment dat locul 2 în Ungaria, în perioada Imperiului Austro-Ungar, locul 2 după Budapesta, adică era cea mai dezvoltată localitate după Budapesta din așa numită Ungaria Mare. Am pierdut acest loc 2 și în fața Timișoarei și a altora. Desigur că este o competiție și nu sunt nostalgic, așa a fost să fie. Iar referitor la planurile urbanistice generale, noi avem 2 PUG-uri care sunt lipsă în veriga dezvoltării Aradului și lucrăm și acuma în Comisia de urbanism a Municipiului Arad după un plan urbanistic care este demult depășit, din anii 1990, iar următoarele 2 PUG-uri din motive pe care nu le știu foarte bine nu s-au materializat. Sunt acuma fericit că există un colectiv în Timișoara care poate recuperează lucrurile acestea. Noi avem probleme în comisia de urbanism unde ne bucurăm că există niște planuri urbanistice directe care nu sunt aprobate dar de care ne folosim ca să vedem ce putem face în zona respectivă. Spre exemplu circulația este foarte importantă în dezvoltarea unui organism și exact aceasta cred că s-ar putea să avem aceste mari tare pe viitor pentru că am pus niște obiective, niște locuințe care nu se leagă de sistemul principal de circulație al municipiului.

Referitor strict la infrastructură, este foarte clar că Aradul este și un oraș de tranzit, avem și această autostradă, dar pentru cei care vor să treacă prin el nu au prea multe variante. Există varianta de centru și aceasta îngreunează foarte mult trafic, pentru că toate tranzitățile pe direcția Deva sau pe direcția Oradea trec obligatoriu prin centru. Fac o mică paranteză, eu aveam senzația că în perioada aceasta de Covid, lăsând la o parte cele 2 luni de zile când totul era înghețat și puteai să dormi pe asfaltul din centru, treptat s-a reluat circulația absolut de neînțeles pentru că toată lumea lucrează de acasă și centrul nu ar trebui să fie așa de aglomerat și nici cele 2 puncte nodale, cel de la Catedrala nouă sau cel de la Bou Roșu. Așa încât într-un viitor soluția ar fi fără discuție completarea inelului de ocolire a Aradului. Iar în privința parcărilor care țin tot de infrastructură, problema se pune de foarte mult timp dar iarăși nu aș face comparație cu Oradea sau cu Clujul care a făcut parcaje subterane și supraterane în zona centrală încercând să scoată o parte din circulație din centru, să protejeze centrul istoric, din informațiile pe care le am din cele două orașe aceste parcaje nu

funcționează. Nu se știe exact din ce motive, probabil costuri, probabil dificultăți de acces, dar ca soluție pentru descongestionarea centrului de trafic prin aceste parcaje s-ar putea să nu funcționeze. Deocamdată nu știu să se fi făcut vreun studiu în sensul acesta, nu știu să se fi făcut vreun amplasament să se fi cercetat problema și cred că de la aceasta ar trebui să se pornească, de la datele pe care le oferă alte orașe într-o situație similară.

Ca perspectivă, ar trebui încercat de rezolvat problema aceasta a traficului și a parcarilor, sau dimpotrivă, de presat populația spre a merge spre transportul în comun și mijloace alternative?

Eu cred că prioritatea asta ar trebui să fie, să se treacă la alternative de transport și la transportul în comun, cu condiția ca acesta să fie suficient de fluent pentru ca să fie atractiv, pentru că infrastructura s-a rezolvat acum câțiva ani de zile și este bine ce s-a făcut, s-au re poziționat stațiile, s-au fluidizat niște trasee, adică sunt niște lucruri care sunt un bun câștigat, în schimb dacă frecvența ar fi un pic mai bună, a tramvaielor în special, pentru că sunt 6-7 linii de tramvai care trec prin centre spre diverse cartiere s-ar câștiga un public care altfel este sceptic. O altă soluție ar fi bicicleta și trotineta, trotineta a început să prindă teren, sunt câteva sute de trotinete puse la dispoziție de 2-3 firme și au început să fie folosite mai ales de cei mai tineri. Desigur asta ar trebui să fie corelată, mai ales pe arterele importante, cu pistele dedicate, canale de circulație. Acestea sunt deja realizate dar din păcate sunt suprapuse de parcări sau sunt puse în raport cu parcajele în așa fel încât mie mi-ar fi teamă să merg cu bicicleta pe ele pentru că oricând s-ar putea întâmpla ca cineva să deschidă o ușă, o portieră și să mă accidentez. Iar în legătură cu viitorul, lucrurile astea trebuie să meargă totuși în paralele: ar fi de dorit să se ajungă la această circulație nepoluantă și mai rapidă pentru cei care o folosesc, dar aș merge cu anumite facilități și pentru circulația auto care va rămâne pentru încă câțiva zeci de ani una dintre dominantele traficului și inter-urban dar și intra-urban. Mă gândeam la rute ocolitoare, la stocări de mașini și la tendința de a diminua cât de mult se poate circulația din zona centrală.

Avem tendința să privim Aradul cu ceea ce se întâmplă între teatru și gară, noi avem însă și cartiere care nu au centru de cartier, dacă dorești ceva trebuie să vii în centru mare și asta se întâmplă în multe cartiere din România. În același timp avem cartiere cum este Cadaș, Kokos Varos care nu au transport în comun, unde oamenii au de parcurs o distanță foarte mare până la primul mijloc de transport în comun. Acești oameni sunt dintr-o zonă pauperă, nu au

mijloace auto personale, sunt oameni foarte cumsecade și suferă pentru că nu transport în comun. Lucrurile astea se întâmplă în Municipiul Arad și este un mare păcat.

12. Dacă ați avea toate resursele la îndemână care ar fi primele lucruri pe care le-ați rezolva?

Este periculos să ai toate resursele la îndemână, pentru că mulți dintre cei care administrează orașele au senzația că au totul în mână și acționează ca atare, de asta ar trebui să fie filtrate lucrurile astea într-un fel. Eu dacă aș avea toate resursele aș încerca să echilibrez situația centrului istoric, centrului tradițional comercial și a celor supermarketuri, hipermarketuri și mall-uri care au apărut la periferia orașului. Aș încerca să pun în funcțiune un raport corect. În primul rând accesibilitatea, li s-au făcut foarte multe facilități privind accesibilitatea: lărgiri de artere, sensuri giratorii și așa mai departe. Apoi, au foarte multe locuri de parcare care nu costă, în raport cu centrul care este greu accesibil, este aglomerat de circulația aceasta de tranzit, iar parcajele nu sunt suficiente și costă foarte mult. Aș porni de acești factori pentru a echilibra lucrurile, pentru a da o șansă în plus centrului istoric, care în momentul de față, cel puțin pe axa principală și pe străzile adiacente, zone din care a dispărut comerțul obișnuit, tot ce s-a mai păstrat face parte dintr-o linie comercială sau alta. Pe de altă parte centrul s-a umplut de farmacii, de bănci, adică de funcțiuni care nu ajută la menținerea unei vieți firești în partea centrală. Eu țin minte înainte de anii 1990 că lumea se plimba pe strada centrală nu doar sâmbăta și duminica, ci și în timpul săptămânii, mergeau pe centru, mai intrau într-un magazin, se mai întâlneau cu cineva, mai schimbau o vorbă, deci era o viață socială firească. Depopularea centrului sau lipsa unor funcțiuni comerciale în centru duce la părăsirea lui rapidă. Acum cu sistemele acestea digitale nici măcar cu băncile nu mai ai treabă și doar farmaciile mai sunt utile, dar acolo mergi pentru probleme care nu sunt plăcute și nu neapărat pentru a schimba o vorbă cu cineva. Aș încerca, poate un gest riscant, să scot taxarea pentru parcajele din centru. Aș încerca să determin proprietarii de spații comerciale să le pună la dispoziție la niște prețuri rezonabile, adică să poată să concureze cu supermarketurile și în felul acesta comerțul acesta cu amănuntul să reintre în centrul. Nu numai Aradul pățește lucrul acesta, sunt toate orașele europene care suferă din urma acestei confruntări dintre două tipuri de comerț care sunt aproape incompatibile unul cu celălalt, numai că, în anumite orașe europene eu am văzut că supermarketurile sunt la o anumită distanță chiar de oraș, nu sunt implantate în țesut. Aproape nu există platformă industrială în Arad sau industrie în Arad care

să nu fi fost demolată și să nu apară în locul ei un supermarket. Sau chiar peste o zonă verde. Deci ele s-au aglomerat foarte mult către centru, fenomenul a pornit oarecum corect, să spunem, ele au pornit prin plantarea lor pe conturul orașului, dar treptat s-a ajuns la această formulă care concurează în mod nefericit viața comunitară și tot ce înseamnă ea ca suport din centrul Aradului. Acesta ar fi primul lucru pe care l-aș face, să mențin în funcțiune comerțul din centru, inclusiv cele două piețe pe care m-aș strădui să le aduc la o formă plăcută pentru locuitori.

Cred că dacă aș avea resurse aș propune în primul rând trecerea Cetății în circuitul civil și mutarea funcțiunii sale militare la cazarma din Vlaicu. Nu îmi aparține ideea, dar subscriu la ea din toate punctele de vedere. Noi avem de fapt un centru și separat avem un centru de greutate al orașului iar acesta este Cetatea. Zona Cetății este de fapt orașul interzis în jurul căruia noi ne învățăm aici și suntem oarecum resemnați. Iar aceasta nu este deloc bine. Avem un potențial de 280 de hectare care ar trebui trecute în circuitul civil, evident nu în orice formulă, ci în baza unui plan urbanistic zonal care să aducă acolo viață și funcțiuni. Sunt trasee care ar reduce foarte mult deplasările dacă s-ar realiza în formulă pietonală, sau cu trotinetele, sau cu bicicletele prin Cetate. Dacă aș avea resurse nelimitate aș proceda la mutarea Catedralei Ortodoxe care a fost împănată în centrul vechi al Aradului, aș muta-o undeva unde să se nască un nou pol de dezvoltare prin amplasarea acestei funcțiuni unde să învioreze lucrurile. Noi avem această problemă că mereu îndesăm în centrul lucrurile acestea. Aș muta stadionul care afectează foarte tare în momentul în care devine activ și paralizează zona din vecinătate pentru că nu are locuri de parcare. Sigur că există o neînțeleasă tendință de a desființa una din piețele importante din Arad, care nu este doar o funcțiune tradițională, vorbim de o funcțiune de care comunitatea are nevoie. Această marotă a administrației locale în diferitele legislaturi a și determinat unii dintre comercianți să și plece, adică nu au așteptat să se închidă piața, au plecat venind în întâmpinarea unei decizii proaste a administrației locale. Cred că acestea sunt lucrurile care ar trebui făcute. Noi mereu facem greșeli foarte mari din punct de vedere urbanistic și care nu mai pot fi reparate. Sunt greșeli făcute care evident că nu vor putea să mai fie corectate vreodată.

Și aici cred că ar trebui făcută o comparație, cu alte proiecte similare din orașele învecinate. Mă gândesc la ce s-a făcut cu Piața Iosefin din Timișoara, fosta piață care ocupa un etaj la sol este acum un uriaș parcaj, nu se știe foarte bine pentru cine sau pentru ce, în schimb piața a

fost mutată într-o clădire P+2, înghesuită într-un colț, nici nu o vezi și toată lumea socotește acest gen un eșec. Și la Arad este acum ceva similar, vor să mute piața aceasta a catedralei într-o construcție parter și etaj, reabilitată vai de capul ei, fără locuri de parcare, adică fără o bază normală, firească care să o facă să funcționeze. La Oradea s-a implantat o catedrală ortodoxă tot așa, unde nu era locul să fie amplasată, în fața cetății. Și acum toate încercările de accesibilizare a accesului în cetate se izbesc de această catedrală și de niște blocuri mai vechi. Înainte de a se lua o decizie de acest fel în Arad ar trebui să se urmărească ce s-a întâmplat prin alte părți sau prin alte țări, pentru că vedem lucruri nepotrivite nu doar în orașele românești din jur, ci și în Serbia, și în Ungaria, în Slovacia.

În zona centrală este afectată și calitatea locuirii sau doar spațiile comerciale sunt afectate?

De obicei se reabilitează doar fațada și anvelopa clădirii, fațada și învelitoarea. Dar problemele sunt în interior. Și am observat că sunt încercări de reabilitare punctuală, adică a unor apartamente, cuplări sau separări. Nu am o privire de ansamblu asupra fenomenului, multe dintre aceste construcții sunt în proprietatea unor străini, este dificil să se ia legătura cu cineva. A fost acțiunea aceasta de reabilitare a unor fațade și pur și simplu primăria nu avea cu cine să ia legătura la unele clădiri din plin centru. Nu știu dacă primăria are posibilitatea să gestioneze aceste lucruri.

Dacă mai vorbim despre resurse, eu aș aduce și Mureșul la starea de dinainte de 1989, adică l-aș face navigabil, aducerea celor 4 cluburi nautice din Arad la viață. La ora actuală sunt probleme și cu caiacele și cu ambarcațiunile sportive care pot să rămână blocate pe acolo. Noi suntem în zona de depunere a Mureșului, iar pe vremuri se draga, era un canal navigabil întreținut care la ora actuală nu mai există și în general se ignoră acest râu care are un potențial uriaș. Avem exemplul Timișoarei unde se pregătește legătura navală cu Dunărea. Și noi putem să facem acest lucru prin intermediul Tisei. Eu știu că pe vremuri existau mai multe mori pe Mureș, existau acele ambarcațiuni care se numeau barca morarului, cu fundul plat pentru că și atunci erau probleme. Acestea sunt lucruri pe care ar trebui să le folosim. La fel traversările peste Mureș. Noi avem în prezent 2 poduri, unul construit în locul celui care a fost aruncat în aer, podul Decebal și mai avem podul Traian care duce în cetate. Ar trebui realizate foarte multe punți pietonale și cu acces cu bicicleta peste Mureș, acestea sunt mai ieftine.

Legarea Cetății și scurtarea acestor trasee ar putea să contribuie foarte mult la legarea acestui oraș interzis care este Cetatea cu restul orașului.

Am înțeles că re-navigabilitatea Mureșului este o temă a PUG-ului și se bazează pe un studiu teoretic făcut mai demult, ar fi foarte multe avantaje. Una din problemele care trebuie să fie însă rezolvate este faptul că se trece printr-o zonă naturală protejată. Și acest lucru trebuie analizat foarte bine din punct de vedere tehnic, cum s-ar putea realiza. Și se și dorește pe o lungime însemnată de la Deva sau chiar de la Alba Iulia până la Arad și mai departe spre graniță, trecând prin zona protejată Natura 2000 de la Pădurea Ceala.

Eu aș vrea să fac și eu parte din mediul natural, adică să nu mi se îngrădească dreptul de a trece prin parcul natural, să pot să trec și eu pe acolo cu barca. Dacă am avea un canal balizat navigabil nu o să afectăm castorii și alte viețuitoare care s-au întors aici, pentru că nu am nevoie de întreaga lățime a Mureșului, ci doar de un culoar de trecere. (...) Exact asta spuneam și eu, trebuie însă făcut cu mare grijă, în studiul de care vorbeam se propuneau îndiguiri, două porturi, adică lucruri care schimbă multe. (...) Avem și exemplu din Timișoara cu utilizarea vapoarelor pentru transportul în comun.

13. Cum apreciați comunitatea dvs.? Cât de bine se înțeleg oamenii între ei?

Această viață comunitară chiar exista, erau niște legături între familii, între case, se stabileau niște legături cu micile dotări care erau la colțul străzii, deci exista o viață de calitate și aceasta cred că exista în toate cartierele din Arad, se creau niște microclimate sociale. Acum aceste legături sunt mult mai rare, oamenii sunt mult mai izolați, vecinii nu se mai cunosc între ei. În centrul cred că lucrurile s-au schimbat foarte mult, nu mai poate fi vorba de așa ceva, decât să ai o minimă amabilitate, să nu faci foarte mult rău în jur, să regreti dacă ai făcut ceva rău, dar și acestea nu prea mai există. Spre exemplu, felul în care se parchează, felul în care se circulă, toate lucrurile astea sunt făcute de multe ori nu neapărat în dușmănie, dar într-o competiție permanentă. Noi aici unde stăm, de peste 20 de ani am reușit să intrăm într-o comunitate de câteva zeci de familii de oameni binevoitori cu care ne ajutăm, ne cunoaștem, avem schimburi de informații, cu toate că s-au schimbat generațiile. Din păcate în Arad relația aceasta dintre oameni eu nu o percep nici măcar în zona arhitecților, nu reușim să ne întâlnim. Este

Înstrăinarea aceea de care se vorbea în sociologia americană acum 40-50 de ani când se critica urbanismul modern.

Sunt probleme de insecuritate, de violențe pe stradă?

Eu cred că sunt exagerări, noi circulăm seara și nu este cea mai sigură zonă, nu am simțit nimic. Mulți se plâng de oamenii străzii, sunt 40-50 de nefericiți dar de obicei sunt introvertiți, nu vor să aibă contacte cu ceilalți. Sunt probleme cu teribilisme, s-au mai întâmplat curse de mașini ilegale care au produs accidente mortale sau răfuieli legate de parcări. Problema centrului Aradului este lipsa de activități, de ofertă sau puținătatea oamenilor care circulă și folosesc aria respectivă.

În istoria evoluției Aradului au existat cartiere cu comunități absolut închise pe criteriul etniei și era o dușmănie între acestea, dar din cei mai mari dușmani uneori pot să apară cei mai buni prieteni și asta s-a întâmplat și a fost o evoluție de durată. Și acum noi ne prezentăm ca un model de conviețuire între locuitorii Aradului, sigur că suntem corciți acuma, dar comunitatea se menține vie. Există un spor negativ aici, în Arad, din păcate de foarte multă vreme. Lucrurile s-au accentuat după 1989 prin plecarea multor arădeni în străinătate. Cred că în studiul acesta sociologic ar trebui aplicat modelul de la Alba Iulia unde s-a încercat realizarea unei liste cu personalitățile care au plecat în diaspora, o listă scurtă a diasporei și luarea legăturii cu ei, ceea ce s-a mai întâmplat în Europa pentru că s-a văzut că aceștia doresc să ajute comunitatea locală cu expertiza lor dobândită în străinătate. Și acesta este un lucru pozitiv pentru că dacă nu pleci de pe globul pământesc tot arădeni rămân. Există și acești oameni care vin în Arad și care sunt oarecum priviți cu rezervă, nu se intră nici în Arad ca la birt, trebuie să ai o perioadă în care să confirmi ceea ce ești și după devii arădean. Există și arădean care spun că Aradul este oarecum apatic, lipsit de o comunicare între oameni, eu nu privesc lucrurile așa, eu cred că poți să te angrenezi într-o unitate, în același timp poți și să te izolezi. La noi nu se aplică zicala cu capra vecinului, există o mare concurență între noi dar este o concurență sportivă în general. Avem în continuare exemplele nemțești, Aradul Nou ne este în continuare exemplu. Dacă te vei duce în centrul Aradului Noi știi că vei găsi loc de parcare, vei găsi dotări pe care le găsești și în centru.

Aș dori să ating să ating și un punct care mă doare și anume dispariția evreilor din Arad, ei au fost aduși undeva pe la 1600, ei sunt un fel de hârtie de turnesol ai unei comunități, și anume știm că ei sunt oportuniști, în sensul pozitiv și se duc acolo unde comunitățile o duc bine. Ei au venit și și-au forțat intrarea în Arad tocmai pentru că era o zonă de prosperitate și au dispărut când s-a pierdut această prosperitate. Comunitatea aceasta ne va lipsi, pentru că ne înțelegeam foarte bine și cu ei. Există această depopulare de care vorbeam și poate și din cauza aceasta ne și izolăm că avem lângă noi apartamente și case nelocuite, sau locuite de tot mai puțini oameni. Asta ar trebui să avem cumva în vedere, să aducem populație și să o integrăm aici în măsura în care putem. Eu încerc să fiu ospitalier, să privesc și migrația cu ochi buni și să consider că dezvoltare Aradului în aceste condiții s-ar baza și pe imigranți.

Este clar o situație specială, ceea ce s-a întâmplat cu comunitatea evreiască s-a întâmplat și cu comunitatea germană și nu cred că doar din cauze economice, pentru că sunt oameni care au lăsat aici o situație materială extraordinară, oportunități diverse, locuri de muncă solide, fără probleme și nu au avut întotdeauna un parcurs fericit dincolo. Dar cred că principala cauză a fost totuși mentalitatea construită dintr-o propagandă care făcea diferența între situația din România și cea occidentală. La fel s-a întâmplat și cu sașii din Transilvania care au plecat în Germania și nu au fost niciodată bine văzuți acolo.

În privința tradițiilor și a religiozității, se poate vorbi de o conservare a spiritului arădean?

Nu aș putea să spun, cei din cercul meu social mai păstrează legătura cu biserica. Pe de altă parte eu nu pot să fac legătura dintre ce cred oamenii că înseamnă biserica și ce fac ei de fapt în mod real. Adică sunt foarte mulți care frecventează cu asiduitate biserica, merg la toate evenimentele organizate de ea, inclusiv la procesiuni diverse, și oamenii aceia când pleacă se comportă complet necreștin, ies aproape complet de sub acțiunea cultului respectiv. Nu știu în ce măsură sunt concludente aceste relații ale oamenilor cu biserica. Și nu doar în România, în tot Balcanii este la fel, am văzut ce s-a construit în materie de biserică în Balcani, nu doar la noi și devierea aceasta prin comportamentele din afara bisericii înseamnă o deviere de la principiile creștine și musulmane, deci nu aș face o legătură între cele două fenomene. Nu înseamnă o îmbunătățire a relațiilor dintre oameni frecventarea bisericii.

Cred că minoritățile, mai mult decât românii își respectă tradițiile, se întâlnesc la biserică, își respectă cu multă credință aceste sărbători, inclusiv cea a bisericii. Este kirwei-ul care se organizează în Aradul Nou în fiecare an, evreii la fel își respectă tradițiile și se adună la una din cele două sinagogi pe care le au ei în Arad, cealaltă este din păcate în stare de părăsire. Sârbii la fel își păstrează tradițiile, ei au și acest calendar vechi pe care îl respectă, ungurii la fel se adună și își respectă sărbătorile specifice. Dar este foarte important să se păstreze și promovate tradițiile autentice și nu variantele moderne degenerate.

Eu cred că modul cel mai concludent în care se materializează tradiția este modul în care se construiește și se organizează orașul. Pentru că Aradul este construit din aproape în aproape, nu a fost un plan care să fi fost urmărit și aplicat de cineva, sunt alte orașe care au fost construite în acest gen. Niște cartiere din Arad sigur au fost sistematizate într-o anumită perioadă, dar cel puțin zona Aradului istoric, zona centrală nu. Așa încât felul în care arăta această zonă acum câteva decenii și zonele locuite sunt cea mai bună oglindă pentru ceea ce a reprezentat tradiția. Cum erau puse casele, cum erau organizate parcelele, ce relație era între acele parcele și stradă, zona centrală, comerțul de la parter care spuneam că a dispărut aproape complet, relația cu etajele superioare în care erau locuințe, felul în care se comporta comunitatea într-o asemenea clădire de raport în care conviețuiau zeci de familii. Foarte interesant, era un control complet al accesului, când pășeau în interiorul curții nu se putea să nu existe cineva care să te întrebe ce cauți acolo, pe cine cauți și dacă chiar nu aveai ce căuta acolo, te retrăgeai pentru că imediat comunitatea începea să funcționeze. Acestea țin de elemente de tradiții. Și dacă ne gândim la conservarea unor elemente de tradiții, ne gândim și la aceste lucruri. Cum erau gândite fațadele caselor, nu erau două case care să semene, chiar dacă aveau același gabarit către stradă, același număr de ferestre, erau ușor diferite. Țineau de un anumit aspect comunitar dar țineau și la anumite particularități. Ori faptul că se schimbă tâmplăria, că încep să arate toate la fel, că se cojesc fațadele de decorații, se pune tablă lindab sau învelitori ceramice noi, asta înseamnă o degradare a tradiției, chiar dacă sunt respectate Kirwei-ul, portul, obiceiurile legate de botez, de căsătorie. După părerea mea se degradează fundamental aceste aspecte legate de tradiție prin felul în care se acționează extrem de dur asupra lucrurilor celor mai importante care ne-au rămas de la antecesori. Și sunt situații în care aceleași familii locuiesc în aceleași case de generații întregi, deci nu se pune problema de noi ocupanți.

Ce alte îmbunătățiri ar mai trebui făcute în Arad?

Eu aș face o evaluare a lucrurilor bune pe care le are Aradul și care ar trebui să fie sprijinite, dezvoltate, conservate și o listă cu ce nu este în ordine și asupra lor ar trebui ca administrația să se concentreze. Printre lucrurile foarte bune pe care le are Aradul este Mureșul și pentru acesta ar trebui să se facă un studiu în sine. Ce a însemnat Mureșul pentru oraș, ce caracteristici oferă orașului și arealului lui: lunca Mureșului, culoarul Mureșului, parcurile lui, navigabilitatea lui, prezenta Cetății care este oarecum în mijlocul Mureșului. Acestea ar fi printre elementele pozitive. Tot din sfera aceasta ar fi organizarea orașului istoric, într-un centru urban la care au fost alipite fostele sate care gravitau în jurul orașului. Funcțiunile orașului tradiționale, prezența spațiului verde, axa centrală care este fundamentală pentru sănătatea publică și nu este numai zona verde, ci este întreg spațiu. Aradul are de la Catedrala Nouă până în sudul Aradului Nou are aproape 4 km de piață aproape continuă, sunt mici fragmente de țesut urban unde această linie dispare, între cartierul Drăgășani și cel al Funcționarilor, dar în rest sunt vreo 2,5km de axă a Aradului și 1,5km în Aradul Nou. Nu sunt foarte multe orașe europene care să aibă o așa axă centrală. Dar felul în care a fost gestionat orașul în ultimii ani și se prefigurează că această gestiune este un element negativ, se finanțează studii peste studii pentru proiecte care nu sunt necesare, care nu au valabilitate, nu sunt dorite, sunt chiar împotriva unor tendințe de dezvoltare a Aradului. Traficul necontrolat, aglomerarea unor zone care nu sunt iarăși niște lucruri normale. Felul în care sunt transportați copiii pentru grădinițe și pentru școli, când funcționau școlile în sistemul normal, de la un capăt la altul al orașului, dezordonat, pentru lucruri care nu au importanță. Ideea de școli elitiste practic nu există, da aceasta funcționează în mentalul colectiv și părinții țin neapărat să urmeze astfel de relații, cu tot cu programul de după școală, ajung toți acasă seara obosiți și enervați, nu mai au timp de relații normale în familie.

Este o problemă, a mai fost precizată cu locul pe care îl ocupă Cetatea în orașul actual și în mentalul colectiv. Ea pare acum ca fiind undeva în afara orașului, departe, pe când dacă ne uităm pe hartă ea este chiar în mijlocul orașului. Sunt cartiere care au legătură directă cu ea, cartierul istoric este separat de Mureș dar prin intermediul unor funcțiuni ce au apărut, Ștrandul este legat de Cetate, dar alte cartiere sunt lipite de Cetate, deci este înconjurată de oraș. Ori lucrul acesta nu se simte. Și s-au făcut zeci de studii legate de accesabilitate, de

redarea ei către oraș și încă nu s-a întâmplat nimic. Cred că așa ar trebui să funcționeze lucrurile, să luăm ce este bun legat de oraș, inclusiv ce cred și arădenii dar și străinii despre acestea. Până la urmă totul se reduce la plăcerea de a locui și de a sta într-un oraș. Dacă există această plăcere și dai la o parte micile mărunțișuri care distorsionează această plăcere, micile disfuncționalități și greșeli care se pot repara, aceasta este cu adevărat lucrul care contează, să te simți bine într-un oraș. Administrațiile unor orașe sunt obsedate de evenimente, cum este cazul la Alba Iulia unde au transformat Cetatea într-un spațiu de evenimente. Și la fel se întâmplă și în Sibiu, sau în Cluj.

Aradul în dezvoltarea lui a avut multe momente de cotitură. Să ne amintim că Aradul în denumirea lui poartă numele unei zone vitrege pentru locuire, Arad în maghiară înseamnă zonă inundabilă, mlăștinoasă. Mureșul nu circula ca acum, cu foarte mari eforturi s-a sistematizat Mureșul, inclusiv în zona Cetății el nu circula cum este acum, s-a făcut acolo o intervenție umană cu mare efort pentru prelungirea acestui omega pe care îl face acum. Au fost și consecințe negative, malul exterior spre exemplu a săpat foarte tare și în perioada de după 1950-60 s-a întărit malul acesta pentru a nu se accentua eroziunea. Iarăși, când s-a făcut Cetatea s-a dorit să se mute Aradul în zona Zimandcruz, să se mute localitatea acolo din motive strategice, pentru că primul lucru pe care îl făcea cetatea era să demoleze orașul. Și atunci a existat această intenție și arădenii au ieșit și au manifestat la vremea respectivă, o comunitate foarte dârză care au spus că nu vor să plece de aici. Și de atunci este și celebra expresie Arad Marad, adică Aradul rămâne. Lucrurile nu au mers întotdeauna foarte bine. Când s-a construit cetatea s-au demolat peste 100 de locuințe pentru ca să se facă cetatea acolo. A fost o tragedie pentru timpurile acelea.

Pentru mine un alt aspect foarte important este regândirea Ștrandului după profilul pe care l-a avut și care era foarte căutat de oameni de peste tot. Ștrandul este și el un pol de dezvoltare, el a fost proiectul arhitectului Cristea Miloș care a proiectat în maniera lui Le Corbusier și a lăsat vederea să se vadă toată vegetația, clădirile erau așezate deasupra vegetației și din considerente de protecție pentru inundații. Ștrandul a fost prima funcțiune civilă care a fost acceptată lângă Cetate în urma unui foarte mare și merituos efort al administrației locale. Ștrandul a însemnat foarte mult pentru Arad, și acum este solicitat dar se află într-o stare de semi-părăsire. Administrația nouă nu înțelege lucrurile acestea, se întâmplă lucruri catastrofale pentru ce a însemnat ștrandul și ce a rămas din el. Dezvoltarea a fost făcută din

aproape în aproape dar ne și impresionează prin proiectele în care s-a avut în vedere perspectiva până la un moment dat. Strada Pădurii a fost prevăzută cu o lățime suficientă pentru a se realiza un pod peste Mureș acolo și acum se pare că se și realizează. Vor trebui cumpărate niște case, despăgubiți oamenii acolo pentru a avea un nod de circulație în reglă acolo, pentru că eu asta subliniez, circulația într-un organism viu cu care putem să comparăm și o localitate este absolut fundamentală. Orașul s-a dezvoltat într-un mod armonios până în 1944, după momentul Cetății care nu a fost tocmai simplu.

Problema cu Ștrandul este că se derulează niște studii de mulți ani de zile și i-au alertat pe cei care erau cu case de vacanță acolo și care la fel ca cei din Piața Catedralei încep să părăsească zona, să nu mai investească în ea. Până prin anii 2000 era un mare interes legat de Ștrand. Pe de altă parte a devenit mult mai atractivă zona Ghioroc, unde există mult mai multe facilități și spațiul este mult mai generos. Și aici este problema administrației să aibă grijă ce proiecte lansează, pentru că ele îi fac pe locuitori să fie mai prudenți, să fie mai precauți ori chiar să plece. Iar ceea ce propunem noi sunt lucruri ieftine, firești, nu costă să nu acționezi, se cheltuie sume mari pentru niște proiecte care nu au un suport real, care sunt doar niște invenții. Este foarte importantă conservarea a ceea ce există, iar asta nu costă mare lucru.

Aș mai vrea să adaug ce am semnalat și la comisia de urbanism de la primărie, cum circul prin Arad cu bicicleta și merg pe lângă Mureș ajung și pe strada Sibiu care avea o vegetație de însoțire pe parcursul ei, iar după ce s-a făcut această intervenție au apărut în dreptul caselor locuri de parcare care au fost asfaltate, s-a desființat în proporție de jumătate zona verde însoțitoare și oamenii și-au realizat spații de parcare negociate cu constructorul. Și lucrarea este predată fără să se mai respecte proiectul inițial.

Anexa 4 – Analize secundare date anchetă sociologică

Corelațiile dintre Q1 = *Cum apreciați evoluția localității dvs. în ultimii 10 ani?* și însumarea răspunsurilor de la Q2, Q4, Q5 (doar prima parte) și Q6, precum și răspunsurile de la Q14.1 și Q15.8 privind administrația publică locală. Toate valorile corelațiilor sunt puternic semnificative statistic. Doar Q15.8 se află într-o relație inversă (valoare negativă), această întrebare fiind despre corupția din administrația publică locală:

		Correlations						
		Q1	Q2_suma	Q4_Suma	Q5_sum	Q6_sum	Q14_1	Q15_8
Q1	Pearson Correlation	1	.305**	.608**	.277**	.306**	.471**	-.128*
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000	.000	.013
	N	380	361	345	168	377	379	376
Q2_suma	Pearson Correlation	.305**	1	.268**	.196*	.092	.133*	.017
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.011	.081	.011	.754
	N	361	365	337	168	362	364	361
Q4_Suma	Pearson Correlation	.608**	.268**	1	.435**	.320**	.539**	-.210**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000	.000	.000
	N	345	337	349	153	346	348	347
Q5_suma	Pearson Correlation	.277**	.196*	.435**	1	.233**	.318**	-.024
	Sig. (2-tailed)	.000	.011	.000		.002	.000	.753
	N	168	168	153	171	171	170	170
Q6_suma	Pearson Correlation	.306**	.092	.320**	.233**	1	.239**	.057
	Sig. (2-tailed)	.000	.081	.000	.002		.000	.267
	N	377	362	346	171	381	380	377
Q14_1 Deciziile administratiei publice locale sunt in folosul comunitatii	Pearson Correlation	.471**	.133*	.539**	.318**	.239**	1	-.287**
	Sig. (2-tailed)	.000	.011	.000	.000	.000		.000
	N	379	364	348	170	380	383	380
Q15_8 Coruptia din administratia publica locala	Pearson Correlation	-.128*	.017	-.210**	-.024	.057	-.287**	1
	Sig. (2-tailed)	.013	.754	.000	.753	.267	.000	
	N	376	361	347	170	377	380	380

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Crostabulări între Q2 – evaluarea zonei în care locuiesc și Datele factuale

Q2_1 * Q19_gen Crosstabulation

Count		Q19_gen		Total
		1 masculin	2 feminin	
Q2_1 este foarte frumoasă	1. foarte mică măsură	7	10	17
	2. mică măsură	27	43	70
	3. măsură potrivită	64	77	141
	4. mare măsură	52	53	105
	5. foarte mare măsură	25	19	44
Total		175	202	377

Q2_1 * age_int Crosstabulation

Count		age_int			Total
		sub 29 de ani	30-59 ani	peste 60 ani	
Q2_1 este foarte frumoasă	1. foarte mică măsură	4	11	2	17
	2. mică măsură	11	34	25	70
	3. măsură potrivită	19	93	29	141
	4. mare măsură	15	52	38	105
	5. foarte mare măsură	4	21	19	44
Total		53	211	113	377

Q2_1 * Q19_edu Crosstabulation

Count		Q19_edu					Total
		fara scoala/8clase	profesionala	liceu	post-liceal	superior	
Q2_1 este foarte frumoasă	1. foarte mică măsură	0	0	7	1	9	17
	2. mică măsură	9	4	20	8	23	64
	3. măsură potrivită	0	2	44	2	84	132
	4. mare măsură	5	3	52	4	41	105
	5. foarte mare măsură	2	0	23	1	17	43
Total		16	9	146	16	174	361

Q2_1 * Q19_venit Crosstabulation

Count		Q19_venit					Total
		1 foarte bine	2 confortabil	3 cu anumite neajunsuri	4 s rac	5 foarte s rac	
Q2_1 este foarte frumoasă	1. foarte mică măsură	2	6	9	0	0	17
	2. mică măsură	3	28	21	5	3	60
	3. măsură potrivită	6	86	40	3	0	135
	4. mare măsură	11	60	21	4	0	96
	5. foarte mare măsură	8	19	13	2	0	42
Total		30	199	104	14	3	350

Q2_2 * Q19_gen Crosstabulation

Count

		Q19_gen		Total
		1 masculin	2 feminin	
Q2_2	1. foarte mică măsură	19	24	43
	2. mică măsură	47	35	82
	3. măsură potrivită	46	60	106
	4. mare măsură	40	49	89
	5. foarte mare măsură	20	36	56
Total		172	204	376

Q2_2 * age_int Crosstabulation

Count

		age_int			Total
		sub 29 de ani	30-59 ani	peste 60 ani	
Q2_2	1. foarte mică măsură	5	30	8	43
	2. mică măsură	19	48	15	82
	3. măsură potrivită	14	63	29	106
	4. mare măsură	12	41	36	89
	5. foarte mare măsură	4	25	27	56
Total		54	207	115	376

Q2_2 * Q19_edu Crosstabulation

Count

		Q19_edu					Total
		fara scoala/8clase	profesionala	liceu	post-liceal	superior	
Q2_2	1. foarte mică măsură	0	0	15	6	22	43
	2. mică măsură	0	1	32	4	41	78
	3. măsură potrivită	4	4	45	3	47	103
	4. mare măsură	2	4	39	1	37	83
	5. foarte mare măsură	10	0	17	2	25	54
Total		16	9	148	16	172	361

Q2_2 * Q19_venit Crosstabulation

Count

		Q19_venit					Total
		1 foarte bine	2 confortabil	3 cu anumite neajunsuri	4 s rac	5 foarte s rac	
Q2_2	1. foarte mică măsură	6	22	15	0	0	43
	2. mică măsură	6	48	21	4	1	80
	3. măsură potrivită	9	66	20	0	0	95
	4. mare măsură	5	44	25	5	0	79
	5. foarte mare măsură	4	20	23	5	2	54
Total		30	200	104	14	3	351

Q2_3 * Q19_gen Crosstabulation

Count

		Q19_gen		Total
		1 masculin	2 feminin	
Q2_3	1. foarte mică măsură	14	15	29
	2. mică măsură	35	39	74
	3. măsură potrivită	65	77	142
	4. mare măsură	44	42	86
	5. foarte mare măsură	17	31	48
Total		175	204	379

Q2_3 * age_int Crosstabulation

Count

		age_int			Total
		sub 29 de ani	30-59 ani	peste 60 ani	
Q2_3	1. foarte mică măsură	6	16	7	29
	2. mică măsură	11	44	19	74
	3. măsură potrivită	24	86	32	142
	4. mare măsură	9	42	35	86
	5. foarte mare măsură	4	22	22	48
Total		54	210	115	379

Q2_3 * Q19_edu Crosstabulation

Count

		Q19_edu					Total
		fara scoala/8clase	profesionala	liceu	post-liceal	superior	
Q2_3	1. foarte mică măsură	0	0	19	1	9	29
	2. mică măsură	2	1	21	5	40	69
	3. măsură potrivită	0	5	60	5	61	131
	4. mare măsură	2	3	38	3	39	85
	5. foarte mare măsură	12	0	11	2	23	48
Total		16	9	149	16	172	362

Q2_3 * Q19_venit Crosstabulation

Count

		Q19_venit					Total
		1 foarte bine	2 confortabil	3 cu anumite neajunsuri	4 s rac	5 foarte s rac	
Q2_3	1. foarte mică măsură	5	18	6	0	0	29
	2. mică măsură	7	42	19	3	1	72
	3. măsură potrivită	13	83	32	1	0	129
	4. mare măsură	4	36	29	5	0	74
	5. foarte mare măsură	1	21	19	5	2	48
Total		30	200	105	14	3	352

Q2_4 * Q19_gen Crosstabulation

Count

		Q19_gen		Total
		1 masculin	2 feminin	
Q2_4	1. foarte mică măsură	24	38	62
	2. mică măsură	49	50	99
	3. măsură potrivită	62	59	121
	4. mare măsură	25	43	68
	5. foarte mare măsură	13	14	27
Total		173	204	377

Q2_4 * age_int Crosstabulation

Count

		age_int			Total
		sub 29 de ani	30-59 ani	peste 60 ani	
Q2_4	1. foarte mică măsură	10	37	15	62
	2. mică măsură	13	61	25	99
	3. măsură potrivită	16	60	45	121
	4. mare măsură	11	34	23	68
	5. foarte mare măsură	4	20	3	27
Total		54	212	111	377

Q2_4 * Q19_edu Crosstabulation

Count

		Q19_edu					Total
		fara scoala/8clase	profesionala	liceu	post-liceal	superior	
Q2_4	1. foarte mică măsură	2	2	30	2	25	61
	2. mică măsură	3	2	34	6	47	92
	3. măsură potrivită	6	2	51	4	55	118
	4. mare măsură	5	3	23	4	29	64
	5. foarte mare măsură	0	0	9	0	16	25
Total		16	9	147	16	172	360

Q2_4 * Q19_venit Crosstabulation

Count

		Q19_venit					Total
		1 foarte bine	2 confortabil	3 cu anumite neajunsuri	4 s rac	5 foarte s rac	
Q2_4	1. foarte mică măsură	9	32	18	3	0	62
	2. mică măsură	8	62	22	1	3	96
	3. măsură potrivită	6	65	30	7	0	108
	4. mare măsură	6	32	18	2	0	58
	5. foarte mare măsură	1	10	15	0	0	26
Total		30	201	103	13	3	350

Q2_5 * Q19_gen Crosstabulation

Count

		Q19_gen		Total
		1 masculin	2 feminin	
Q2_5	1. foarte mică măsură	65	73	138
	2. mică măsură	33	45	78
	3. măsură potrivită	29	47	76
	4. mare măsură	34	31	65
	5. foarte mare măsură	13	9	22
Total		174	205	379

Q2_5 * age_int Crosstabulation

Count

		age_int			Total
		sub 29 de ani	30-59 ani	peste 60 ani	
Q2_5	1. foarte mică măsură	21	78	39	138
	2. mică măsură	10	40	28	78
	3. măsură potrivită	15	47	14	76
	4. mare măsură	6	32	27	65
	5. foarte mare măsură	2	13	7	22
Total		54	210	115	379

Q2_5 * Q19_edu Crosstabulation

Count

		Q19_edu					Total
		fara scoala/8clase	profesionala	liceu	post-liceal	superior	
Q2_5	1. foarte mică măsură	7	4	54	7	58	130
	2. mică măsură	4	1	28	5	37	75
	3. măsură potrivită	1	2	31	1	37	72
	4. mare măsură	4	2	27	3	27	63
	5. foarte mare măsură	0	0	8	0	14	22
Total		16	9	148	16	173	362

Q2_5 * Q19_venit Crosstabulation

Count

		Q19_venit					Total
		1 foarte bine	2 confortabil	3 cu anumite neajunsuri	4 s rac	5 foarte s rac	
Q2_5	1. foarte mică măsură	10	65	51	4	2	132
	2. mică măsură	4	42	22	4	1	73
	3. măsură potrivită	3	55	9	2	0	69
	4. mare măsură	9	26	17	4	0	56
	5. foarte mare măsură	4	12	6	0	0	22
Total		30	200	105	14	3	352

Vârsta medie pentru diverse modalități de deplasare în oraș la cele 8 puncte de interes

Q19_age * Q5_1 Cum v deplasați de obicei spre locul de munc ?

Q5_1_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	50,47	43	18,674
2 cu bicicleta	44,88	17	14,849
3 transport în comun	47,31	26	18,575
4 ma in personal / taxi	43,74	190	12,254
Total	45,20	276	14,384

Q19_age * Q5_2 Cum v deplasați de obicei spre școal /munc ?

Q5_2_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	51,71	41	13,770
2 cu bicicleta	53,50	2	3,536
3 transport în comun	43,67	18	16,324
4 ma in personal / taxi	43,36	110	12,762
Total	45,51	171	13,752

Q19_age * Q5_3 Cum v deplasați de obicei spre magazine alimentare?

Q5_3_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	49,92	165	17,032
2 cu bicicleta	58,28	18	11,766
3 transport în comun	52,67	15	19,555
4 ma in personal / taxi	44,97	120	14,868
Total	48,66	318	16,412

Q19_age * Q5_4 Cum v deplasați de obicei spre centru comercial?

Q5_4_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	54,05	42	16,144
2 cu bicicleta	57,11	9	19,643
3 transport în comun	57,90	50	15,034
4 ma in personal / taxi	44,87	216	15,392
Total	48,49	317	16,401

Q19_age * Q5_5 Cum v deplasați de obicei spre farmacie?

Q5_5_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	50,93	170	15,612
2 cu bicicleta	51,50	18	20,115
3 transport în comun	51,63	19	16,651
4 ma in personal / taxi	44,71	114	16,417
Total	48,79	321	16,439

Q19_age * Q5_6 Cum v deplasați de obicei spre cabinet medical?

Q5_6_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	51,97	60	15,304
2 cu bicicleta	46,60	5	22,612
3 transport în comun	57,73	40	15,037
4 ma in personal / taxi	45,86	210	16,089
Total	48,54	315	16,394

Q19_age * Q5_7 Cum v deplasați de obicei spre parc, lac de joac ?

Q5_7_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	49,84	132	16,606
2 cu bicicleta	36,00	10	17,714
3 transport în comun	59,84	19	13,200
4 ma in personal / taxi	45,31	140	14,700
Total	47,90	301	16,092

Q19_age * Q5_8 Cum v deplasați de obicei spre centrul orașului?

Q5_8_cum	vârsta medie (ani)	N	Std. Deviation
1 pe jos	46,16	55	16,957
2 cu bicicleta	45,67	6	22,906
3 transport în comun	59,14	57	15,846
4 ma in personal / taxi	46,52	200	15,134
Total	48,70	318	16,410

Valorile medii ale gradului de mulțumire pentru propria locuință în funcție de variabilele socio-demografice

Q8. În general, cât de mulțumit sunteți în prezent de locuința (casa, apartamentul) dvs. (nr. de camere, starea construcției, dotări, spațiu etc.)?

Q8 * Q19_gen

Q19_gen	media gradului e mulțumire pt propria locuință	N	Std. Deviation
1 masculin	7,44	176	2,143
2 feminin	7,83	207	1,958
Total	7,65	383	2,051

Q8 * age_int

age_int	media gradului e mulțumire pt propria locuință	N	Std. Deviation
1 sub 29 de ani	7,13	53	2,489
2 între 30 i 59 de ani	7,76	215	1,820
3 peste 60 de ani	7,67	115	2,215
Total	7,65	383	2,051

Q8 * Q19_edu

Q19_edu	media gradului e mulțumire pt propria locuință	N	Std. Deviation
fara scoala/8clase	5,88	16	2,680
profesionala	7,89	9	2,421
liceu	7,70	151	1,972
post-liceal	7,69	16	1,957
superior	7,75	175	2,015
Total	7,65	367	2,061

Q8 * Q19_venit

Q8

Q19_situatia financiara	media gradului e mulțumire pt propria locuință	N	Std. Deviation
1 foarte bun	8,77	30	1,695
2 confortabila	8,04	204	1,744
3 cu anumite neajunsuri	7,41	105	1,999
4 saraca	4,47	15	3,182
5 foarte saraca	4,00	2	,000
Total	7,74	356	2,061